SPROGARTEN PÅ SEJERØ.

P. K. THORSEN.

[Uni]versitets-Jubilæets danske Samfund. Nr. 37.

SPROGARTEN PÅ SEJERØ

SKILDRET

AF

P. K. THORSEN.

UDGIVET

AF

UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND.

1. HEFTE.

KJØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1887.

[Ti]tlblad vil følge med 2. Hefte, hvormed Bo[g]...

Styrelsen for Universitets-Jubilæets danske Samfund

bestaar for Tiden af:

J. F. Schlegel
Geheimeconferentsraad, Styrelsens Formand.

C. J. Brandt Præst. **O. Jespersen** Cand. mag. **O. Nielsen** Arkivar, Dr. phil. **V. Såby** Docent.

S. Birket Smith Universitetsbibliothekar. **G. Stephens** Professor, Dr. phil.

Kasserer: Boghandler **C. Reitzel.** Løvstræde 7. Kjøbenhavn. K.
Sekretær: Underbibliothekar ved det store kongelige Bibliothek **C. Weeke.**

Indmeldelse af nye Medlemmer modtages i C. A. Reitzel's Boglade samt af Samfundets Sekretær, Underbibliothekar C. Weeke.

Ny tiltrædende livsvarige Medlemmer faa alt hvad Samfundet har udgivet, og ny tiltrædende Aarsmedlemmer kunne erholde hvad der af Samfundet er udgivet før deres Indtrædelse for 3/4 Bogladepris — alt for saa vidt Oplaget strækker til.

Medlemmer af »Selskabet for Indsamling af Folkeminder«, der indmeldes i Samfundet, erlægge som Medlemsbidrag ikkun 6 Kr. 50 Øre aarlig.

Med »Landsmålsföreningarna i Uppsala, Helsingfors ock Lund« har Styrelsen for Universitets-Jubilæets danske Samfund sluttet en Overenskomst, i Følge hvilken Medlemmer af Samfundet kunne erholde det af nævnte Landsmaalsforeninger udgivne Tidsskrift »Nyare Bidrag till Kännedom om de svenska Landsmålen ock svenskt Folklif« til nedsat Betaling, d. e. til 2 Kr. 40 Øre pr. Aargang. De af Samfundets Medlemmer, som maatte ønske at benytte sig af denne Ret, ville behage at gjøre Anmeldelse derom til Samfundets Sekretær, til hvem Betalingen erlægges ved Modtagelsen af en Aargangs første Hefte.

Samfundets Hovedkommissionær er Boghandler **R. Klein.** Pilestræde 40. Kjøbenhavn. K.

Forbemærkninger.

Nærværende afhandling er først fremkommen som besvarelse af en af det philologisk-historiske samfund i december 1884 udsat prisopgave: „Skildring (særlig med Hensyn til Lyd- og Formlære) af Dialekten i en selvvalgt Egn paa en af de danske Øer“. Den fremtræder her i en noget omarbejdet og udvidet skikkelse. — Kjendskabet til Sprogarten på Sejerø er ikke erhvervet ved undersøgelse, men er medfødt.

Sejerø udgjör et sogn for sig, der hører under Skippinge herred, Holbæks amt. Øen har noget over 700 indbyggere, der næsten alle ere knyttede til den gjennem mangfoldige slægtled.

Sejerø har været befolket fra umindelige tider. Der findes oldtidslevninger fra stenalderen, en mængde gravhöje, en stendysse[1]), men ingen runestene. Fra middelalderen kjendes navnene på to af øens landsbyer[2]): Sireby, Koningstorp[3]). I kirkens sakristi henstå endnu flere helgenbilleder fra den katholske tid. Det ældste årstal dér, som findes på et pulpitur, er 1582.

Øens navn skrives i gammel tid Syra, Siiræ, Siræ, Syrø,

---

[1]) En stendysse er bleven ødelagt i indeværende århundrede.
[2]) Der findes i det hele tre landsbyer: Sejerby, Kongstrup og Mastrup.
[3]) Scriptores rer. dan. VII, s. 28.

Seræ, Sere, Seerø, Serøe[1]). Disse former stemme overens med det navn, øen og dens beboere endnu have i sjællandsk dialekt: *si̲^{e}rə, si̲^{e}rəboụ.* Sejerboerne benævne næsten aldrig sig selv eller deres ø ved andet navn end *lạnəð* (landet), *vụ^{o}rt lạn* (vort land), *lạnsənṡ fåḷk* (landsens folk). — Det er muligt, at øens nuværende navn er fremkommet ved „lærd“ etymologi[2]).

Sejerø har ringe samkvem med omverdenen. Først i løbet af de sidste 30 år er den bleven sat i regelmæssig postforbindelse med Kallundborg.

Sprogarten har ikke tidligere været beskrevet. Som den her skildres, tales den af næsten alle, unge så vel som gamle.

---

[1]) Hos Saxo kaldes øen Syra. Vedels oversættelse har Syrø. — Danmarckis oc Norgis Fructbar Herlighed, 1656, har Serøe (s. 201) og Seirøe (s. 33). — Langebek har det nuværende navn på øen: „Hodie [1792] Seieröe ...... Vocatur etiam Sere in documento 1542, Seerø 1568, Seræ 1401. Syr est sus, et syra aqua nive concreta. Nescio, utrum nomen habeat ab his vocabulis, an a Syre ɔ: rumex acetosus“, Script. rer. dan. VII, s. 591.

[2]) „1132 nævner Pet. Olai, S. R. D. I, 175, Bellum in Syrö, som var imellem Erik Edmund (!) og Kong Nikolaus, hvori denne seirede. Deraf ville nogle udlede Øens Navn quasi insula victoriosa, men det har ingen Grund, det var desuden ikke Øen, der seirede, men Kong Nikolaus.“ J. H. Larsen, Holbæks Amt, topographisk beskrevet, Kbh. 1832, s. 228.

De enkelte lyd og deres betegnelse.

---

§ 1. Den sejerøske sprogart har følgende enkelte selvlyd, der bekvemmest kunne ordnes efter klangfarven således:

	a	
å	*ö*	*æ*
o	*ø*	*e*
u	*y*	*i*

samt *ə*, ɔ: selvlyden i ubetonede endelser, den såkaldte halvlyd. De forekomme alle (selvfølgelig med undtagelse af *ə*) både lange og korte. Længden betegnes efter Lyngbys system ved en streg under selvlydstegnet eller, for så vidt der er stødtone, ved en prik under tegnet.

§ 2. Selvlyden *a* har den almindelig danske höje klangfarve både som lang og kort. Ømålenes[1]) lange *a* ɔ: a med tilnærmelse til å forekommer aldeles ikke her; lige så lidt findes det kjøbenhavnske *a* ɔ: a med tilnærmelse til æ.

§ 3. Selvlydsrækkerne *å—ö—æ* og *o—ø—e* ere lidt mere åbne, end tilfældet er i almind. dansk; *o* og *å* ligge desuden en ubetydelighed længere fremme i retning af de engelske fonetikeres „mixed"-række.

Anm. 1. Langt *o* er sjældent (§ 23); svarende til skriftsprogets lange o høres det kun i et og andet fremmed ord, f. ex. *pọlən* (Polen)[2]).

---

[1]) Således i sjællandsk, lålandsk, mønsk, fynsk, bornholmsk.
[2]) Udtales aldeles bestemt forskjelligt fra *soụlən* (solen).

Anm. 2. Den kjøbenhavnske udtale af *öj, æj* henimod *åj, aj* er aldeles ukjendt i sprogarten. Der høres rent *ö, æ* f. ex. i *stöj, væj* (stöj, vej), rent *å, a* f. ex. i *låj* (löj ɔ: doven, dorsk), *kåjə* (köje), *maj, vajə* (maj, vaje).

Anm. 3. Selvlydene af de to ovennævnte rækker, samt *a* udtales som stødtonede, lange med et „efterslag“, der nærmest er at opfatte som en aldeles kort gjentagelse af selvlyden selv. Dette er mest fremtrædende i udlyd. Ved betegnelsen tages ikke hensyn hertil, men skrives f. ex. *fra, træ, træer, dör* (fra, træ, træer, en dör).

§ 4. Selvlydene *u—y—i* ere som korte meget lukkede. Som lange (eller rettere, når de skulde være lange) udtales de tvelydagtigt, således at selvlyden selv egentlig er kort, men afsluttes med sin tilsvarende halvselvlyd, altså *uw, yj, ij.* Ved betegnelsen tages ikke hensyn hertil, men skrives f. ex. *du* (du), *ru* (rug), *suə* (suge), *hy* (høg), *yə* (øge), *ri* (rig), *liə* (lige).

§ 5. Halvlyden (*ə*) udtales i indlyd ganske som i almindelig dansk, f. ex. *kåmər* (kommer); den skrives her også foran stavelsedannende medlyd, f. ex. *hanəl* (handel), *nadən* (natten). I udlyd høres den meget svagt, ja kan endogså helt bortfalde som i jysk. Bestemt adskillelse mellem tilfælde, hvor halvlyden udtales, og hvor den bortkastes, gives aldeles ikke her. Selv ord som Kina, klima, Sara, der kun kjendes fra skriftsproget, kunne høres udtalte *kin, klim, sar.* Sprogarten har altså her dobbeltformer, men af disse anføres k u n den længere (med udlydende *ə*): *slævə* (slæbe), *stejə* (stege), *kasə* (kasse), *pølsə* (pølse).

Anm. 1. En lang (ikke stødtonet) selvlyd meddeler en følgende halvlyd sin egen farve. Rodselvlyden får altså i dette tilfælde foruden sin egen længde halvlydens. Her skrives dog f. ex. *laə* (en lade), *slæə* (slæde).

Anm. 2. Når i ord med kort rodselvlyd halvlyden forsvinder efter *w, ð* (§ 8), *j, m, n, ŋ* (§ 8), *l, r* uden foregående medlyd, indtræder der forlængelse af *w, ð, j* o. s. v., ganske som i jysk (Lyngbys rullende tonehold). Her skrives formen med udlydende *ə,* f. ex. *skrywə* (skrive), *uðə* (ude), *kåmə* (komme), *rænə* (rende), *falə* (falde).

Anm. 3. Imellem *m, n, ŋ, l, r* og en foregående medlyd indskydes en hjælpelyd (*ə*), når det udlydende *ə* bortkastes, ganske som i jysk. Her skrives formen med udlydende *ə*, f. ex. *vi̱*^{e}*snə* (visne), *sawnə* (savne), *ræjnə* (regne), *raslə* (rasle), *gamlə* (gamle), *hawrə* (havre), *andrə* (andre), *bæjrə* (bægere), *fæŋrə* (fingre).

§ 6. Foran *ŋ* (§ 8) nasaleres selvlyden meget stærkt. I denne forbindelse forekommer dog kun *a, å, ö, æ, e, i*. De fire første ere både lange og korte. Nasaleret *e* og *i* er altid kort.

§ 7. Sprogarten har to paralelle række af tvelyd ɔ: sådanne, der i tidsomfanget af en lang selvlyd glide over fra en mere åben til en mere lukket lyd (ægte tvelyd) eller fra en mere lukket til en mere åben lyd (uægte tvelyd). De ægte tvelyd ere

ou *øy* *ẹi*

De uægte tvelyd ere

u^{o} $y^{ø}$ i^{e}

u^{o}	begynder	mellem	*u*	og	*o*	og	ender	mellem	*o*	og	*å*
$y^{ø}$	„	„	*y*	„	*ø*	„	„	„	*ø*	„	*ö*
i^{e}	„	„	*i*	„	*e*	„	„	„	*e*	„	*æ*

§ 8. Medlydene i sejerøsk kunne opstilles i følgende skema:

p	*b*	{ –	*w* }	*m*		
		{ *f*	*v* }			
t	*d*	{ –	*ð* }	*n*	*l*	*r*
		{ *s*	– }			
		–	*j*			
k	*g*	–	–	*ŋ*		
		.	*h*			
	(stødtone)					

Tegnet *w* er skriftsprogets v i rav; lyden forekommer kun efter kort selvlyd. *ð* er skriftsprogets d i mad. *ŋ* er ganenasalen, skriftspr.-s ng (n alene foran k) i gang, sanke.

Anm. 1. *ŋ* kan helt forsvinde eller så at sige opløse sig i den foregående stærkt nasalerede selvlyd (§ 6). Efter lang selvlyd kan den i så tilfælde erstattes af et reduceret nasaleret *i*,

der foran en selvlyd kan antage karakteren af et *j*. En konsekvent gjennemført betegnelse af disse lydnuancer er forbunden med store vanskeligheder; derfor betegnes her den nasalerede selvlyd overalt ved et tilföjet *ŋ*, f. ex. *iŋ drœŋ, drœŋiŋ, drœŋər* (en dreng, drengen, drenge).

Anm. 2. Åndende g, mouilleret n, l findes ikke; *r* lyder ganske som i almind. dansk.

§ 9. I begyndelsen af ordet holdes *p—b, t—d, k—g* nöje ude fra hinanden og udtales ganske som i almind. dansk. I ind- og udlyd falde de sammen til henholdsvis én lyd. Foran en selvlyd beholdes her skrivemåden *sp, st, sk,* f. ex. *spœŋə* (spinde), *stu°* (stå), *skravə* (skrabe); udtalen er ganske som i almind. dansk. I efterlyden afhænger lydens beskaffenhed af, om den ender ordet (*p, t, k*) eller forekommer inde i ordet (*b, d, g*). Det hedder *lap* (en lap og en lab), *ryt, tæk* (ryd, tæk, tig, bydeformer), men *labər* (lapper og labber), *rydər* (rydder, nut. og en rytter), *tægər* (tækker og tigger). Det hedder *tabə* (tappe), *krabə* (krabbe), *hidə* (hitte), *hœndə* (hente), *kiᵉrgə* (kirke), men, med udlydende *ə* bortkastet (§ 5), *tap, krap, hit, hœnt, kiᵉrk.*

§ 10. Forskjellen på lang og kort selvlyd er meget fremtrædende, næsten som i jysk. Kort stødtonet selvlyd (Lyngbys stødende tonehold) betegnes ved en prik under den på selvlyden følgende medlyd, f. ex. *van* (vand), *rök* (en ryg). Lang stødtonet selvlyd (Lyngbys standsende toneh.) betegnes ved en prik under selvlyden, f. ex. *man* (mand), *væk* (væg). Lang ikke-stødtonet selvlyd (Lyngbys skridende toneh.) betegnes ved en streg under selvlyden, f. ex. *hanə* (hane), *vœnə* (vende).

Lydlære.

a) Selvlyd.

α) Kvalitet.

a.

§ 11. Selvlyden *a* forekommer gjennemgående i de samme tilfælde som i almind. dansk. Den svarer altså til nuværende, gammel og ældre dansk a, oldn. a (ved omlyd ö, e). Exx. *drak, tavə* (tabe), oldn. drakk, tapa, *saw* (sag), oldn. sök, *kar,* oldn. ker. — Finder der uoverensstemmelse sted mellem oldn. og dansk, slutter sprogarten sig på et par undtagelser nær til det sidste. De eneste tilfælde, hvor, afvigende fra skriftsproget, et oprindeligt *a* er bevaret, ere *hart* (hårdt), oldn. hart, *star* (stær ɔ: sturnus), oldn. stari.

Hvor et oprind. a i nuvær. dansk fremtræder som å, o, eller som æ (e), har eller forudsætter sprogarten skriftsprogets selvlyd (§§ 18, 24, 62; 43). Lydbevægelsen a > *å* har grebet videre om sig i sprogarten end i skriftspr. (§ 18). Efter *v* findes *a* kun i *van* (vand), *varm* (varm), *vandə* (vante), *valp* (hvalp), *svan* (svane), *kvalmə* (kvalme)[1].

---

[1]) Om disse ord altid have havt *a,* eller om formen er påvirket af skriftspr., kan ikke afgjöres. Nyere ord have *a* som *vat, vaskə* (vaske), *vaglə* (vakle) og enk. andre.

§ 12. I nogle få tilfælde er skriftspr.-s a opstået af oprindelig langt a (oldn. á). Her slutter sprogarten sig ligeledes til skriftspr., f. ex. *da, fra,* oldn. þá, frá, *nabou* (nabo), oldn. nábúi, *law,* (lav), oldn. lágr, *nat* (nat), oldn. nátt, *kravə* (krage), oldn. kráka. — Desuden findes *a* i *sla* (at slå), oldn. slá, *mavə* (måge), oldn. már, *nar, honar*[1]) (når, hvornår).

Særlig uregelmæssig er *bawl* (bål), oldn. bál[2]).

§ 13. Sprogarten har *a* i følgende ord: *rawnə* (rogn)[3]), *svalbə* (at skvulpe), *plamrə, plamrəð* (plumre, plumret), *plaðər, plaðrə* (pludder, pludre), *tə tras, trasə* (til trods, trodse), *kraft* (kræft)[4]), *ladə* (lægte)[5]).

å.

§ 14. Selvlyden *å* forekommer i de tilfælde, hvor skriftsprogets å (skrevet o, å) svarer til *α*) gl. d. o, aa, ældre d., oldn. o, *β*) gl. d. o, aa, ældre d. o, oldn. ó, *γ*) gl. d., ældre d. o, oldn. ö. Exx. *α*) *tåp* (top), oldn. toppr, *håbə* (hoppe), *pådə* (potte), *ståk* (stok), oldn. stokkr, *klågə* (klokke), oldn. klokka, *bråt* (bråd), oldn. broddr, *låw* (låg), oldn. lok, *vås* (os), oldn. oss, *fråst* (frost), oldn. frost, *hås* (hors), oldn. hors, *tåsk* (torsk), oldn. þorskr, *stålt* (stolt), oldn. stoltr, *låvt* (loft), oldn. lopt, *låvə* (låge), oldn. loka, *tåvə* (tåge), oldn. þoka, *låvə* (at love), oldn. lofa, *såvə* (sove), oldn. sofa, *åvən* (åben), oldn. opinn, *dråvə* (dråbe), oldn. dropi, *dåvən* (doven), oldn. dofinn, *råðən* (rådden), oldn. rotinn, *låvən* (lådden), oldn. loðinn, *tålə* (tåle), oldn. þola, *stårm* (storm), oldn. stormr, *mårən* (morgen), oldn. morginn,

---

1) Også *honær* høres. Accenten er på sidste stavelse. Oldn. nær.

2) Bruges mest i forbindelsen *blosə i bawl, brænə i b.* (blusse, brænde i b. ɔ: antænde bål på åben mark, f. ex. sankthansblus). Formen er vist fremkommen ved en sammenblanden af „bål“ og „bavn“.

3) Men oldn. hrogn.

4) Folkeetymologi.

5) Låneord, rimeligvis gjennem jysk. Tysk: latte. — Ordet bruges ved siden af *læjdə*.

stårk (stork), oldn. storkr, *skårbə* (skorpe), oldn. skorpa, *bårəð, skårəð, stålǝð* (båret, skåret, stjålet), oldn. borit, skorit, stolit, *råvə* (råbe), *tårn* (tårn), *strålə* (stråle), *skrålə* (skråle)[1]) — β) *skåw* (skov), oldn. skógr, *plåw* (plov), oldn. plógr, *klåw* (klog), oldn. klókr, *håw* (hov), oldn. hófr, *tåm* (tom), oldn. tómr, *gåt* (godt), oldn. gótt — γ) *låw* (lov), oldn. lög, *trål* (trold), oldn. tröll. — Afvigende fra skriftspr. fremtræder oldn. o som *å* i følgende ord: *får* (en fure), oldn. for, *tår* (tör, nut.), oldn. þori, *bån* (bund), oldn. botn, *tråðə* (træde), oldn. troða.

Hvor oldn. o, ö i dansk fremtræder som langt o, forudsætter sprogarten skriftspr.-s selvlyd (§ 55).

I en del tilfælde har oldn. og ældre vestdansk o, hvor ældre østdansk har u. Sprogarten forudsætter her ligesom skriftspr. det ældre østdanske (§§ 22, 23, 26). Undtagelser herfra synes dog *kåləð* (kullet ɔ: hornløs), oldn. kollóttr, *kål* (et kuld).

§ 15. I en del tilfælde er skriftspr.-s å (skrevet o) udviklet af oprind. u. Sprogarten har her skriftspr.-s selvlyd: *åp* (op), oldn. upp, *åm* (om), oldn. um, *såm* (som), ældre d. sum, *såmə* (somme), oldn. sumir, *såmər* (sommer), oldn. sumar, *kåmə* (komme), ældre d. kumæ, *kåmən* (kommen ɔ: cominum), ældre d. cumin, *tåməfæŋər* (tommelfinger), ældre d. thumælfingær, *håniŋ* (honning), oldn. hunang. — *tåmə* (tomme), *låmə* (lomme).

§ 16. Lydbevægelsen u > *å* har grebet videre om sig i sprogarten end i skriftsproget. Den er foregået overalt foran nasaler (undtagen *n*) og gutturaler.

α) Foran *m*: *håmər* (hummer), oldn. humarr, *håmlə* (humle), oldn. humli, *råm* (rum), oldn. rúm, *dåm* (dum), *kråm* (krum), *såm* (sum), *skåm* (skum), *ståm* (stum), *kråmə* (en krumme), *skåmə* (skumme), *skåməl* (skummel), *bråmlə* (brumme), *måmlə* (mumle), *råmlə* (rumle), *tåmlə* (tumle), *låmər* (lummer), *nåmər* (nummer), *slåmər* (slummer), *skåmriŋ* (skumring), *gåmp* (gump), oldn. gumpr, *klåmp* (klump), *såmp* (sump), *slåmp*

[1]) Ved ord af nedertysk og i det hele af fremmed oprindelse, forudsætter sprogarten altid skriftspr.-s form: mnt. torn (tårn), ropen (råbe), strale (stråle).

(slump), *ståmp* (stnmp), *plåmp* (plump), *råmbə* (rumpe ɔ: en hale), *påmbə* (pumpe), *skåmbəlskoð* (skumpelskud), *gråms* (grums), *låmsk* (lumsk), *låms* (Lumbsås)[1].

β) Foran *ŋ*: *håŋər* (hunger), oldn. hungr, *åŋ* (ung), oldn. ungr, *tåŋə* (en tunge), oldn. tunga, *måŋk* (munk), oldn. munkr, o. s. v. — Herhen hører *gåŋgə* (at gynge), sv. gunga.

γ) Foran *g, k*: *glåk* (glug), oldn. gluggr, *båk* (en buk), oldn. bukkr, *drågəð* (drukket), oldn. drukkit, *bågə* (at bukke), *dågə* (en dukke), *mågə* (mukke), *plågə* (plukke).

Anm. 1. Det hedder nu *logə* (at lukke), men formen er i dette århundrede optaget fra skriftspr. (se § 31). — Der er stor sandsynlighed for, at forholdet er det samme ved *slogə* (at slukke).

Anm. 2. Særlig uregelmæssig er skriftspr.-s gumme, oldn. gómr. Ældre d. har den til oldn. regelret svarende form[2]. Sprogarten har *gåmə*.

§ 17. I nogle ord svarer skriftspr.-s korte o (skrevet u) foran en guttural til oldn. ö. Sprogarten har også i dette tilfælde *å*: *dåk* (dug), oldn. dögg, *håk* (hug), oldn. högg, *hågə* (hugge), oldn. höggva.

§ 18. Sprogarten har *å* svarende til skriftspr.-s a, gl. d. a, aa, o, ældre d. a, oldn. a (ved omlyd ö) i følgende tilfælde:

α) Efter *v*: *vån* (van), oldn. vanr, *vå* (var, fort.), oldn. var, *vår* (var, bio.), oldn. varr, *våntryws* (vantrives), *vånskawt* (vanskabt), *vånskələð* (vanskelig) *våməl* (vammel), *vålə* (valle), *vålgə* (valke), *vånə* (vane), *vålən* (valen, to.), *vårə* (en vare, at vare), *våvə* (vade), *våŋ* (vang), *våŋgə* (vanke), *svål* (sval), *svår* (et svar), *svåw* (svag), *svåŋ* (svang, to.), *svåmp* (svamp), *svår* (svar, to.), *svålə* (en svale, at svale), *svårə* (at svare), *tvåŋ* (tvang, no.), *dvålə* (dvale).

Hvor skriftspr.-s vå (skrevet vå, vo) svarer til oprind. va, har sprogarten *vo* (§ 24). Dog hedder det *svåwl* (svovl), *svåwər* (svoger), mnt. swavel, swager.

---

[1]) En by i Odsherred.
[2]) Det arnamagnæanske håndskrift Nr. 187 i octav. Udgivet af V. Såby, Kbh. 1886, s. 1: gomæn.

β) Foran *m* (= oldn. mb), *n* (= oldn. nd) i nogle ord: *kåm* (kam), oldn. kambr, *sån* (sand)[1]), oldn. sandr, *rån* (rand), oldn. rönd, *grån* (et grand), oldn. grand, *tånə* (tande). — Det hedder ligeledes *ån, ånə* (ånd, at ånde), oldn. önd, anda.

§ 19. Oprind. langt a (oldn. á) fremtræder i sprogarten regelmæssig som *u°* (§ 61). Helt undtagelsesvis findes *å,* således foran *n*: *lån* (lån), oldn. lán, *lånə* (låne), *månə* (måne), oldn. máni, *månəð* (måned), oldn. mánaðr, *dånə* (dåne) — *stål* (stål), *båðə* (både), oldn. báðir, *nåðə* (nåde), *kåvə* (kåbe), *vås* (vås), *åsəl* (ådsel).

Når selvlyden er forkortet[2]), findes *å*: *spån,* oldn. spánn, *snåw* (snog), oldn. snákr, *tåt* (tot), jfr. oldn. þáttr.

§ 20. Sprogarten har *å* i følgende ord: *stål* (stald), oldn. stallr, *bålk* (balk), oldn. bálkr, *plåstər* (plaster), *stjårt* (stjært), *dåm* (dem), *dråp, dråbə* (en dryp, dryppe), *tånə* (tone) — *matråws* (matros), *låws* (en lods), *båjə* (en böje), *kåjə* (köje), *båwsər* (buxer).

o.

§ 21. Selvlyden *o* forekommer i langt færre tilfælde i sprogarten end i skriftsproget. Foran nasaler (undtagen *n*) og gutturaler fremtræder skriftspr.-s korte o (skrevet u) som *å* (§§ 16, 17). Foran *n* (= oldn. nn, nd), *l* (= oldn. ll, ld) har sprogarten rent *u* (= oldn. u), § 26. —

---

1) Formen er forældet. Nu hedder det *san*. I stednavne har den gamle form holdt sig. Det hedder altid *sånə* (Sande), *sånstögərnə* (Sandstykkerne), *sånhavən* (Sandhagen). — Det er ikke usandsynligt, at sprogarten engang har havt *å* i alle herhen hørende ord. Det fortælles, at når ræven kom over isen til øen, sagde de gamle: *dær æ kåməð eð skaələð dywr po vårt lån . . . . də tar smu° låm* (der er kommet et skadeligt dyr på vort land . . . . det tager små lam). I mands minde har det heddet: *dær æ kåməð eð skaələð dywr po vårt lan . . . . də tar smu° lam.*

2) Ikke når forkortelse indtræder ved accenttab i sætningssammenhæng.

Skriftspr.-s lange o fremtræder i sprogarten som *ou* (§ 55). — Kort *o* findes i følgende ord: *soba* (suppe), *frogt* (frugt), *logdə* (lugte), *loft* (luft), *skofə* (skuffe), *kons* (kun), *donst* (dunst), *olmə* (ulme), *snorə* (snurre), *sporə* (spurv), *blosə* (blusse), *bösk* (busk), *roskə* (ruske), *rost* (rust), *jost* (just).

§ 22. Hvor oldn. og ældre vestdansk har o, men ældre østdansk u, har eller forudsætter sprogarten ligesom skriftsroget de ældre østdanske former: *hol* (et hul), *kol* (kul), men oldn. hol, kol, *golə* (gulv), *boð* (bud), *skoð* (skud), men oldn. boð, skót[1]), *mos*, men oldn. mosi, *jolbəð* (hjulpet), *slobəð* (sluppet). — *Korə* (kurv), *torə* (tørv)[2]).

§ 23. Foran *v* (= oldn. k) fremtræder oprind. langt u som *o*: *dov* (dug), oldn. dúkr, *hovə* (at sidde på hug), oldn. húka, *ovə* (uge), ældre d. ukæ, *bov* (bug), *bovəð* (buget), *brovə* (bruge), *knovə* (knuge), *movə* (muge), *slovə* (sluge)[3]), *lovə* (en luge, at luge). — Herhen hører fort. till-f. af udsagnsord af femte stærktböjede klasse: *strovəð* (strøget), *rovəð* (røget)[4]), o. s. v.

§ 24. Hvor oldn. va i skriftspr. fremtræder som vå (skrevet vå, vo) har sprogarten *vo*: *vovə* (at våge), oldn. vaka, *vounə* (vågne), oldn. vakna, *vogdə* (vogte), ældre d. wactæ, *voun* (vogn), oldn. vagn, *vogs* (vox), oldn. vax, *vogsə* (voxe), oldn. vaxa.

§ 25. Sprogarten har *o* i følgende ord: *mol* (møl) *doniŋ* (dønning), *könəmos* (kyndelmisse).

u.

§ 26. Selvlyden *u* forekommer regelmæssig i de samme tilfælde som i skriftspr. Den svarer altså til nuvær., gl. og ældre d. u, oldn. u, ú. Exx. *hun* (hund), *blunə* (blunde), *bunəð* (bundet), oldn. hundr, blunda, bundit,

---

[1]) Spogartens form for oldn. o er *å* (§ 14).
[2]) Bruges ikke mere. Nu hedder det *tørə*.
[3]) Men oldn. knoka, moka, sloka.
[4]) Men oldn. strokit, rokit.

muṇ (mund), *kunə* (kunde, fort.), *spunəð* (spundet), oldn. munnr, kunni, spunnit, *fuḷ* (fuld), oldn. fullr, *kuḷ* (kulde), oldn. kuldi, *suḷt* (sult), oldn. sultr, *flu̲ə* (flue), oldn. fluga, *du̥* (at due), oldn. duga, *fu̥l* (fugl), oldn. fugl, *gu̥l* (gul), oldn. gulr, *ru̥* (rug), oldn. rúgr, *du̲ə* (en due), *tu̲ə* (tue), oldn. dúfa, þúfa, *su̥r* (sur) oldn. súrr, *hu̥s* (hus), oldn. hús, *uð̥* (ud), oldn. út, *suldə* (sulte), *hu̲sə* (huske), *mu̲ən* (muggen), *tuðə* (tude). — Hvor oldn. og ældre vestdansk har o, men ældre østdansk u, slutter sprogarten sig ligesom skriftspr. til det sidste: *muḷ* (muld), *huḷ* (huld), men oldn. mold, hold, *tru̥* (trug), men oldn. trog, *bu̲ə* (bue), *lu̲ə* (lue), men oldn. bogi, logi, *stu̲ə* (stue), men oldn. stofa, *hu̥l* (hul, to.), men oldn. holr.

I de tilfælde, hvor oldn. har ú, men dansk fra de ældste tider har o, forudsætter sprogarten skriftspr.-s selvlyd (§ 55). — Hvor et oprind. u i det nuvær. skriftspr. fremtræder som å (skrevet o) eller som ø (skrevet y, ø), har eller forudsætter sprogarten ligeledes skriftspr.-s selvlyd (§§ 15, 31). Lydbevægelsen u > *å* har fundet sted overalt foran nasaler (undtagen *n*) og gutturaler (§ 16). Foran *v* (= oldn. k) fremtræder oprind. u som *o* (§ 23). — I et par tilfælde fremtræder skriftspr.-s u som *ou* (§ 56).

§ 27. Sprogarten kar *u* i følgende ord: *uṇ* (ond), *bunə* (bonde), *bulə* (byld), *fulə* (at fylde), *sput* (spyt), *spudə* (spytte), *sku̥l* (skovl), *sku̲lə* (at skovle), *hu̲əð* (hoved)[1].

ö.

§ 28. Selvlyden *ö* forekommer regelmæssig i de samme tilfælde som i skriftspr. Den svarer altså til nuvær. d. ö, gl. og ældre d. ø, oldn. au (ved omlyd ey), œ, ö, y og fl. Exx. *höw̥* (en höj), oldn. haugr, *ö̲jə* (öje), oldn. auga, *lö̥n* (lön), oldn. laun, *dröm̥* (dröm) oldn. draumr, *drömə* (at drömme), oldn. dreyma, *trö̲jə* (tröje), oldn. treyja, *grö̥n* (grön), oldn. grœnn, *böṇ* (bön), oldn. bœn, *plö̲jə* (plöje), oldn. plœgja, *bö̥rn* (börn), oldn. börn, *dö̥r* (en dör), oldn. dyrr,

[1]) Formen er uddød. Nu hedder det *houəð*.

töjlə (en töjle), oldn. tygill, *nöjlə* (en nögle), oldn. lykill, *görə* (gjöre), *jörnə* (hjörne), *tör* (tör, siccus), *för* (för), *höj* (höj ɔ: altus), *söwn* (sövn), *löjn* (lögn), *sön, stöwlə* (stövle).

I nogle få ord fremtræder skriftspr.-s ö i sprogarten som *ø* (§ 34).

§ 29. Foran *w, v* (skriftspr.-s v) har sprogarten *ö*, svarende til skriftspr.-s ø: *döw* (døv), *stöw* (støv), *slöw* (sløv), *dröw* (drøv), *löwərdə* (løverdag), *dövə* (døve), *stövə* (støve), *prövə* (prøve), *klövə* (at kløve), *behövə* (behøve), *gröwt* (grøft), *dröwdə* (drøfte). — Afvigende fra skriftspr. findes *ö* i *öwər* (over), oldn. yfir.

§ 30. Foran *jt, js* (skriftspr.-s gt, x) har sprogarten *ö*, svarende til skriftspr.-s ø (skrevet y, ø): *löjdə* (lygte), *röjdə* (rygte og røgte), *röjdər* (en røgter), *öjsə* (øxe).

§ 31. Foran gutturaler fremtræder skriftspr.-s y, ø i sprogarten som *ö*: *rök* (en ryg), *mök* (en myg), *bögə* (bygge), *brögə* (brygge), *tögə* (tygge), *krögə* (krykke), *lögə* (lykke), *rögə* (rykke), *smögə* (smykke), *stöge* (stykke), *trögə* (trykke), *nögər* (nykker), *lögə* (løkke), — ligeså *lögə* (lukke), oldn. lykja —, *löŋ* (lyng), *döŋə* (dynge), *söŋə* (synge), *slöŋə* (slynge) *öŋrə* (yngre), *öŋlə* (yngle), *döŋ* (dynd), *söŋ* (synd), *töŋə* (tønde), *möŋdə* (mynte).

§ 32. Foran *w, v* (skriftspr.-s v) har sprogarten *ö*, svarende til skriftspr.-s æ, e: *röw* (ræv), *skröw* (skræv), *vöw* (væv), *sköw* (skjæv), *hövə* (hæve), *kövə* (kjæve), *krövə* (kræve), *növə* (næve), *skövə* (en skjæve, at skjæve), *skrövə* (skræve), *svövə* (svæve), *vövə* (væve), *vövər* (en væver), *dövəl* (djævel), *rövlə* (rævle), *kövlə* (kjævle), *hövəlsə* (hævelse), *jöwn* (jævn), *jöwnə* (jævne), *löwnə* (levne), *nöwnə* (nævne), *röwnə* (revne), *stöwnə* (stævne), *stöwn* (stævn), *stöwns* (Stævns), *jöwniŋ* (jævning). — *bröw* (brev), *slöw* (en slev), *röw, skröw* (rev, skrev, fort.), *dröw* (et drev), *röw* (et rev), *löwər* (en lever), *lövə* (leve), *rövəð, skrövəð* (revet, skrevet, fort. till.-f.), *trövən* (treven).

§ 33. Sprogarten har *ö* i følgende ord: *nör* (ned)[1], *ödər* (efter), *vöwdə* (at vifte), *gröjn* (gryn), *pröjlə* (prygle), *tröjlə* (trygle).

---

[1]) Selvlyden *ö* i dette ord må være fremkommen ved en sammenblanden af gl. d. neder (oldn. niðr ɔ: ned) og

ø.

§ 34. Selvlyden *ø* forekommer i færre tilfælde i sprogarten end i skriftspr. Den findes regelmæssig, hvor skriftspr.-s korte ø svarer til gl. d. ø, y, ældre d., oldn. y. Exx. *føl* (et føl), oldn. fyl, *følə* (at følge), oldn. fylgja, *dølə* (dølge), oldn. dylja, *føst* (først), oldn. fyrstr, *søstər* (søster), oldn. systir, *tøst* (tørst). — Ligeledes *øl, møð* (mjød), *røðər* (rødder), *nøðər* (nødder), *søl* (sølv). — Foran *r* findes *ø*: *sørə* (sørge), oldn. syrgja, *spørə* (spørge), oldn. spyrja, *smørə* (smøre), oldn. smyrja, *smør,* no.

Skriftspr.-s korte ø (skrevet y — i et par ord skrevet ø —) fremtræder i sprogarten som *y* (§ 37) undtagen foran *wt, jt, js* og foran gutturaler, hvor den fremtræder som *ö* (§§ 29, 30, 31). — I nogle få ord findes *yø*. — Skriftspr.-s lange ø fremtræder i de allerfleste tilfælde som *yø* (§ 64). Foran *w, v* (skriftspr.-s v) findes *ö* (§ 29). — Skriftspr.-s øg (= oldn. auk) er *y* (§ 40). — Langt *ø* findes foran *ð* (= oldn. t), *j* (= oldn. k): *bløð* (blød), *søð* (sød), *skøð* (et skjød), *fløð, snøð* (flød, snød), *bløðə* (at bløde ɔ: gjöre blød), *fløðə* (fløde, no.), *møðə* (møde), *skøðə* (et skjøde), *støðə* (støde), *søjə* (søge), *nøjən* (nøgen).

§ 35. Foran *st* har sprogarten *ø,* svarende til oprind. kort i: *røstə* (ryste), oldn. hrista, *møstə* (miste), ældre d. mistæ, *røst* (en rist), *røstə* (riste ɔ: stege på rist).

§ 36. Sprogarten har *øw,* svarende til skriftspr.-s jo i følgende ord: *fjøwr* (fjord), *ifjøwr* (ifjor), *gøwrə* (gjorde, fort.), *skøwrdə* (skjorte), *fjøwrdən* (fjorten), *køwlə* (kjole).

---

gl. d. nør (nord). *Nöraw* er nemlig ikke alene „ned ad“, men også „nordpå“, ligesom *åpaw* er både „opad“ og „sydpå“. *Nör tə stranən* (ned til stranden) er: til havet syd for øen. *Åp tə stranən* (op t. str.) er: til havet syd for øen, *nör tə ådiŋ* (ned til Odden ɔ: Sjællandsodde), *nör te skavən* (n. t. Skagen) — *åp tə røsəns* (op t. Refsnæs), *tə oðəns* (Odense), *væjlə* (Vejle), *håsəns* (Horsens). — Det hedder *hæn tə århus* (hen til Århus).

y.

§ 37. Selvlyden *y* forekommer i en del af de tilfælde, hvor skriftspr. har kort y, ø (skrevet y) = gl. d. y, ø, ældre d., oldn. y. Exx. *skylə* (skylde), oldn. skylda, *skyləð* (skyldig), oldn. skyldigr, *rydə* (rydde), oldn. ryðja, *flydə* (flytte), *nydə* (nytte), oldn. flytja, nytja, *kysə* (kysse), oldn. kyssa, *hyl̥* (en hyld), *skylə* (skylle), *kyliŋ* (kylling), *bydə* (at bytte), *nydə* (nytte, no.), *skydə* (en skytte), *sydən* (sytten), *dybə* (dyppe), *kys, kyst, krys* (kryds), *krysə* (krydse), *lyskə* (lyske).

Foran gutturaler fremtræder oprind. kort y (oldn. y) som *ö* (§ 31). — Hvor oldn. y i skriftspr. fremtræder som ö, ø (i det skrevne som i det talte sprog) har sprogarten *ö* (§ 28), *ø* (§ 34). Undtagelser herfra er *bydə* (bøtte), oldn. bytta, *kylə* (kjølle), oldn. kylfa; ligeledes *stydə* (at støtte, en støtte), *skydə åm̥* (skjøtte om). — Oprind. langt y (ældre d. y, oldn. ý) fremtræder regelmæssig som *øy* (§ 57). Foran *ð* (ældre d., oldn. t), samt foran oprind. k, der i sprogarten er bortfaldet, findes dog *y*: *flyðə* (flyde), ældre d. flytæ, *gryðə* (gryde), oldn. grýta, *ryə* (ryge), *stryə* (stryge), ældre d. strykæ[1]). — Fremdeles findes *y* i *bly̥* (bly, no. og to.), *kny̥* (kny), *kry̥* (kry), *sky̥* (en sky, at sky), *ty̥* (ty), *fy̥r* (fyr), *fyrə* (fyre).

§ 38. Oprind. iu (ældre d. iu, oldn. jú, jó) fremtræder regelmæssig som *yw*: *tyw̥r* (tyr), oldn. þjórr, *skyw̥l* (skjul), oldn. skjól, *lyw̥s* (lys), oldn. ljós, *skywðə* (skyde), ældre d. skiutæ, oldn. skjóta, *bywə* (byde), ældre d. biuthæ, oldn. bjóða. Finder der uoverensst. sted mellem oldn. og ældre d., slutter sprogarten sig til det sidste: *dyw̥r* (et dyr), ældre d. diur, men oldn. dýr, *nywrə* (nyre), ældre d. niuræ, men oldn. nýra, *lywsə* (lyse), ældre d. liusæ, men oldn. lýsa, *skywlə* (skjule), men oldn. skýla; — *kywsə* (at kyse), jfr. oldn. kjósa, *lyw̥n* (lyn), *lywnəð* (lynild), ældre d. liunæth, *lywhol* („lydhul" ɔ: klanghul i kirketårnet). Herhen hører *syw̥* (syv), ældre d. siu.

I begyndelsen af ordet findes *jyw*: *jyw̥l* (jul, hjul), oldn. jól, hjól, *jyw̥r* (yver), oldn. júfr, *jywðə* (jyde).

---

[1]) Oldn. bar her fljóta strjúka, rjúka.

Foran oprind. k, gg, der i sprogarten kunne bortfalde, samt foran oprind. kk findes *y*: *syə* (en syge), gl. d. siuge, *by* (byg)[1], ældre d. biug, men oldn. bygg, *tyk*[2]), ældre d. thiuk, men oldn. þykkr. — Etymologisk ubestemmeligt er forholdet foran *ŋ* (skriftspr.-s ng)[3]).

Anm. Foran oprind. p, f, g lader det etymologiske forhold sig ikke bestemme, da disse medlyd i sprogarten optræde som *w* (§ 93): *dyw* (dyb)[4]), *krywə* (krybe), *tyw* (tyv)[5]), *lywə* (lyve), *flywə* (flyve), *tywə* (en togrenet fork), oldn. tjúga. — Det hedder *tyvə* (tyve, ɔ: viginti), *hyvən* (hyben).

§ 39. Foran *w, wt* (skriftspr.-s v, ft) har sprogarten *y*, svarende til skriftspr.-s i, oldn. í, i: *knyw* (kniv), *lyw* (liv), oldn. knífr, líf, *drywə* (drive), *tryws* (trives), oldn. drífa, þrífask, *styw* (stiv), *blywə* (blive), *rywə* (rive), *skywə* (skive)[6]), *skrywə* (skrive), *rywələð* („rivelig" ɔ: tydeligt, klart), jfr. oldn. rífliga, *gywdə* (gifte), *skywdə* (skifte), oldn. gipta, skipta, *fågywt* (forgift). — *ilywl* (alligevel).

§ 40. Skriftspr.-s øg (= oldn. auk) fremtræder i sprogarten som *y*: *hy* (høg), oldn. haukr *ly* (løg), *ry* (røg) *yə* (øge), *yniŋ* („øgning"). — Herhen hører *vry* (Vröj)[7]).

§ 41. Sprogarten har *y* i følgende ord: *kyð* (kjød), *gryð* (grød), *skylə* (skille), *rylə* (rulle), *kyl* (kjøl), *nysə* (nisse), *trysə aw* („trisse af" ɔ: slentre afsted), *syvə* (søbe), *strywə* (strube).

æ.

§ 42. Selvlyden *æ* forekommmer i en stor del af de tilfælde, hvor skriftspr.-s æ (skrevet æ, e) sva-

[1]) Bruges navnlig i sammensætn. *bymel* (bygmel), *bysu°ð* („bygsåd" ɔ: bygsåningstiden).

[2]) Selvlyden viser ikke hen til oprind. y (§ 31).

[3]) Det hedder (§ 31) *löŋ* (lyng), *söŋə* (synge), *slöŋə* (slynge), ældre d. liung, siungæ, sliungæ, oldn. lyng, syngja, slyngva. — Uregelmæssigt er *søyn* (syn), ældre d. siun, oldn. sjón, *søynə* (syne), ældre d. siunæ, *sønəs* (synes ɔ: tykkes).

[4]) Men *dyvə* (dybe); det synes at forudsætte y.

[5]) *tywəpak* (tyvepak) synes at forudsætte iu.

[6]) I sammensætn. *ænəskywə* (endeskive).

[7]) To ubeboede holme (*stourə vr.* og *lillə vr.* ɔ: store og lille Vr.) ved Sjællands kyst.

rer til *α*, *β*, *γ*, *δ*) gl. d., ældre d. e, æ, oldn. e, æ, é, ei, ey, *ε*) gl. d. e, i, ældre d., oldn. i. Exx. *α*) *kæp* (kjæp), *skæbə* (skjæppe), oldn. keppr, skeppa, *sæk, tægə* (tække), oldn. sekkr, þekja, *blæk, brægə, flægə, rægə, smægə* (bræække, flække o. s. v.) og fl., *næp* (næb), *ęk, lęk, skęk, vęk* (æg ɔ: ovum og acies, læg, skjæg, væg), oldn. egg, leggr, skegg, veggr, *bægə* (begge), oldn. beggja, *ævlə* (æble), oldn. epli, *lævə, slævə* (læbe, slæbe) og fl., *væj* (vej), oldn. vegr, *ræjn* (regn), oldn. regn, *sæjl* (sejl), oldn. segl, *læm* (en lem), oldn. hlemmr, *klæmə* (klemme), *kæmə* (kæmme), oldn. kemba, *bræms* (brems), *ænə* (ende), oldn. endir, *vænə* (vende), oldn. venda, *mæn* (mænd), oldn. menn, *brænə* (brænde), oldn. brenna, *hæn* (hen), *dręŋ* (dreng), oldn. drengr, *læŋə* (længe), oldn. lengi, *bær,* no., oldn. ber, *mær* (mær ɔ: en hoppe), oldn. merr, *bærə* (bære), oldn. bera og fl., *vær* (værre), oldn. verr, *ęriŋ* (ærende), oldn. erindi, *vær* (værd), oldn. verðr, *hærə* (hærde), oldn. herða, *dvær* (dverg), oldn. dvergr, *ært, sværdə* (ært, særte), oldn. ertr, sverta, *sværm* (sværm), *ærmə* (ærme), *tærnə* (tærne), oldn. þerna, *værgə* (værke), oldn. verkja, *hæst,* oldn. hestr, *fæstə* (fæste), oldn. festa, *flæsk,* oldn. flesk, *fæsk* (fersk), oldn. ferskr, *tæskə* (tærske), *glæə* (glæde), oldn. gleði. — Afvigende fra skriftspr. fremtræder oldn. e som *æ* i *mæst* (mest), oldn. mestr. — *β*) *gæs,* oldn. gæss, *næm* (nem), oldn. næmr, *hęl* (hæl), oldn. hæll, *nær* (nær), oldn. nær, *kær* (kjær, to.)[1]), oldn. kærr, *tær* (tæer), oldn. tær, *lærə* (lære), oldn. læra, *klæə* (klæde), oldn. klæði. — *γ*) *knæ* (knæ), *træ* (træ), oldn. kné tré. — *δ*) *ræm* (rem), oldn. reim, *jæm* (hjem), oldn. heim, *væm* (hvem), oldn. hveim, *gæmə* (gjemme), *glæmə* (glemme), oldn. geyma, gleyma. — *ε*) *læm* (et lem), oldn. limr, *fæm* (fem), oldn. fimm, *væn* (ven), oldn. vinr, *vænstrə* (venstre), oldn. vinstri.

Hvor oldn. har e, men ældre d. i, slutter sprogarten sig til det sidste (§§ 44, 52, 59).

Foran *ð* (= oldn. t), *t* (= oldn. tt), *l, lt, s, sk* og fl. fremtræder oldn. e, é, æ som *e* (§ 49). Dog hedder det *væl*

---

1) Bruges mest i udtrykket: *værə kær får* (være kjær for ɔ: synes om, holde af).

(vel), oldn. vel, *kœliŋ* (kærling), oldn. kerling, *kvœlə* (kvæle), *vœlə* (vælge), oldn. kvelja, velja. — Ligeså *fœləð* (fælled), *trœdən* (tretten). — Foran *v, w* (= skriftspr.-s v) fremtræder oprind. e som *ö* (§ 32).

§ 43. I en del tilfælde er skriftspr.-s æ (skrevet æ, e) fremkommet af oprind. a. Sprogarten har eller forudsætter (§ 49) her skriftspr.-s selvlyd: *grœs,* oldn. gras, *lœs,* oldn. hlass, *nœsə* (næse), oldn. nasir, *frœm* (frem), oldn. fram.

Skriftspr.-s jæ, æ (= ældre d. ia, oldn. ja, já) fremtræder i sprogarten som *i^e* (§ 66). I følgende tilfælde findes dog *jœ, œ*: *jœlbə* (hjælpe), oldn. hjálpa, *sœl* (selv), oldn. sjálfr, *kœr* (et kjær), oldn. kjarr, *jœrdə* (hjærte), oldn. hjarta, *fjœrə* (fjærde), ældre d. fiarthæ, *gœrnə* (gjærne), oldn. gjarni, *jœrnə* (hjærne), oldn. hjarni, *kœrnə* (kjærne ɔ: granum), oldn. kjarni, *jœrn* (jærn), oldn. jarn.

§ 44. Foran gutturaler har sprogarten *œ,* svarende til oprind. i: *tœgə* (tigge), jfr. oldn. þiggja, *drœgə* (drikke), ældre d. drikkæ[1]), *fœk* (fik), *brœgə* (brikke), *hœgə* (hikke), *nœgə* (nikke), *pœgə* (pikke), *prœgə* (at prikke, en prik), *stœgə* (stikke), *vœgə* (vikke). — Ligeledes *slœgə* (slikke)[2]). — *rœŋ* (ring), oldn. hringr, *fœŋər* (finger), oldn. fingr, *brœŋə* (en bringe), oldn. bringa, *stœŋ* (sting), *tœŋ* (ting), *klœŋə* (en klinge, at klinge), *rœŋə* (ringe, to. og udso.), *sprœŋə* (springe), *svœŋə* (svinge), *tvœŋə* (tvinge), *krœŋlə* (kringle), *dœŋlə* (dingle), *svœŋəl* (en svingel), *skœŋrə* (skingre), *slœŋrə* (slingre). — Ligeså *vœŋə* (vinge)[3]) — *brœŋgə* (brink)[4]), *blœŋgə* (blinke), — *sœŋgə* (en sinke, ɔ: stövlesinke, at sinke)[5]) — *blœŋ* (blind), *bœŋə* (binde), oldn. blindr, binda, *œŋ* (ind), *spœŋə* (spinde), oldn. inn, spinna, *vœŋdər* (vinter), ældre d. wintær[6]).

§ 45. Foran *jt* (= skriftspr.-s gt) har sprogarten *œ,*

---

[1]) Men oldn. drekka.
[2]) Oldn. har her sleikja.
[3]) Oldn. har vængr.
[4]) Men oldn. brekka.
[5]) Oldn. har seinka (at sinke).
[6]) Men oldn. vetr.

svarende til skriftspr.-s e (skrevet i): *sæjdə* (at sigte[1]), en sigte), *ræjdəð* (rigtig), *ansæjt* (ansigt).

§ 46. Sprogarten har *æ* i følgende ord: *svæmə* (svømme), *vræmlə* (vrimle), *skæn* (skin), *skænə* (en skinne, at skinne), *vræṇsk* (vrinsk), *æsə* (isse), *træj* (tre), *snæ̜rə* (en snare), *stæ̜rə* (stargræs).

e.

§ 47. Selvlyden *e* forekommer i de tilfælde, hvor skriftspr.-s e svarer til oprind. kort i (gl. d. e, i, oldn. i). Exx. *ve* (ved, fho.), oldn. viðr, *leð* (et led), oldn. liðr og oldn. hlið, *smeð* (en smed), oldn. smiðr — *beð* (et bed). — *tre̜ðə* (tredie), oldn. þriði, *he̜ðə* (hede ɔ: varme), oldn. hiti, *me̜jəð* (meget), oldn. mikit (jfr. § 48).

Foran *v, w* (= skriftspr.-s v) fremtræder skriftspr.-s e (= oldn. i) som *ö* (§ 32).

Skriftspr.-s korte e, i (skrevet i) fremtræder i få tilfælde som *e*: *te* (til), *ve* (vil), oldn. til, vil, *stelə* (stille, udso. og bio.), oldn. stilla (at stille), *velə* (villie), oldn. vili, *steḷk* (stilk), *selgə* (silke), oldn. stilkr, silki, *ten* (tin), oldn. tin, *drelə* (drille), *spelə* (spille), *veləð* (villig), *keliŋ* (killing), *lenəð* (linned). — Ligeså *sterə* (stirre), *teniŋ* (tinding). — Foran *p, t, s, sk* er lyden *i* (§ 52). Dog hedder det *ves* (vis ɔ: sikker), *spes* (spids), *fresk* (frisk). — Foran *st* findes *i* (§ 52) eller *ø* (§ 35). Dog hedder det *lestə* (at liste, en liste), *lestəð* (listig). — Foran gutturaler, samt foran *jt* (= skriftspr.-s gt) findes *æ* (§§ 44, 45). — Foran *rk* findes *iᵉ* (§ 67).

§ 48. Skriftspr.-s lange e (ældre d. e, oldn. ei) fremtræder regelmæssig som *iᵉ* (§ 65). Foran *ð* (= oldn. t), *t* (= oldn. tt), *j* (= oldn. k) findes dog *e*: *fe̜ð* (fed), *ge̜ð* (gjed), oldn. feitr, geit, *sve̜ð* (sved, no.), oldn. sveiti, *ve̜ðə* (hvede), oldn. hveiti, *fe̜ðə* (fede), oldn. feita, *le̜ðə* (lede ɔ: søge), oldn. leita, *sve̜ðəs* (svede), oldn. sveitask, *be̜ðə* (at bede ɔ: holde pusterum under markarbejdet), *be̜ðə* (en bede), *ke̜ðələð* (kjedelig), *le̜ðəð* (ledig). — *sve̜t* (svedt), oldn. sveittr. — *ble̜j* (bleg), *le̜jə* (lege), oldn.

---

[1]) Sigte mel.

bleikr, leika og fl. — Når selvlyden er kort, findes *e*: *fet* (fedt), no.

§ 49. Oldn. e, æ é fremtræder som *æ* (§ 42), oldn. ja (jö, já) som *jæ, æ* (§ 43) eller som *i^e* (§ 66). I en del tilfælde findes dog *e*: *α*) Foran *l*: *kvel* (kvæld), oldn. kveld, *felə* (en fælde, at fælde), oldn. fella (at fælde), *gel* (gjæld), *gelə* (gjælde), oldn. gjald, gjalda, *vel* (væld), *velə* (at vælde), *nelə* (nælde), *melə* (melde), *skelə* (skjælde), *sjelən* (sjælden), *kelər* (kjælder), *skrelə* (skrælle), *skreliŋ* (skrælling), *eliŋ* (ælling), *veliŋ* (vælling), *telə* (at tælle), *selə* (sælge), *telə* (tælle, no.), *belə* (bælg), *helər* (heller), *helst* (helst), *helər* (eller), *heləs* (ellers), *heləð* (hellig), *heldəð* (heldig), *eldrə* (ældre), *fåeldrə* (forældre), *eləvə* (elleve), *eldə* (ælte), *beldə* (bælte), *smeldə* (smelte), *veldə* (vælte), *belt* (belt), *telt* (telt), *keldriŋ* (kjæltring), *melk* (mælk), *belgə* (bjælke). — *β*) Foran *r, sk, st*: *verə* (værge), *ferə* (færge), oldn. verja, ferja, *eskə* (æske), *leskə* (lædske), *veskə* (vædske), *lest* (læst). — *γ*) Foran *t*: *met* (mæt), oldn. mettr, *let*, oldn. léttr, *tet* (tæt), oldn. þéttr, *hedə* (hætte), oldn. hetta, *medə* (Mette), *plet, fledə* (flette), oldn. flétta, *nedər* (nætter), oldn. nætr. — *δ*) Foran *ð* (= oldn. t): *eðə* (æde), oldn. eta, *seðə* (sæde), oldn. sæti. — *ε*) Foran *j* (= oldn. k): *lejə* (læge), *vejə* (væge).

§ 50. Sprogarten har *e*, svarende til skriftspr.-s i, oldn. e, i: *kelə* (kilde), oldn. kelda, *gelə* (at gilde), jfr. oldn. gelda, *helə* (hilde).

§ 51. Sprogarten har *e* i følgende ord: *fer* (fyr ɔ: fyrretræ), *tenə* (tiende), *seðə* (sidde), *pejə* (pige), *sevə* (sæbe).

i.

§ 52. Selvlyden *i* forekommer i en del af de tilfælde, hvor skriftspr.-s korte i, e (skrevet i) svarer til oprind. kort i (oldn. i). Exx. *α*) Foran *l* (= oldn. ll, ld): *vil* (vild), oldn. villr, *ilə* (ilde, bio.)[1], *spilə* (spilde), oldn. illa, spilla, *gilə* (et gilde), oldn. gildi, *vilə* (vilde, fort.), oldn. vildi. — *β*) foran *p* (*b*): *klibə* (klippe), oldn. klippa, *flip, knibə*

---

[1]) Bruges mest i udtrykket *værə ilə veð* (være ilde ved det ɔ: være i forlegenhed).

(knippe), *nibə* (nippe), *pibə* (pippe), *slibə* (slippe)[1]), *stribə* (strippe), *tribə* (trippe), *vibə* (en vippe, at vippe). — γ) Foran *t*: *mit* (midt), oldn. mitt. — Ligeså *nidən* (nitten). — δ) Foran *s, sk, st*: *blis, lisə* (lidse), *risə* (ridse), *trisə* (tridse), *kisbær* (kirsebær), *fisk*, oldn. fiskr, *grisk, pisk, viskə* (hviske, viske), *smiskə* (smiske), *kvist*, oldn. kvistr, *vistə* (vidste). — *vinə* (vidne), oldn. vitna.

Hvor der findes uoverensstemmelse mellem oldn. og ældre d., slutter sprogarten sig til det sidste: *gi* (give), ældre d. gifæ, men oldn. gefa. — Hvor et oprind. i (oldn., ældre d. i) i det nuvær. skriftspr. fremtræder som æ, har eller forudsætter sprogarten skriftspr.-s selvlyd (§§ 42, 32). Lydbevægelsen i > *æ* har grebet videre om sig i sprogarten end i skriftspr.; den findes hyppig foran nasaler (§ 46) og regelmæssig foran gutturaler (§ 44). — Foran *wt* (= skriftspr.-s vt) har sprogarten *y* (§ 39), foran *st* i nogle ord *ø* (§ 35), foran *rk* har den i^e (§ 67).

§ 53. Oprind. langt i (oldn. í) fremtræder i sprogarten regelmæssig som *ei* (§ 59). — Foran *ð* (= oldn. t), *v* (= oldn. p), *m*, samt, hvor en følgende guttural (oldn. k) er bortfalden, findes dog *i*: *viḍ* (hvid), *sliðə* (slide), oldn. hvítr, slíta, *grivə* (gribe), oldn. grípa, *timə* (time), oldn. tími, *lim* (lim), oldn. lím, *li* (lig), oldn. líkr. — Desuden findes *i* i *firə* (fire), *pil* (pil), *mil* (mil), *kilə* (kile), *papir* (papir), *pris, prisə* (pris, prise), *fålisə* (forlise), *ni ti* (ni, ti).

Foran *w* (= oldn. f) har sprogarten *y*, svarende til oprind. langt i (§ 39).

§ 54. Sprogarten har *i* i følgende ord: *stimbər* (stymper), *hiðə* (hedde), *visə* (hvæsse), *piə* (pege), *kilə* (at kyle).

Ægte tvelyd: ou, øy, ei.

§ 55. Tvelyden *ou* er sprogartens almindelige form for skriftspr.-s lange o. Den svarer altså til gl. og ældre d. o, oldn. ó, o, ö. Exx. *glou* (glo), *rou* (ro., no. og

---

[1]) Oldn. har sleppa.

udso.), oldn. glóa, ró, no., róa, udso., *skou* (sko), oldn. skór, *gou* (god), oldn. góðr, *souð* (sod), oldn. sót, *brouər* (broder), oldn. bróðir, *mou* (moden), *pouðə* (pode), *soul* (sol), oldn. sól, *stour* (stor), oldn. stórr, *rous* (ros), *mousə* (mose), *houstə* (hoste), oldn. hósti, *hourn* (horn), oldn. horn, *bour* (bord), oldn. borð, *jour* (jord), oldn. jörð.

Hvor oldn. har ú, men ældre d. o, slutter sprogarten sig til det sidste: *bou* (at bo), men oldn. búa, *brou* (bro), oldn. brú, *knou* (kno), oldn. knúi. — Hvor oprind. langt o i skriftspr. fremtræder som å (skrevet o), har også sprogarten *å* (§ 14). — Desuden findes *ou* i *oust* (ost), oldn. ostr, *oun* (ovn), oldn. ofn, *ouən* (oven), oldn. ofan, *hous* (hos), *gous* (gods), oldn. góðs.

I endel ord kommer skriftspr.-s o af oprind. va (vö, vá). Sprogarten har her *ou*: *sourt* (sort, to.), oldn. svartr, *tou* (duo og at to), oldn. þvá og oldn. tvá, *koust* (kost ɔ: fejekost). — Ligeså *sour* (en svær, ɔ: flæskesvær), oldn. svörðr.

§ 56. Sprogarten har *ou*, svarende til skriftspr.-s u i følgende ord: *nou* (nu), oldn. nú, *doun* (dun), oldn. dúnn, *broun* (brun), *loun* (lun), *bour* (bur).

§ 57. Tvelyden *øy* svarer regelmæssig til oprindelig langt y (gl., ældre d. y, oldn. ý): *nøy* (ny), oldn. nýr, *bøy* (by), *døy sæj* (at dy sig), *fløy* (fly, ɔ: overrække), *søy* (sy), *spøy* (spy), *brøyn* (bryn), *døynə* (dyne), *søynə* (syne), *trøynə* (tryne), *søyl* (syl), *nøyləð* (nylig), *døyr* (dyr, to.), oldn. dýrr, *høyrə* (hyre), *møyrə* (myre), *støyrə* (styre), *frøysə* (fryse), *fnøysə* (fnyse), *nøysə* (nyse).

Foran *ð* (= oldn. t), *v* (= oldn. p), samt foran oprind. k, der i sprogarten er bortfaldet, findes *y* (§ 37). — Hvor skriftsprogets lange y er udviklet af oprind. iu, har sprogarten *yw* (§ 38).

§ 58. Sprogarten har *øy*, svarende til skriftspr.-s korte y i: *bøyrə* (byrde), *høyrə* (hyrde), *møyrə* (myrde), *støyrdə* (styrte), *brøyst* (bryst).

§ 59. Tvelyden *ei* svarer regelmæssig til oprindelig langt i (gl. d., ældre d. i, oldn. í). Exx. *ei* (i, bio.), oldn. í, *bei* (en bi), *fåbei* (forbi) *frei* (fri, to. og udso.),

sei̦ (si), *stei̦* (sti), *vei̦* (vid), *reiə* (ride), oldn. víðr, ríða, *seiə* (sige), ældre østd. sigiæ, *teiə* (tie), *kveiə* (kvie), *steiə* (en stige), *svei̦n* (svin), oldn. svín, *fei̦n* (fin), *lei̦n* (lin), *skrei̦n* (skrin), *vei̦n* (vin), *mei̦n* (min), *greinə* (grine), *veinə* (hvine), *kleinə* (kline), *peinə* (pine), *fei̦l* (fil), *stei̦l* (stil), *veilə* (hvile), oldn. hvíla, *smeilə* (smile), *speilə* (spile), *tveilə* (tvivle), *eilə* (igle), *spei̦r* (et spir), *speirə* (spire), *ei̦s* (is), oldn. íss, *grei̦s* (gris), *vei̦s* (vis ɔ: klog), *rei̦s* (ris), *fleisə* (flise), *speisə* (spise), *veisə* (at vise, en vise), *avei̦s* (avis), *rosei̦n* (rosin), *latei̦n* (latin), *dosei̦n* (dusin), *kestei̦n* (Kirstine), *katrei̦n* (Katrine), *deinəs* (Dines), *neiəls* (Niels).

Foran *m*, *ð* (= oldn. t), *v* (= oldn. p), samt foran oprind. k, der i sprogarten er bortfaldet, fremtræder oprind. langt i som *i* (§ 53).

§ 60. Sprogarten har *ei*, svarende til skriftspr.-s korte e, i (skrevet i) i følgende ord: *peilə* (at pille), *freidə* (fritte), *beisə* (bisse), *reistə* (riste), oldn. rísta, *teisəl* (tidsel), *gnei̦st* (gnist), *dreistəð* (dristig). — Desuden findes *ei* i *dei̦n* (degn), *sneilə* (snegl), *seilə* (sele).

Uægte tvelyd: u°, y°, i°.

§ 61. Tvelyden *u°* forekommer regelmæssig i de tilfælde, hvor skriftspr.-s lange å svarer til gl. d. aa, ældre d. a, oldn. á (ved omlyd æ). Exx. *u̦°* (en å), oldn. á, *blu̦°* (blå), *fu̦°* (få, to. og udso.), *flu̦°* (at flå), *gu̦°* (gå), *gru̦°* (grå), *lu̦°* (lå), *mu̦°* (må), *nu̦°* (at nå), *ru̦°* (no. og to.), *su̦°* (at så), *spu̦°* (spå), *stu̦°* (stå), *stru̦°* (strå), *ru̦°ə* (råde), oldn. ráða, *bu̦°ð* (båd), oldn. bátr., *ru̦°ð* (et råd), *tru̦°ð* (en tråd), *mu̦°ðə* (måde), *u̦°l* (ål), oldn. áll, *ku̦°l* (kål), *nu̦°l* (nål), *sku̦°l* (skål), *u̦°r* (år), oldn. ár, *fu̦°r* (får), *blu̦°r* (blår), *hu̦°r* (hår), *su̦°r* (sår), *tu̦°r* (tår), *u̦°rə* (åre), *tu̦°rə* (tåre), *u̦°s* (ås), oldn. áss, *bu̦°s* (bås), *gu̦°s* (gås), *lu̦°s* (lås), *pu̦°skə* (påske), oldn. páskar, *du̦°sə* (dåse). — *lu̦°r* (lår), oldn. lær, *igu̦°r* (igår), oldn. igær, *su̦°rə* (såre), oldn. særa, *lu̦°sə* (at låse, oldn. læsa) *mu̦°lə* (måle), oldn. mæla. Desuden findes *u°* i *vu̦°r* (vor), oldn. vár, *u̦°də* (otte), oldn. átti.

Foran *n* (= oldn. n) har sprogarten *å* (§ 19). — Hvor oprind. langt a i skriftspr. fremtræder som a, har sprogarten *a* (§ 12).

§ 62. I en del tilfælde er skriftspr.-s å (skrevet å, o) udviklet af oprind. kort a (oldn. a, ö). Sprogarten har her *ụ^o*: *gụ^{o}r* (gård), *hụ^{o}r* (hård), oldn. garðr, harðr, *skụ^{o}r* (skår), oldn. skarð, *vu̲^{o}rdə* (vorte), oldn. varta, *kụ^{o}l* (kold), oldn. kaldr, *fụ^{o}l* (fold), *gụ^{o}l* (gold), *sụ^{o}l* (et såld), *hu̲^{o}lə* (holde), oldn. halda, *sku̲^{o}lə* (skolde), *su̲^{o}ldə* (solgte), ældre d. saldæ, *hụ^{o}n* (hånd), oldn. hönd, *bụ^{o}n* (bånd), oldn. band.

Hvor skriftspr.-s å (skrevet o, å) er udviklet af oprind. o, har sprogarten *å* (§ 14). Dog hedder det *fru̲^{o}ə* (fråde), oldn. froða.

§ 63. Sprogarten har *u^o* i følgende ord: *du̲^{o}dər* (datter), *hụ^{o}r* (hvor), *nu̲^{o}iŋ* (nogen), *tu̲^{o}sə* (tudse).

§ 64. Tvelyden *y^ø* er sprogartens almindelige form for skriftspr.-s lange ø. Den svarer altså til gl. d., ældre d. ø, oldn. au (ved omlyd ey), œ, jó. Exx. *y^ø* (ø), *hỵ^ø* (hø), oldn. ey, hey, *dỵ^ø* (dø), *gỵ^ø* (gjø), oldn. deyja, geyja, *brỵ^ø* (et brød), oldn. brauð, *y^{ø}ə* (at øde), *ny^{ø}ə* (at nøde), oldn. eyða, neyða, *ky^{ø}və* (kjøbe), *ly^{ø}və* (at løbe), oldn. kaupa, hlaupa, *y^{ø}rə* (øre), *hy^{ø}rə* (høre), *ky^{ø}rə* (kjøre), oldn. eyra, heyra, keyra, *ly^{ø}s* (løs), oldn. lauss, *ly^{ø}sə* (løse), oldn. leysa, *bly^{ø}ə* (at bløde ɔ: flyde med blod), *fy^{ø}ə* (at føde), oldn. blœða, fœða, *fy^{ø}rə* (at føre), *ry^{ø}rə* (at røre), oldn. fœra, hrœra, *hy^{ø}nə* (høne), *frỵ^ø* (et frø), *sỵ^ø* (sø), oldn. frjó, sjór. — Ligeså *snỵ^ø* (sne), oldn. snjór. — *frỵ^ø* (en frø), *bry^{ø}lə* (brøle), *ny^{ø}lə* (nøle).

Foran *ð* (=oldn. t) findes *ø* som i skriftspr. (§ 34). — Foran oprind. k, der i sprogarten er bortfaldet eller blevet *j*, findes *y* (§ 40) eller *ø* (§ 34). — I en del tilfælde har sprogarten *y^ø*, hvor forkortelse er indtrådt i skriftspr. (§ 79).

Sprogarten har *y^ø* i *tỵ^{ø}r* (töjr), *ty^{ø}rə* (töjre).

§ 65. Tvelyden *i^e* er sprogartens almind. form for skriftspr.-s lange e. Den svarer altså til gl. d., ældre d. e, oldn. ei. Exx. *skị^e* (en ske, at ske), oldn. skeið (en ske), *li̲^{e}ə* (lede ɔ: føre), oldn. leiða, *rị^{e}v* (reb), oldn. reip, *ị^{e}m* (em ɔ: damp), oldn. eimr, *bị^{e}n* (ben), oldn. bein, *rị^{e}n* (ren, no. og to.), *sị^{e}n*

(sen), *stiᵉn* (sten), *miᵉnə* (mene), *diᵉl* (del), oldn. deild, *hiᵉl* (hel), *liᵉr* (ler), oldn. leir, *fliᵉrə* (flere), *miᵉrə* (mere), *sniᵉs* (snes), jfr. oldn. sneis, *biᵉsk* (besk), oldn. beiskr.

Hvor skriftspr.-s lange e kommer af oprind. e[1]), har sprogarten ligeledes *iᵉ*: *siᵉ* (se), *liᵉ* (en le). — Ligeledes findes *iᵉ* i *bliᵉ* (ble), *liᵉ* (at le), oldn. blæja, hlæja, *biᵉə* (bede ɔ: precari), oldn. biðja, *friᵉə* (at frede), oldn. friða.

Foran *ð* (= oldn. t), *j* (= oldn. k) fremtræder skriftspr.-s lange e (oldn. ei, i) som *e* (§ 48). — Foran *v, w* (skriftspr.-s v) fremtræder det som *ö* (§ 32).

§ 66. Sprogarten har *iᵉ*, svarende til skriftspr.-s jæ (je), ældre d. ia, oldn. ja, jö i følgende ord: *tiᵉnə* (tjæne), ældre d. thianæ, *tiᵉrə* (tjære), oldn. tjara, *biᵉr* (bjærg), oldn. bjarg *stiᵉrnə* (stjærne), oldn. stjarna, *fiᵉl* (fjæl)[2]), oldn. fjöl, *fiᵉr* (fjær), oldn. fjöðr, *kiᵉrdəl* (kjærtel), *fiᵉriŋ* (fjærding), *fiᵉsiŋ* (fjæsing).

Hvor brydning findes i dansk, men mangler i oldn., slutter sprogarten sig til hint: *stiᵉlə* (stjæle), ældre østd. stialæ, men oldn. stela, *siᵉlhun* (sælhund), ældre d. sial, men oldn. selr, *siᵉdə* (sjette), ældre d. siatæ, men oldn. sétti[3]), *kiᵉrnə* (en kjærne ɔ: smørkjærne), men oldn. kirna.

§ 67. Sprogarten har *iᵉ* foran *rk*: *kiᵉrgə* (kirke), *kniᵉrgə* (knirke). — *biᵉrmə* (bærme), *hiᵉs* (hæs, to.), *viᵉsnə* (visne).

β) **Kvantitet.**

1) Kort selvlyd.

A) Kort selvlyd som i oldsproget.

§ 68. Kort selvlyd forekommer gjennemgående som i skriftspr. foran oprind. dobbelt-medlyd (oldn. pp, tt, kk, ss, mm). Exx. *tåp* (top), *ståbə* (stoppe), oldn. toppr, stoppa, *kat*, *hedə* (hætte), oldn. köttr, hetta, *tak*, *nagə*

---

[1]) Fremtræder i oldn. som j: sjá (at se).
[2]) Formen er uddød. Nu *fjæl*.
[3]) Sprogartens form for oldn. e, é er *æ* (§ 42) eller *e* (§ 49).

(nakke), oldn. þökk, hnakki, *læs,* no., *læsə* (læsse), oldn. hlass, hlessa. — Ligeså *gasə* (gase), oldn. gassi. — *skam* (skam), *læm* (en lem), oldn. skömm, hlemmr.

Foran oprind. dd findes ligeledes kort selvlyd: *åt* (od, odde), oldn. oddr, oddi. — Foran oprind. bb, gg er selvlyden kort i nogle ord: *støp* (stub), jfr. oldn. stubbr, *flap* (flab), *næp* (næb), *lap* (en lab), *labə* (at labe)[1]), *krøbə* (krybbe), *dåk* (dug), oldn. dögg, *rök* (ryg), oldn. hryggr, *plak* (en plag), *hågə* (hugge), oldn. höggva, *tögə* (tygge), oldn. tyggja.

Foran oprind. ll er selvlyden ligeledes kort: *ful* (fuld), *falə* (falde), oldn. fullr, falla; men foran oprind. nn er i en del tilfælde indtrådt forlængelse (§ 74). Kort selvlyd findes i *mun* (mund), oldn. munnr, *töŋ* (tynd), oldn. þunnr, *banə* (at bande), jfr. oldn. banna, *brænə* (brænde), oldn. brenna, *æŋ* (ind), *spæŋə* (spinde), oldn. inn, spinna og fl.

§ 69. Foran oprind. enkelt-medlyd har sprogarten kort selvlyd i enstavelsesord, tildels som i skriftspr. — Dette forhold er dog næppe en fortsættelse af det oprindelige (§ 77).

α) Foran *w* (= oldn. p, k, g, f): *gaw* (et gab), oldn. gap, *skaw* (et skab), *råw* (et råb), *skiw* (skib), oldn. skip. — Ligeså *grew* (et greb), ældre d. grip, *knew* (et kneb). — *baw* (bag), oldn. bak, *taw* (tag), oldn. tak og oldn. þak, *vraw* (vrag), *saw* (sag), oldn. sök, *våw* (en våge), oldn. vök, *åw* (åg), *låw* (låg), oldn. ok, lok. — *daw* (dag), oldn. dag-r, *law* (lag), oldn. lag, *flaw* (flag), *slaw* (slag), oldn. slag, *jaw* (et jag), *raw* (rav), *saw* (sav), oldn. sög. — *aw* (af), oldn. af, *graw* (grav), oldn. gröf, *vöw* (en væv), oldn. vef-r, *röw* (ræv), oldn. ref-r, *skröw* (et skræv), jfr. oldn. skref, *röw* (et rev), oldn. rif.

β) Foran *i, y* (= oldn. k): *bei* (beg), oldn. bik, *blei* (havblik)[2]), oldn. blik, *kvei* (kvæg), jfr. oldn. kvik-r, *møy* (møg), oldn. myk-r[3]).

---

[1]) At labe mælk (om hunde og katte).

[2]) Også *legə po blei* (ligge på bleg).

[3]) Jeg skriver *bei* o. s. v., *møy, voun, vounə* (vogn, vågne) istedenfor *bej, møj, vown, vownə,* da lydforbindelsen ganske falder sammen med tvelyden *øy, ou* (§§ 24, 55, 57).

γ) Foran *ð* (= oldn. t, ð): *fað* (et fad), jfr. oldn. fat, *flað* (flad), oldn. flat-r, *hað* (had), oldn. hat-r, *mað* (mad), oldn. mat-r, *blað* (blad), oldn. blað, *glað* (glad), oldn. glað-r, *skoð* (skud), *boð* (bud), oldn. skot, boð, *nøð* (nød ɔ: nux), oldn. hnot, *fjeð* (fjed), oldn. fet, *bið* (et bid), *slið* (et slid), oldn. bit, slit.

δ) Foran *m, n, l, r, s*: *ham* (en ham), *tam* (tam), oldn. ham-r, tam-r — *vån* (van), oldn. van-r, *svan* (svane), oldn. svan-r, *sön* oldn. sun-r, *væn* (ven), oldn. vin-r, *ten* (tin), oldn. tin — *tal,* no., oldn. tal, *skal,* no., *dal,* oldn. dal-r, *smal, svål* (sval, to.), oldn. sval-r, *hol* (et hul), *kol* (kul), oldn. hol, kol, *mol* (møl), oldn. möl-r, *øl,* oldn. öl, *føl,* no., oldn. fyl, *skæl,* oldn. skel, *fjæl,* oldn. fjöl, *mel,* oldn. mjöl. — *kar,* oldn. ker, *bar,* to., oldn. ber-r, *svår* (et svar), oldn. svar, *vår* (var, to. og bio.)[1]), oldn. var-r, *får* (en fure), oldn. for, *hør,* no., oldn. hör-r, *fer* (fyr ɔ: abies), oldn. fura, *bær,* no., oldn. ber. — *græs,* (oldn. gras), *næs,* oldn. nes.

§ 70. Foran *m* (= oldn. m) findes kort selvlyd i ord af mere end én stavelse, ganske som i skriftspr.: *saməl* (sammen), oldn. saman, *hamər* (hammer), oldn. hamarr, *kåmə* (komme), oldn. koma, *håmər* (hummer), oldn. humarr og fl.

§ 71. Foran sammensat efterlyd har selvlydsforlængelse grebet videre om sig i sprogarten end i skriftspr. (§ 74). — De vigtigste tilfælde, hvor kort selvlyd findes, ere følgende:

α) Foran *t* (= oldn. tj), *k* (= oldn. kj), *l* (= oldn. lj, lgj), *r* (= oldn. rj, rgj). Exx. *næt* (et net), oldn. net, ejef. flt.: netja, *sædə* (sætte), oldn. setja, *tægə* (tække), oldn. þekja, *kvælə* (kvæle), oldn. kvelja, *vælə* (vælge), oldn. velja, *telə* (tælle), oldn. *telja, selə* (sælge), oldn. selja, *dølə* (dølge), oldh. dylja, *skylə* (skille), oldn. skilja, *følə* (følge), oldn. fylgja, *spørə* (spørge), *smørə* (smøre), oldn. spyrja, smyrja, *ferə* (færge), *verə* (værge), oldn. ferja, verja, *sørə* (sørge), oldn. syrgja.

β) Foran *w* (= oldn. f, g, k) med følgende *n, l, r* (*ər*), *s*: *rawn* (ravn), oldn. hrafn, *söwn* (søvn), oldn. svefn, *röwnə* (revne), oldn. rifna, *gawn* (gavn), oldn. gagn, *sawnə* (savne),

---

1) *værə vår* (være opmærksom, årvågen), *blywə v.* (blive var).

oldn. sakna, *nawlə* (navle), oldn. nafli, *hawl* (hagl), oldn. hagl, *dawləð* (daglig), oldn. dagligr, *mawləð* (magelig), jfr. oldn. makligr, *sprawləð* (spraglet), *öwər* (over), oldn. yfir, *löwər* (en lever), oldn. lifr, *mawər* (mager, to.), oldn. magr, *snöwər* (snever), *awər* (ager, no.), oldn. akr, *stawrə* (at „stagre“ ɔ: vakle), oldn. stakra, *flawrə* (flagre), *lawərn* (et lagen), *slaws* (slags ɔ: genus).

Sprogarten har kort selvlyd i *kal* (karl), *gal* (gal, to.).

Anm. Selvlydsforlængelsen i oldn. foran lk, lg, lp, lf, ls vedkommer ikke sprogarten sålidt som dansk i det hele: *malgə* (malke), men oldn. mjólka (§§ 11, 55), *stålbə* (stolpe), *tål* (tolv), men oldn. stólpi, tólf (§ 14, 55), *hals* (hals), men oldn. háls (§§ 11, 61).

B) Selvlydsforkortelse.

§ 72. I en del tilfælde er sprogartens korte selvlyd opstået af oprind. lang selvlyd eller tvelyd (oldn. á, ó, ú, ý, í, æ, œ, au, ey, ei).

α) Foran *w* (= oldn. g, f): *law* (lav), oldn. lágr, *båw* (bov), *skåw* (skov), oldn. bógr, skógr, *flywə* (flyve), *lywə* (lyve), jfr. § 38, *höw* (en höj), oldn. haugr. — *håw* (hov), oldn. hófr, *döw* (døv), oldn. daufr, *stöw* (støv), *dröw* (drev, fort.), oldn. dreif, *bröw* (brev), *lyw* (liv), *knyw* (kniv), oldn. líf, knífr, *rywə* (rive), oldn. rífa, *styw* (stiv), *tryws* (trives), oldn. þrífask.

β) Foran *ð* (= oldn. t, sjælden ð) er oprind. langt u, y, i forkortet: *uð* (ud), oldn. út, *kluð* (klud), oldn. klútr, *knuðə* (knude), *stuð* (stud), *tuð* (en tud), *puðə* (pude), *ruðə* (rude), *snuðə* (snude), *tuðə* (tude), *huð* (hud), oldn. húð, *bruð* (en brud), oldn. brúðr. — *bryðə* (bryde), *flyðə* (flyde), ældre d. brytæ, flytæ, *tyðələð* (tydelig), *við* (hvid), oldn. hvítr, *biðə* (bide), *sliðə* (slide), oldn. bíta, slíta, *tið* (tid), oldn. tíð.

γ) Foran *j* (= oldn. g), *m* er oldn. ei forkortet som i skriftspr.: *dæj* (dejg), *æjə* (eje), oldn. deig, eiga — *ræm* (rem), oldn. reim, *jæm* (hjem), oldn. heim, jfr. § 70. — Foran *m, n* findes ligeledes kort selvlyd i *rim* (rim), oldn. rím og oldn. hrím, *lim* (lim), *slim* (slim), oldn. lím, slím, *kimə* (at kime), *stimə* (en stime), *stiməs* (kjævles, tumle med), jfr. oldn. stíma

(jfr. §§ 69, 70). — *spån,* oldn. spán-n (jfr. § 69). — Ligeså *snåw* (snog), oldn. snák-r (jfr. § 69).

2) Lang Selvlyd.

A) Selvlydsforlængelse.

§ 73. Selvlydsforlængelse er indtrådt foran enkelt medlyd (undtagen *m,* § 70) i ord af mere end én stavelse, ganske som i almind. dansk. Exx. *gavə* (gabe), oldn. gapa, *strǫvəð* (strøget, till.-f.), oldn. strokit, *savə* (save), oldn. saga, *heðə* (hede), oldn. hiti, *mejəð* (meget), oldn. mikit, *såvə* (sove), *dåvən* (doven), oldn. sofa, dofinn, *hanə* (hane), oldn. hani, *tålə* (tåle), oldn. þola, *bærə* (bære), oldn. bera. Ligeså *råðən* (rådden), oldn. rotinn, *låvən* (lådden), oldn. loðinn.

Foran oprind. ð, der i sprogarten er bortfaldet, er selvlyden ligeledes lang: *laə* (en lade), oldn. hlaða, *glæə* (glæde), oldn. gleði.

§ 74. Selvlydsforlængelse er hyppig indtrådt foran oprindelig sammensat efterlyd.

α) Foran nasaler (ældre d. mb, nd, nt, ng, nk, oldn. mb, nd, ng) i følgende ord: *lam* (et lam), oldn. lamb, *kåm* (kam), oldn. kambr, *våm* (vom), oldn. vömb, *kæmə* (kæmme), oldn. kemba, *hamp* (hamp), oldn. hampr, *damp* (damp), *klamp* (en klampe), *dambə* (at dampe), *klambə* (at klampe), *lambə* (lampe), *krambə* (krampe)[1], *stambə* (stampe), *trambə* (trampe), *krömbə* (krympe), *dæmbə* (dæmpe), *kæmbə* (kæmpe), *læmbə* (læmpe), *stæmbəl* (stempel). — *an* (and), oldn. önd, *lan* (land), oldn. land, *san* (sand, no.) oldn. sandr, *stran* (strand), oldn. strönd, *rån* (rand ɔ: en stribe), oldn. rönd, *ån* (ånd), oldn. önd, *buᵒn* (bånd), oldn. band, *huᵒn* (hånd), oldn. hönd, *blanə* (blande), oldn. blanda, *tånə* (tande), *læn* (lend), oldn. lend, *ænə* (ende, no. og udso.), oldn. endir og enda, *vænə* (vende), oldn. venda, *tænə* (tænde), *dans* (dands), *krans* (krands), *sans* (sands), *sansə*

[1]) En jærnkrog i en dör, i et vindue.

(sandse), *skansə* (skandse), *stansə* (standse), *œnsə* (ændse), *hanskə* (handske). *bant* (bandt), ældre d. bant, *kant* (kant), *fjandə* (fjante), *pandə* (pante), *plandə* (plante), *vandə* (vante), *prœnt* (prent), *prœndə* (prente), *rœndə* (rente). — *gaŋ* (gang), oldn. gangr, *laŋ* (lang), oldn. langr, *vraŋ* (vrang), *våŋ* (vang), oldn. vangr, *staŋə* (stange), oldn. stanga, *baŋə* (bange), *maŋə* (mange), *åŋ* (ung), *tåŋ* (tung), *påŋ* (pung), oldn. ungr, þungr, pungr, *åŋə* (en unge), *låŋə* (lunge), *tåŋə* (en tunge), oldn. ungi, lungu, tunga, *språŋəð* (sprunget), oldn. sprungit, *œŋ* (eng), *drœŋ* (dræng), oldn. eng, drengr, *strœŋ* (streng, no. og to.), *hœŋə* (hænge), oldn. hengja, *lœŋə* (længe, no. og bio.), *lœŋəs* (længes), *pœŋər* (penge), *stœŋə* (et stænge, at stænge), *gœŋər* (gænge)[1]), *haŋk* (hank), *baŋgə* (at banke), *maŋgə* (manke)[2]), *våŋgə* (vanke), *spraŋk* (sprang), *dåŋk* (dunk), *måŋk* (munk), *stråŋk* (strunk), *båŋgə* (bunke), *låŋgən* (lunken), *dåŋgəl* (dunkel), *slåŋgən* (slunken), *böŋgə* (bynke), *röŋgə* (rynke), *röŋgən* (runken), *bœŋk* (bænk), *œŋgə* (enke), *lœŋgə* (lænke), *sœŋgə* (sænke), *skœŋgə* (skjenke), *stœŋgə* (stænge), *tœŋgə* (tænke), *œŋgəl* (enkel), *brœŋgə* (brink), *sœŋgə* (en sinke, at sinke), *stœŋgə* (stinke).

Foran oprind. nn, nj findes selvlydsforlængelse i *man* (mand), oldn. mann, *an* (anden ɔ: alter), oldn. annan, *kan* (kan)[3]), oldn. kann, *dœn* (den), oldn. þann, *tœn* (tand), oldn. tönn, *nœnə* (nænne), oldn. nenna, *vœnə* (vænne), oldn. venja — *span* (en spand), *pœn* (en pen), *bån* (bund).

β) Foran oprind. ld, lt, lf i følgende ord: *kuᵒl* (kold), *huᵒlə* (holde), oldn. kaldr, halda og fl. (se § 62), *gelə* (at gilde), oldn. gelda og fl. (se § 50). — *malt* (malt), oldn. malt, *salt* (salt), *saldə* (at salte), *alt* (alt)[4]) — *hal* (halv), *kal* (kalv), *salə* (salve).

γ) Foran oprind. rd, rt, rg, rk, rp, rf, rm, rn: *huᵒr* (hård), oldn. harðr og fl. (se § 62), *hœrə* (hærde), oldn. herða,

---

1) Gænge under en vugge.
2) Også *maŋgəl* høres.
3) Eller *ka*.
4) Fra intetkj.-formen er måske lang selvlyd indtrådt i *al* (al).

bour (bord), oldn. borð, *jour* (jord), oldn. jörð, *sour* (en svær), oldn. svörðr, *høyrə* (hyrde), oldn. hirðir og fl. (se § 58) — *ært* (ært), oldn. ertr, *sværdə* (sværte), oldn. sverta, *vuᵒrdə* (vorte), oldn. varta, *sourt* (sort), oldn. svartr, *støyrdə* (styrte), *kiᵉrdəl* (kjærtel). — Hermed jfr. § 36. — *mar* (marv), oldn. mergr, *sår* (sorg), oldn. sorg, *tår* (torv), oldn. torg, *mårən* (morgen), oldn. morginn — *farə* (farve), *harə* (harve) — *bark* (bark), oldn. börkr, *mark* (mark ɔ: ager), *park* (park ɔ: dam), *hargə* (harke), *spargə* (sparke), *årgə* (orke ɔ: formå), oldn. orka, *stårk* (stork), oldn. storkr, *særk* (særk), oldn. serkr, *værgə* (værke), oldn. verkja, *mærgə* (mærke), *lærgə* (lærke), *stærgə* (stærke)[1], *kiᵉrgə* (kirke) og fl. (se § 67), *myᵊrk* (mørk), *myᵊrgə* (et mørke), oldn. myrkr — *harbə* (harpe ɔ: grusharpe), *skarbə* (skarpe)[2], *skårbə* (skorpe), oldn. skorpa, *sniᵉrbə* (snærpe) — *ar* (arv), oldn. arfr, *arə* (at arve), oldn. erfa, *kærə* (kjærv), oldn. kerfi — *arm* (arm), oldn. armr, *stårm* (storm), oldn. stormr, *sværmə* (at sværme), *ourm* (orm), oldn. ormr, *biᵉrmə* (bærme) — *garn* (garn), oldn. garn, *kværn* (kværn), oldn. kvern, *kourn* (korn), oldn. korn, *jörnə* (hjörne), *jærn* (jærn), oldn. jarn og fl. (se § 43), *stiᵉrnə* (stjærne), oldn. stjarna og fl. (se § 66).

δ) Foran *vt* (= oldn. pt) i følgende ord: *låvt* (loft), oldn. lopt, *tåvt* (toft), oldn. topt, *skavt* (skaft), oldn. skapt, *avdən* (aften), oldn. aptann.

§ 75. Foran oprind. dobbelt-medlyd er selvlyden i reglen kort (§ 68). Forlænget er *æ* foran oprind. gg: *æk* (æg), oldn. egg, *bægə* (begge), oldn. beggja og fl. — Lang selvlyd findes i *krabə* (krabbe), jfr. oldn. krabbi — Foran oprind. nn findes i nogle tilfælde selvlydsforlængelse (se § 74).

§ 76. Lang selvlyd findes i *slæm* (slem), *kræmər* (kræmmer), *narə* (at narre), *parə* (parre), *krasə* (kradse), *spesə* (spidse)[3], *viᵉsən* (vissen).

§ 77. Foran oprind. enkelt-medlyd har sprogarten kort selvlyd i enstavelsesord (§ 69). Ejendommeligheder i skrivemåden i den gammeldanske litteratur, så vel som forholdet i

---

[1]) Men *stærk*. [2]) Men *skarp*. [3]) Men *spes* (spids).

mange nuværende danske sprogarter (bornholmsk, vestjysk) tyde på, at selvlydsforlængelse i dette tilfælde engang har været almindelig i dansk. — Af den sejerøske sprogarts nuværende beskaffenhed kan intet sikkert sluttes med hensyn til dette punkt. Dog forekommer der tilfælde, som kunne være rester af en tidligere gjennemført selvlydsforlængelse: *ąð* (ad, bio.), oldn. at, *kåm* (kom, fort.), oldn. kom. — Herhen hører *gųl* (gul), oldn. gul-r, *mœ̧r* (mær), oldn. mer-r, *steiə* (en stige), oldn. stigi.

B) Lang selvlyd (eller tvelyd), svarende til oprind. lang selvlyd eller oprind. tvelyd.

§ 78. Oprind. lang selvlyd (eller tvelyd) er i det hele bevaret i de samme tilfælde som i almind. dansk. Den svarer altså til oldn. á (§ 61), ó (§ 55), ú (§§ 26, 56), ý (§ 57), é (§ 42), æ (§ 42), œ (§ 64), au, ey (§§ 64, 34, 40), ei (§§ 65, 48).

Foran *w, j* (= oldn. g, f) er oprind. lang selvlyd i reglen forkortet. I nogle ord er forkortelse også indtrådt foran *m*. Foran *ð* (= oldn. t) er forkortelse af oprind. langt u, y, i almindelig (§ 72).

§ 79. Oprind. lang selvlyd er bevaret i endel tilfælde, hvor forkortelse er indtrådt i skriftspr.

α) Foran *t* (= oldn. tt, t): *nąt* (nat), oldn. nátt, *rẹt* (ret, no.)[1]), *rẹt* (ret, to.), oldn. réttr, *slẹt* (en slette), oldn. slétta, *fledə* (flette), oldn. flétta, *redə* (rette), oldn. rétta, *sledə* (at slette), oldn. slétta, *tedə* (at tætte), oldn. þétta, *tedə* (tætte, to.)[2]), *tredə* (en trætte), oldn. þræta, *tredəs* (trættes ɔ: kives), oldn. þrætask, *trẹt* (træt), jfr. oldn. þreyttr, *nẹdər* (nætter), oldn. nætr, *dødər* (døtre), oldn. dœtr.

Det hedder *gedə* (gætte), *skedə* (skjætte).

β) Foran *j* (= oldn. g, j): *öjə* (öje), oldn. auga, *plöjə* (plöje), oldn. plœgja, *tröjə* (tröje), oldn. treyja, *nöjə* (nöje), *döjə* (döje), *fœjə* (feje), jfr. oldn. fægja.

---

[1]) En ret mad. Oldn. réttr.
[2]) Men *tet* (tæt), skjönt oldn. þéttr.

Det hedder *dræjə* (dreje), *væjə* (at veje), *mæjə* (meje), *plæjə* (pleje).

γ) Foran *m, n*: *y⁸m* (øm), jfr. oldn. aumr, *sy⁸m* (en søm, et søm), oldn. saumr (en søm), *sy⁸mə* (at sømme), oldn. sauma og oldn. seyma, *ty⁸mə* (en tømme, at tømme), oldn. taumr og oldn. tœma, *tåm* (tom), oldn. tómr, *blåmə* (blomme), jfr. oldn. plómi — *lön* (løn, no.), oldn. laun, *grön* (grön), oldn. grœnn, *kön* (kjön, to.), *hy⁸ns* (høns), oldn. hœns.

δ) Foran *st*: *hy⁸st* (høst), oldn. haust, *hy⁸stə* (høste), jfr. oldn. hausta, *y⁸stər* (øster), oldn. austr, *reistə* (at riste), oldn. rísta, *seist* (sidst), jfr. oldn. sízt, *gneist* (gnist), *brøyst* (bryst), oldn. brjóst, *lywst* (lyst, to.).

Lang selvlyd findes i *sty⁸rə* (större), oldn. stœrri, *sæŋ* (seng), *hændə* (hente), *vændə* (vente), *öŋk* (ynk), *öŋgə* (ynke), jfr. § 74.

3) Stødtone og mangel af stødtone.

§ 80. Stødtonen forekommer regelmæssig i de samme tilfælde som i skriftspr. Den indtræder således ved oprind. lang selvlyd (eller oprind. tvelyd) i enstavelsesord, selv om forkortelse er indtrådt i sprogarten. Ex. *fuᵒ* (få), (få), oldn. fá, *uᵒs* (ås), oldn. áss, *glou* (glo), oldn. glóa, *fouð* (fod), oldn. fótr, *klåv* (klog), oldn. klókr, *sur* (sur), oldn. súrr, *nøy* (ny), oldn. nýr, *brøyn* (bryn), oldn. brýnn, *siᵉ* (se), oldn. sjá, *læ* (læ), oldn. hlé, *li* (lig), oldn. líkr, *greis* (gris), oldn. gríss, *hæl* (hæl), oldn. hæll, *søð* (sød), oldn. sœtr, *ly* (løg), oldn. laukr, *sy⁸m* (søm), oldn. saumr, *feð* (fed), oldn. feitr, *stiᵉn* (sten), oldn. steinn — *law* (lav), oldn. lágr, *båw* (bov), oldn. bógr, *kluð* (klud), oldn. klútr, *tyw* (tyv), oldn. þjófr, *lyw* (liv), oldn. líf, *lim* (lim), oldn. lím, *við* (hvid), oldn. hvítr, *döw* (døv), oldn. daufr, *höw* (en höj), oldn. haugr, *dröm* (dröm), oldn. draumr, *gryð* (grød), oldn. grautr, *dröw* (drev), oldn. dreif, fort., *sæj* (sejg), oldn. seigr, *ræm* (rem), oldn. reim. — Afvigende fra skriftspr. findes stødtone i *du* (du), oldn. þú, *nou* (nu), oldn. nú, *huð* (hud), oldn. húð, *ru* (rug), oldn. rúgr, *ret* (ret), oldn. réttr, *tret* (træt), oldn. þreyttr.

§ 81. Foran oprind. dobbelt-medlyd og foran oprind. sammensat medlyd indtræder — ligeledes i enstavelsesord — stødtonen ved oprind. kort selvlyd i følgende tilfælde:

α) Foran *m* (= oldn. mm, mb), *n* (= oldn. nn, nd, tn), *η* (= oldn. ng, nn, nd), *l* (= oldn. ll, ld, lf), *r* (= oldn. rð, rg, rf). Exx. *skaṃ* (skam), oldn. skömm, *kạ̊m* (kam), oldn. kambr, *tæ̣n* (tand), oldn. tönn, *muṇ* (mund), oldn. munnr, *huṇ* (hund), oldn. hundr, *hụ°n* (hånd), oldn. hönd, *vaṇ* (vand), oldn. vatn, *bạ̊n* (bund), oldn. botn, *staη̣* (stang), oldn. stöng, *vạ̊η* (vang), oldn. vangr, *kæη̣* (kind), oldn. kinn, *blæη̣* (blind), oldn. blindr, *fuḷ* (fuld), oldn, fullr — *guḷ* (guld), oldn. gull — *kveḷ* (kvæld), oldn. kveld, *kụ°l* (kold), oldn. kaldr, *kạl* (kalv) — *søḷ* (sølv), oldn. silfr — *hụ°r* (hård), oldn. harðr, *sạ̊r* (sorg), oldn. sorg, *mạr* (marv), oldn. mergr, *ạr* (arv), oldn. arfr.

β) Foran *m, n, η, l* med følgende medlyd: *hạmp* (hamp), *gåṃp* (gump), *dröṃt* (drömt), *gråṃs* (grums), *pạnt* (pant), *uṇt* (ondt), *dạns* (dands), *bæ̣ηk* (bænk), *laη̣t* (langt), *vaḷp* (hvalp), *sạlt* (salt), *suḷt* (sult), *kaḷk* (kalk), *haḷs* (hals), *faḷsk* (falsk).

γ) Foran *r* med følgende medlyd, når selvlyden er forlænget: *hạrm* (harm), *æ̣rt* (ært), *sæ̣rk* (særk).

δ) Foran *p* (= oldn. bb), *t* (= oldn. dd), *k* (= oldn. gg): *støp̣* (stub), oldn. stubbr, *flap̣* (flab), *skạp* (skab ɔ: udslet), *flæp̣* (flæb), *næp̣* (næb), *åṭ* (od), oldn. oddr, *bråṭ* (en bråd), oldn. broddr, *æ̣k* (æg), oldn. egg, *glåḳ* (glug), oldn. gluggr, *dåḳ* (dug), oldn. dögg, *håḳ* (hug ɔ: bank, prygl), oldn. högg, *röḳ* (ryg), oldn. hryggr. Ligeså *möḳ* (en myg)[1]).

§ 82. Foran *wər, wn, wl* findes stødtone som i skriftspr.: *aẉər* (en ager), oldn. akr, *maẉər* (mager, to.), oldn. magr, *löẉər* (en lever), oldn. lifr, *raẉn* (ravn), *haẉl* (hagl) (§ 71).

§ 83. Foran oprind. enkelt-medlyd mangler i reglen stødtonen (§ 84). Stødtone findes foran *m, j* (= oldn. g), samt i et par ord foran *w* (= oldn. g, f): *taṃ* (tam), oldn. tamr, *væj̣* (vej), oldn. veg-r, *daẉ* (dag), oldn. dag-r, *laẉ* (et lag), oldn. lag, *aẉ* (af), oldn. af.

§ 84. Stødtonen mangler i reglen foran oprin-

---

[1]) Oldn. har mý.

delig enkelt-medlyd, tildels som i skriftspr. — Foran *w* (= oldn. p, k), *ð* (= oldn. t, ð), *n, l, r, s*: *skiw* (skib), oldn. skip, *saw* (sag), oldn. sök, *flað* (flad), oldn. flat-r, *vån* (van), oldn. van-r, *dal* (dal), oldn. dal-r, *bar,* to., oldn. ber-r, *vær* (hver), oldn. hver-r, *vår* (et vår), *græs* (se § 69). — Foran *w* (= oldn. g, f) mangler stødtonen i *slaw* (slag), oldn. slag, *saw* (en sav), oldn. sög, *graw* (en grav), oldn. gröf, *vöw* (en væv) og fl. (se § 69).

Ved oprind. lang selvlyd mangler stødtonen i *snåw* (snog), oldn. snákr, *spån,* oldn. spánn, *sål,* oldn. sóli.

Foran *p* (= oldn. pp), *t* (= oldn. tt, tj), *k* (= oldn. kk, kj) mangler stødtonen som i skriftspr.

b) Medlyd.

α) Forlyd.

§ 85. Forholdet er næsten ganske som i almindelig dansk. Medlydene *v* og *j* svare såvel til skriftspr.-s v, j som til skriftspr.-s hv, hj[1]). Exx. *vẹi* (vid), *vịð* (hvid), *jæ̣rn* (jærn), *jæ̣rnə* (hjærne). I et enkelt ord er *v*-lyden bortfalden: *hụ°r* (hvor), oldn. hvar. Indskudt *j* findes som i skriftspr. i *jæm̦* (hjem), ældre d. hem, oldn. heim, *ijæl* (ihjel), ældre d. ihel, oldn. í hel, *jö̱rnə* (hjörne), jfr. oldn. hyrna. Desuden *jønə* (et hynde).

§ 86. Af den oprind. lydforbindelse ja er j bortfaldet i i de samme ord som i almind. dansk: *mel̦k* (mælk), men ældre d. mialk, oldn. mjölk, *mel,* men ældre d. mial, oldn. mjöl, *sæl̦* (selv), men ældre d. sialf, oldn. sjálfr. Desuden *møð* (mjöd), oldn. mjöðr, *belgə* (bjælke), oldn. bjálki, *dö̱vəl* (djævel).

§ 87. Medlyden *k* og *g* udtales foran alle selvlyd ganske

---

[1]) Når Sejerboerne ville efterligne Jydernes og Samsingernes sprog, sige de *kv,* f. ex. *kva* (hvad). Det kaldes *å kvabə* (at „kvabbe"). Jfr. benævnelsen kvapjyder.

som i almind. dansk: *kåstə* (at koste), *kyð* (kjød), *kilə* (kildre), *kyᵊrə* (kjøre), *køwlə* (kjole), *galə* (at gale), *gær* (gjær), *görə* (gjöre), *gilə* (et gilde). Der forekommer levninger (som det synes) af former med overgangen g > *j*, sk > *sj*. Det hedder almindeligst *igæn* (igjen), *igæməl* (igjennem), men også *ijæn, ijæməl*. Almindeligt er *jour* (en gjord), *sjål* (skjold ɔ: en plet), *sjåləð* („skjoldet", to. ɔ: plettet). — Ved siden af er der spor af en stik modsat lydombytning. Det hedder nu altid *jærn* (jærn), *jörnə* (hjörne), men tidligere har i det mindste somme sagt *gærn, görnə*. — Af lydforbindelsen kn er k bortfaldet i ordet *nivə* (at knibe).

§ 88. Det hedder nu *puᵒ* (på), men de gamle have sagt *uᵒ*, oldn. á. — *helər* (eller)[1]), *heləs* (ellers).

β) Efterlyd.

p (b), t (d), k (g).

§ 89. Medlydene *p* (*b*), *t* (*d*), *k* (*g*) svare regelmæssig til oldn. pp, tt, tj, kk, kj. Exx. *lap*, oldn. leppr, *slibə* (slippe), oldn. sleppa, *hat*, oldn. höttr, *fledə* (flette), oldn. flètta, *næt* (et net), oldn. net, ejef. flt.: netja, *flydə* (flytte), oldn. flytja, *båk* (en buk), oldn. bukkr, *drægə* (drikke), oldn. drekka, *tægə* (tække), oldn. þekja. Det hedder *sögə* (synke), oldn. sökkva.

§ 90. Lydene svare fremdeles til oldn. bb, dd, gg: *støp* (stub), jfr. oldn. stubbr, *krabə* (krabbe), jfr. oldn. krabbi, *knøp* („knub" ɔ: en huggeblok), *næp* (næb), *flap* (flab), *skap* (skab ɔ: udslet), *krøbə* (krybbe) — *bråt* (bråd), oldn. broddr, *åt* (od, odde), oldn. oddr og oldn. oddi, *ræt* (ræd), oldn. hræddr, *bret* (en brede), oldn. breidd, *veit* (en vide), oldn. vídd. — *dåk* (dug), oldn. dögg, *rök* (ryg), oldn. hryggr, *tægə* (tigge), *bögə* (bygge) — *knak* (en knage).

---

1) Såvel skriftspr.-s form (eller) som sprogartens (*helər*) må hidrøre fra en sammenblanden af oldn. eða og oldn. heldr.

Desuden findes *t* (*d*) i *rydə* (rydde)[1]), *låt̹* (et lod).

Oldn. p fremtræder i sprogarten som *v, w* (§ 93), oldn. t som *ð* (§ 94), oldn. k som *v, w* (§ 93), som *j* (§ 95) eller er bortfaldet (§ 104).

f.

§ 91. Medlyden *f* forekommer ganske i de samme tilfælde som i skriftspr.: *straf, kafə* (kaffe), *træfə* (træffe), *skofə* (skuffe).

Oldn. f fremtræder i sprogarten som *v, w* (§ 93). — Skriftspr.-s ft (= oldn. pt) er *vt, wt* (§ 93).

s.

§ 92. Medlyden *s* forekommer ganske i de samme tilfælde som i skriftspr. Den svarer altså til oldn. s, ss. Exx. *græs,* oldn. gras, *gu̹°s* (gås), oldn. gás, *hæst* (hest), oldn. hestr, *flæsk,* oldn. flesk, *læs,* oldn. hlass.

Af den oprind. lydforbindelse rs er r bortfaldet (§ 107).

v, w.

§ 93. Medlyden *v* (efter lang selvlyd), *w* (efter kort selvlyd) svarer regelmæssig til *α*) skriftspr.-s v, g, gl. d. v, w, u, ffu, g, gh, ældre d., oldn. g; *β*) skriftspr.-s g, gl. d. g, gh, ældre d., oldn. k; *γ*) skriftspr.-s v, gl. d. w, v, f, ældre d., oldn. f; *δ*) skriftspr.-s b, f, gl. d. b, w, v, f og fl., ældre d., oldn. p.

α) *v, w* = oldn. g: *saw* (en sav), oldn. sög, *sa̱və* (save), oldn. saga, *a̱və* (ave), *ha̱və* (en have), jfr. oldn. hagi, *ma̱və* (mave), *gna̱və* (gnave), oldn. gnaga og fl., *law̹* (lav, to.), oldn. lágr, *låw* (lov), oldn. lög, *båw̹* (bov), oldn. bógr og fl., *löwərdə* (løverdag), oldn. laugardagr, *höw̹* (en høj), oldn. haugr, *lywə*

[1]) Oldn. ryðja. *d* fremkommet ved indvirkning fra fortidsf., oldn. ruddi.

(lyve), oldn. ljúga, *gaẉn* (gavn), oldn. gagn. — *daẉ* (dag), oldn. dagr, *da̲vəs* (dages), *laẉ* (lag), oldn. lag, *slaw* (slag), *dra̲və* (at drage), oldn. draga, *pla̲və* (plage), *maẉər* (mager), oldn. magr, *haẉl* (hagl), oldn. hagl.

β) *v, w* = oldn. k: *a̲və* (age), oldn. aka, *ba̲və* (bage), oldn. baka, *dra̲və* (en drage), oldn. dreki, *ha̲və* (hage), oldn. haka, *kna̲və* (at knage), *ka̲və* (kage), *la̲və* (lage, no.), *ma̲və* (mage), *ra̲və* (rage), *sma̲və* (smage), *sta̲və* (stage), *vra̲və* (vrage), *baw* (bag), oldn. bak, *taw* (tag), oldn. þak og oldn. tak, *åw* (åg), oldn. ok, *låw* (låg), oldn. lok, *lå̲və* (låge), oldn. loka, *tå̲və* (tåge), oldn. þoka, *bạ̊v* (bog), oldn. bók, *klạ̊v* (klog), oldn. klókr, *krạ̊v* (krog), oldn. krókr, *kå̲və* (koge), *snåw* (snog), oldn. snákr, *brå̲vəð* (broget). — *vo̲və* (våge), oldn. vaka, *o̲və* (uge), ældre d. ukæ, *bro̲və* (bruge), *kno̲və* (knuge), *slo̲və* (sluge), oldn. knoka, sloka, *bo̲v* (bug), *stro̲vəð* (strøget, fort. till.-f.), *aẉər* (en ager), oldn. akr. — *sawnə* (savne), oldn. sakna, *vounə* (vågne), oldn. vakna. — *drounə* (drukne).

γ) *v, w* = oldn. f: *aẉ* (af), oldn. af, *graw* (grav), oldn. gröf, *döẉ* (døv), oldn. daufr, *klö̲və* (at kløve), oldn. kljúfa, *tyẉ* (tyv), oldn. þjófr, *vöw* (væv), oldn. vefr, *hö̲və* (hæve), oldn. hefja, *knyẉ* (kniv), oldn. knífr, *rywə* (rive), oldn. rífa, *naẉn* (navn), oldn. nafn, *löẉər* (en lever), oldn. lifr.

δ) *v, w* = oldn. p: *gaw* (et gab), oldn. gap, *ga̲ve* (gabe), oldn. gapa, *ta̲və* (tabe), oldn. tapa, *ska̲və sæj* (skabe sig), *skra̲və* (skrabe), *a̲vəl* (abild), oldn. apaldr, *a̲vəkat* (abekat), *skaw* (et skab), *kå̲və* (kåbe), oldn. kápa, *å̲vən* (åben), oldn. opinn, *rå̲və* (råbe), *læ̲və* (læbe), *slæ̲və* (slæbe), *stræ̲və* (stræbe), *ræ̲və* (ræbe), *æ̲vlə* (æble), oldn. epli, *se̲və* (sæbe), *gri̲və* (gribe), oldn. grípa, *ni̲və* (knibe), *pi̲və* (pibe), *sli̲və* (slibe), *stri̲və* (stribe), *vi̲və* (vibe), *skiw* (et skib), oldn. skip, *grew* (et greb), ældre d. grip, *dyᵊvə* (døbe), *lyᵊvə* (at løbe, et løbe), *kyᵊvə* (kjøbe), *styᵊvə* (støbe), *hyvən* (hyben), *dyw* (dyb), oldn. djúpr, *krywə* (krybe), oldn. krjúpa, *ko̲və* (kube), *hạ̊vən* (en hob), *dåẉəlt* (dobbelt), *kåẉər* (kobber), oldn. koparr, *båwlə* (båble), *stawlə* (stable), *pewər* (peber), *tåw̲ləð* (tåbelig), *a̲vdən* (aften), oldn. aptann, *ska̲vt* (skaft), oldn. skapt, *lå̲vt* (loft), oldn. lopt, *tå̲vt* (toft), *håwdə* (hofte), *dröwdə* (dröfte), *snöwdə* (snøfte), *vöwdə* (vifte ɔ: vinke

med hånden), *köwt* (kjæft), *gywt* (gift, to.), *gywdə* (gifte), *skywdə* (skifte), oldn. gipta, skipta, *fågywt* (forgift), *gröwt* (gröft).

ð.

§ 94. Medlyden *ð* svarer regelmæssig til skriftsprogets d, gl. d. d, dh, ældre d., oldn. t: *ạð* (ad), oldn. at, *mað* (mad), oldn. matr, *fað* (et fad), *flað* (flad), oldn. flatr, *g̱aðə* (gade), oldn. gata, *sḵaðə* (skade ɔ: pica), *bụ°ð* (båd), oldn. bátr, *vụ°ð* (våd, to.), oldn. vátr, *ṟåðən* (rådden), oldn. rotinn, *fọuð* (fod), *rọuð* (rod), oldn. fótr, rót, *sọuð* (sod), *mọuð* (mod, no.), *rouðə* (rode), oldn. róta, *pouðə* (pode), *uð̣* (ud), *kluð̣* (klud), oldn. út, klútr, *stuð̣* (stud), *snuðə* (snude), *puðə* (pude), *knuðə* (knude), *tuðə* (tude), *kyð* (kjød), oldn. kjöt, *nøð* (nød ɔ: nux), oldn. hnot, *gryð̣* (grød), oldn. grautr, *sọ̈ð* (sød), oldn. sœtr, *bløð̣* (blød), oldn. blautr, *skọ̈ð* (et skjød), *bø̱ðə* (at bøde ɔ: lappe), oldn. bœta, *mø̱ðə* (møde), oldn. mœta, *skø̱ðə* (skjøde), *flø̱ðə* (fløde), *skywðə* (skyde), oldn. skjóta, *bryðə* (bryde), oldn. brjóta, *flyðə* (flyde), oldn. fljóta, *lyðə* (lyde ɔ: give lyd), *e̱ðə* (æde), oldn. eta, *gre̱ðə* (græde), oldn. gráta, *se̱ðə* (sæde), oldn. sæti, *stre̱ðə* (stræde), oldn. stræti, *fjeð* (fjed), oldn. fet, *fẹð* (fed), oldn. feitr, *gẹð* (gjed), oldn. geit, *hẹð* (hed), oldn. heitr, *svẹð* (sved, no.), oldn. sveiti, *be̱ðə* (en bede, at bede ɔ: holde pusterum under markarbejdet), jfr. oldn. beita, *fe̱ðə* (at fede), *le̱ðə* (lede ɔ: søge), oldn. leita, *he̱ðə* (hede ɔ: varme), oldn. hiti, *ve̱ðə* (hvede), oldn. hveiti, *me̱ðə* (mede ɔ: sigte), *viðə* (at vide), oldn. vita, *hiðə* (hedde), oldn. heita, *við̣* (hvid), oldn. hvítr, *biðə* (bide), oldn. bíta, *giðə* (gide), jfr. oldn. geta, *liðə* (lide ɔ: stole på), jfr. oldn. líta, *sliðə* (slide), oldn. slíta, *smiðə* (smide).

Hvor oldn. har ð (= skriftspr.-s d) er medlyden i reglen bortfalden i sprogarten. En del herhen hørende ord have dog i mands minde havt ð. Flere omstændigheder tyde dog på, at dette ð er optaget i en tid, der ikke ligger langt forud for den nærværende under påvirkning af skriftspr. — Følgende ord have ð (= oldn. ð): *glað* (glad), oldn. glaðr, *blað* (blad), oldn. blað, *blọuð* (blod), oldn. blóð, *huð̣* (hud),

oldn. húð, *bruð* (brud), oldn. brúðr, *boð* (bud), oldn. boð, *tið* (tid), oldn. tíð, *síðən* (siden), oldn. siðan og enk. andre.

j.

§ 95. Medlyden *j* svarer regelmæssig til skriftsprogets j, g, gl. d. j, g, gh, ældre d., oldn. g, k:

α) *j* = oldn. g: *öjə* (öje), oldn. auga, *höjrə* (höjre), oldn. hœgri, *fæjə* (feje), jfr. oldn. fægja, *væj* (vej), oldn. vegr, *dæj* (dejg), oldn. deig, *æjə* (eje), oldn. eiga, *æjən* (egen, to.), oldn. eiginn, *ræjn* (regn), oldn. regn, *döjn* (dögn), *löjn* (lögn) og fl.

β) *j* = oldn. k: *blej* (bleg), oldn. bleikr, *nej* (neg), ældre d. nek, *lejə* (lege), oldn. leika, *stejə* (stege), *mejən* (megen) og fl., *pejə* (pige), *lejə* (at læge), *søjə* (søge), *nøjən* (nøgen), *bæjər* (bæger), *jæjər* (jæger), *bei* (beg), *kvei* (kvæg), *møy* (møg), jfr. § 69.

§ 96. Skriftspr.-s gt, x fremtræder efter *æ, ö* som *jt, js*: *sæjdə* (sigte), *dæjdə* (digte ɔ: opdigte), *ræjdəð* (rigtig), *ansæjt* (ansigt), *næjdə* (nægte), *læjdə* (lægte), *hæjdə* (hægte), *löjdə* (lygte), *röjdə* (rygte, røgte), *röjdər* (røgter). Uddød er *sæjs* (sex), *hæjsə* (hexe), *næjsəl* (Nexelø), *öjsə* (øxe).

§ 97. Spor af overgangen ð > *j* findes: *bröjrə* (brødre), *fåbæjriŋ* (forbedring), *guð bæjrəð* (Gud bedre det). — Desuden findes *j* (*y*, se § 69) i *kajsvouniŋ* (karlsvognen), *køynə* („kørne" ɔ: banke avnerne af byg), *døynətræ*[1]) (dörtræ).

m.

§ 98. Medlyden *m* forekommer i de samme tilfælde som i almind. d. Den svarer altså til oldn. m, mm, mb. Exx. *såmər* (sommer), oldn. sumar, *skam* (skam), oldn. skömm, *lam* (et lam), oldn. lamb — *gåmp* (gump), oldn. gumpr.

n.

§ 99. Medlyden *n* forekommer regelmæssig i de tilfælde, hvor skriftspr.-s n (skrevet n, nd) svarer

[1]) Bruges ikke mere.

til oldn. n, tn. Exx. *vån* (van), oldn. van-r, *spån,* oldn. spán-n, *hun,* oldn. hón, *sön,* oldn. sun-r, *væn* (ven), oldn. vin-r, *ten* (tin), oldn. tin, *le̜n* (lind, to.), oldn. lin-r, *va̜n* (vand), oldn. vatn.

Efter *ö* (= oldn. y, u), *æ* (= oldn. i) fremtræder oldn. nn, nd i sprogarten som *ŋ* (§ 101). Efter andre selvlyd findes *n*: *la̜n* (land), oldn. land, *hu̜n* (hund), oldn. hundr, *tæ̜n* (tand), oldn. tönn, *han,* oldn. hann, *spunəð* (spundet), oldn. spunnit.

ŋ.

§ 100. Medlyden *ŋ* svarer regelmæssig til skriftsprogets ng. Exx. *taŋ* (tang), oldn. þöng, *tå̱ŋə* (tunge), oldn. tunga. — *ŋk* (*ŋg*) svarer til skriftspr.-s nk, ældre d. nk[1]): *bæ̜ŋk* (bænk), *rö̱ŋgə* (rynge). — Afvigende fra skriftspr. findes *ŋk* (*ŋg*) i *spra̜ŋk* (sprang), *gå̱ŋgə* (gynge).

§ 101. Efter *ö* (= oprind. y, u), *æ* (= oprind. i) fremtræder oldn. nn, nd som *ŋ*, oprind. nt som *ŋt* (*ŋd*): *söŋ* (synd), oldn. synd, *töŋ* (tynd), oldn. þunnr, *bröŋ* (brønd), oldn. brunnr, *töŋə* (tønde), oldn. tunna, *döŋ* (dynd), *sköŋə sæj* (skynde sig), *begöŋə* (begynde), *söŋər* (sønder ɔ: syd), *flöŋə* (flynder). — Ligeså: *böŋər* (bønder) — *möŋdə* (en mynte). — *æŋ* (ind), *kæŋ* (kind), *skæŋ* (skind), oldn. inn, kinn, skinn, *pæŋ* (pind), *sæŋ* (sind), *blæŋ* (blind), oldn. blindr, *væŋ* (vind no. og to.), oldn. vindr, *bæŋə* (binde), oldn. binda, *spæŋə* (spinde), oldn. spinna, *fæŋə* (finde ɔ: beføle), *hæŋə* (hinde), *tvæŋə* (tvinde), *mæŋə pu°* (påminde), *kvæŋə* (kvinde ɔ: kone), *ræŋ* (en brødskorpe), ældre d. rind, *æŋən* (inden), oldn. innan, *mæŋdrə* (mindre), *væŋvə* (vindue), *pæŋsə* (pindse). — *flæŋt* (flint), *klæŋt* (klint), *splæŋt* (splint), *klæŋdə* (klinte), *væŋdər* (vinter), *gesvæŋt* (gesvindt).

---

[1]) Oldn. har i reglen kk: bænk, men oldn. bekkr. — Sprogarten slutter sig til ældre d., dog hedder det *sögə* (synke), oldn. sökkva (se § 89).

l.

§ 102. Medlyden *l* forekommer i de samme tilælde som i almind. d. Den svarer til oldn. l, ll, ld, lf, lg, lj, lgj. Exx. *kol* (kul), oldn. kol, *guḷ* (guld), oldn. gull, *kveḷ* (kveld), oldn. kveld, *søḷ* (sølv), oldn. silfr, *kylə* (kjølle), oldn. kylfa, *hạl* (halv), oldn. hálfr, *velə* (hvælve) *vœliŋ* (hvælving), *sa̲lə* (salve), *beḷə* (belg), oldn. belgr, *svœḷ* (svælg), oldn. svelgr, *bolən* (bullen, to.), oldn. bólginn, *selə* (sælge), *telə* (tælle), oldn. selja, telja, *vœlə* (vælge), oldn. velja, *dølə* (dølge), oldn. dylja, *følə* (følge), oldn. fylgja.

Afvigende fra skriftspr. er *igœṃəl* (igjennem), *saṃəl* (sammen).

r.

§ 103. Medlyden *r* forekommer regelmæssig i de samme tilfælde som i almind. d. Den svarer til oldn. r, rr, rð, rf, rg, rj, rgj. Exx. *bœr,* no., oldn. ber, *vœ̲rə* (værre), oldn. verra, *gụ°r* (gård), oldn. garðr, *høyrə* (hyrde), *bøyrə* (byrde), *møyre* (myrde), oldn. hirðir, byrðr, myrða, *hœ̲rə* (hærde), oldn. herða, *fœ̲rəð* (færdig), *fœ̲rəs* (færdes), *fåhœ̲rəð* (forhærdet), *fåfœ̲rəð* (forfærdet), *ạr* (arv), oldn. arfr, *a̲rə* (arve), oldn. erfa, *tøṛə* (tørv), oldn. þorfr, *kœ̲rə* (kjærv), oldn. kerfi, *ha̲rə* (harve), *mạr* (marv), oldn. mergr, *sạ̊r* (sorg), oldn. sorg, *mạ̊rən* (morgen), oldn. morginn, *svœ̲rə* (sværge), oldn. sverja, *verə* (værge), *ferə* (færge), oldn. verja, ferja, *spørə* (spørge), *smørə* (smøre), oldn. spyrja, smyrja, *sørə* (sørge), oldn. syrgja, *fa̲rə* (farve).

Medlydstab.

§ 104. Oldn. ð, ældre d. th. er bortfaldet i sprogarten: *ska̲ə* (skade ɔ: fortræd), oldn. skaði, *la̲ə* (en lade), oldn. hlaða, *sa̲l* (sadel), *fa̲r* (fader), oldn. faðir, *spa̲ə* (spade), *sta̲ə* (stade), *ru̲°ə* (råde), oldn. ráða, *fru̲°ə* (fråde), oldn. froða, *goụ* (god), oldn. góðr, *foụr* (foder), oldn. fóðr, *fouṛə* (fodre), oldn. fóðra, *mouər* (moder), *brouər* (broder), oldn. móðir, bróðir, *bry°* (brød), oldn. brauð, *gly°* (glød), oldn. glóð, *y°ə*

(øde), *bly^{e}ə* (bløde), *fy^{e}ə* (føde), *ny^{e}ə* (nøde), *gly^{e}ə* (gløde), oldn. eyða, blœða, fœða, neyða, glœða, *gry^{e}ə* (grøde), *byẉə* (byde), oldn. bjóða, *løyə* (adlyde, lytte), oldn. hlýða, *glœ̱ə* (glæde, no. og udso.), oldn. gleði og oldn. gleðja, *klœ̱ə* (klæde, no. og udso.), oldn. klæði og oldn. klæða, *slœ̱ə* (slæde), oldn. sleði, *mœ* (med), oldn. með, *ve* (ved), oldn. við, *bi̱^{e}ə* (bede), oldn. biðja, *bri̱^{e}ə* (brede), oldn. breiða, *fri̱^{e}ə* (frede), oldn. friða, *li̱^{e}ə* (lede ɔ: føre), oldn. leiða, *vri̱^{e}ə* (vrede), oldn. reiði, *ri̱^{e}ə* (at rede, en rede), *spri̱^{e}ə* (sprede), *mi̱^{e}ns* (medens), oldn. meðan, *veị* (vid), oldn. víðr, *seị* (sid), oldn. síðr, *beiə* (bie), oldn. bíða, *gleiə* (glide), *reiə* (ride), oldn. ríða, *seiə* (side), oldn. síða, *gneiə* (gnide), ældre d. nithæ, *skreị* (skride), oldn. skríða, *leị* (lide ɔ: have fremgang), oldn. líða, *leiə* (lide ɔ: döje), *sveiə* (svide), oldn. svíða, *vreiə* (vride), *vi̱ə* (vidie), *teiləð* (tidlig) — *vœ̱r* (vejr), oldn. veðr, *lœ̱r* (læder), oldn. leðr, *nö̱r* (ned), oldn. niðr, *blerə* (blære), oldn. blaðra, *vœ̱r* (en vædder), *fị^{e}r* (fjær), oldn. fjöðr.

Særlig uregelmæssig er *vå̱və* (vade), oldn. vaða, *lå̱vən* (lådden), oldn. loðinn.

Anm. Formerne må være opståede ved idéassociation. Ordene ere satte i forbindelse med *vå̱vər* (en vager[1]), *lå̱və* (en dusk uld), oldn. lopi (se §§ 14, 93).

§ 105. Oldn. g, gg, k er bortfaldet efter *u, y, i* (*ei*): *trụ* (trug), oldn. trog, *rụ* (rug), oldn. rúgr, *su̱ə* (suge), oldn. súga, *fụl* (fugl), oldn. fugl, *veiə* (vie), oldn. vígja, *teiə* (tie), oldn. þegja, *seiə* (sige), oldn. segja, *steiə* (en stige), oldn. stigi, *steị* (at stige), oldn. stíga, *steị* (en sti), oldn. stigr — *by* (byg), oldn. bygg, *skyə* (skygge, no. og udso.), oldn. skuggi og oldn. skyggja, *mu̱n* (muggen), *pị* (pig, no.) — *vị* (en vig), oldn.

---

[1]) Et sømærke, udstillet på en grund i havet. Det består af en træklods med en opretstående kost og fastholdes til bunden ved et ankertov. På afstand har det en fjærn lighed med en mand, der vader. Drengene bruge som legetöj hyldepinde med en sten i den ene ende og en fjær i den anden. Når de sættes i vand, indtage de en opret stilling. Et sådant legetöj kaldes *iŋ vå̱vər* („en vader").

vík, *riə* (et rige), oldn. ríki, *stryə* (stryge), oldn. strjúka, *ry* (røg), oldn. reykr.

Efter oprind. u fremtræder oldn., ældre d. k. i sprogarten som *v* (§ 23).

§ 106. Oprind. ð, t assimileres med et følgende *n, s*: *heniŋ* (hedning ɔ: et udøbt barn), *rønə* („rødne“ ɔ: rødme, udso.), *klæniŋ* (klædning), *vinə* (vidne, no. og udso.), oldn. vitni og oldn. vitna, *rånə* (rådne, udso.), oldn. rotna. — *i nøsfal* (i nødsfald), *nåsəns bryᵊ* (nådsens brød), *ræsəm* (rædsom).

§ 107. Foran *s, l* er oprind. r bortfaldet.

α) Foran *s*: *hask* (harsk), *kås* (kors), *hås* (hors), *tåsk* (torsk), *dåsk* (dorsk), *tæskə* (tærske), *fæsk* (færsk), *væst* (værst), *føst* (først), *tøst* (tørst), *bøstə* (børste), *yðəst* (yderst), *unəst* (underst), *övəst* (øverste), *æŋəst* (inderst), *næst* (nederst), *basel* (barsel), *stæs* (stegers ɔ: køkken), *heləs* (ellers), *anəs* (Anders), *håsəns* (Horsens), *fas* (faders), *pæs* (Pers), *mous* (moders), *brous* (broders), *dæsəm* (dersom), *guᵒsplas* (gårdsplads) — Forældet er *halfjæs* (halvfjerds), *fiəs* (firs).

β) Foran *l*: *kal* (karl), *faləð* (farlig), *pælə* (perle), *yðələð* (yderlig), *dåləð* (dårlig).

§ 108. Af skriftspr.-s endelse -ters bortfalder -ter: *tə als* (til alters), *væs gærə* (vesters gærde, stedn.), *mås* (mosters), *søs* (søsters), *fas* (fasters).

§ 109. Af lydforbind. *vt* (se § 93) var *v* bortfaldet i hos den ældre befolkning i det mindste i ordet *låt* (loft); nu *låvt*. Ligeledes bortfaldt *j* efter langt *ö, æ* (§ 95): *öə* (öje), *ön* (öjne), *tröə* (tröje), *fæə* (feje); nu: *öjə, öjnə, tröjə, fæjə*.

§ 110. Sprogarten har som almind. d. de afkortede former *ha* (at have), *taə* (tage), *gi* (give), *la* (at lade ɔ: tillade), *saə* (sagde), *laə* (lagde), *haðə* (havde).

Oversigt over lydlæren.

a) Oprindelig kort selvlyd.

§ 111. Oprind. kort selvlyd (oldn. a, o, u, ö, y, e, i)[1]) fremtræder i den sejerøske sprogart under følgende former:

1) Oprind. kort a fremtræder

a) som *a*: *drak*, oldn. drakk (§ 11).

b) (efter *v*) som *å*: *vån* (van), oldn. vanr (§ 18).

c) (imellem *v* og *v*, *w*, *gt*, *gs*) som *o*: *vovən* (vågen, to.), oldn. vakinn, *vovə* (at våge), oldn. vaka (§ 24).

d) som *æ*: *fræm* (frem), oldn. fram (§ 43).

e) Forlænget fremtræder oprind. kort a som *a*, *å*, *o*, *u°* (§ 112).

2) Oprind. kort o fremtræder

som *å*: *fråst* (frost), oldn. frost, *tålə* (tåle), oldn. þola (§ 14).

Forlænget fremtræder oprind. kort o som *å*, *ou* (§ 112).

3) Oprind. kort u fremtræder

a) (foran oprind. nn, nd, ll, ld og fl.) som *u*: *mun* (mund), oldn. munnr, *hun* (hund), oldn. hundr, *gul* (guld), oldn. gull, *mul* (muld), ældre d. muld (§ 26).

---

[1]) Foran lk, lg, lp, lf, ls er selvlyden forlænget i oldn. (á, ó o. s. v.). Sprogarten forudsætter den oprindeligere korte selvlyd (§ 70, anm.).

b) (foran oprind. ð, t, l og fl.) som o: *skoð* (skud), ældre østd. skut, *hol* (et hul), ældre østd. hul (§§ 21, 22).

c) (foran oprind. m, ng, gg, kk) som *å*: *såmər* (sommer), oldn. sumar, *åŋ* (ung), oldn. ungr, *glåk* (glug), oldn. gluggr, *båk* (en buk), oldn. bukkr (§§ 15, 16).

d) (foran oprind. nn) som *ö* i de tilfælde, hvor skriftspr. har ø (skrevet ø, y): *töŋ* (tynd), oldn. þunnr, *bröŋ* (brønd), oldn. brunnr (§ 31).

Forlænget fremtræder oprind. kort u som *u, o, å* (§ 112).

4) Oprind. kort y fremtræder

a) (foran oprind. ld, tt, tj, s og fl.) som *y*: *skylə* (skylde), oldn. skylda, *bydə* (bøtte), oldn. bytta, *flydə* (flytte), oldn. flytja, *kysə* (kysse), oldn. kyssa (§ 37).

b) (foran oprind. l, lj, lgj, rj, rgj, rst) som *ø*: *føl,* oldn. fyl, *dølə* (dølge), oldn. dylja, *følə* (følge), oldn. fylgja, *smørə* (smøre), oldn. smyrja, *sørə* (sørge), oldn. syrgja, *føst* (først), oldn. fyrstr (§ 34).

c) (foran oprind. g, k og fl.) som *ö*: *töjlə* (töjle), oldn. tygill, *nöjlə* (en nøgle), oldn. lykill (§ 28). — Ligeledes foran oprind. nd, ng, gg, kk: *söŋ* (synd), oldn. synd, *öŋrə* (yngre), oldn. yngri, *tögə* (tygge), oldn. tyggja, *stögə* (stykke), oldn. stykki (§ 31).

Forlænget fremtræder oprind. kort y som *øy* (§ 112).

5) Oprind. kort e fremtræder

a) (foran oprind. ld, lt, ll, rj, tt og fl.) som *e*: *kvel* (kvæld), oldn. kveld, *veldə* (vælte), oldn. velta, *felə* (fælde), oldn. fella, *verə* (værge), oldn. verja, *hedə* (hætte), oldn. hetta (§§ 49, 50).

b) (foran oprind. pp, kk, kj, gg, gl, mm, mb, nn, nd, nj, ng, nk, r, rð, rt, rm, rn, rk, rsk, st, sk, ð og fl.) som æ: *kæp* (kjæp), oldn. keppr (§ 42).

c) (foran oprind. f) som *ö*: *röw* (ræv), oldn. refr (§ 32).

Forlænget fremtræder oprind. kort e som *e, æ, ö* (§ 112).

6) Oprind. kort i fremtræder

a) (foran oprind. ll, ld, pp, sk, st og fl.) som *i*: *vil* (vild), oldn. villr, *gilə* (et gilde), oldn. gildi, *klibə* (at klippe), oldn. klippa, *fisk,* oldn. fiskr, *kvist,* oldn. kvistr (§ 52).

b) (foran oprind. ð, t, k, l, lk og fl.) som *e*: *leð* (led), oldn. liðr, *heðə* (hede), oldn. hiti, *mejəð* (meget), oldn. mikit, *ve* (vil), oldn. vil, *stelk* (stilk), oldn. stilkr (§ 47).

c) (foran oprind. m, n) som *æ*: *læm* (lem), oldn. limr, *væn* (ven), oldn. vinr (§ 42). Ligeledes foran oprind. gg, kk, nd, nn, nt, ng, nk: *tægə* (tigge), oldn. þiggja, *drægə* (drikke), ældre d. drikkæ, *væŋ* (vind), oldn. vindr, *spæŋə* (spinde), oldn. spinna, *væŋdər* (vinter), ældre d. wintær, *fæŋər* (finger), oldn. fingr, *bræŋgə* (brink) (§ 44).

d) (foran oprind. pt) som *y*: *gywdə* (gifte), oldn. gipta (§ 39).

e) (foran oprind. st) som *ø*: *røstə* (ryste), oldn. hrista, *møstə* (miste), ældre d. mistæ (§ 35).

f) (foran oprind. f) som *ö*: *lövə* (leve), oldn. lifa (§ 32).

7) Omlyd findes og mangler i de samme tilfælde som i skriftspr.:

Omlyd: *øl, møð* (mjød), oldn. öl, mjöðr, *smør,* oldn. smjör (§ 34), *börn* (börn), oldn. börn (§ 28), *sporə* (spurv), oldn. spörr (§ 21), *jour* (jord og gjord), oldn. jörð og oldn. gjörð (§ 55), *dåk* (dug), oldn. dögg (§ 17), *sögə* (synke), oldn. sökkva (§ 31). — Det eneste tilfælde, der kan tyde på en egen form for u-omlyden er *mol* (møl), oldn. mölr. — Afvigende fra skriftspr. findes u-omlydt selvlyd i *sour* (en svær), oldn. svörðr, i-omlydt selvlyd i *snærə* (en snare).

Omlyd mangler som i skriftspr. i *saw* (sag), men oldn. sök, *graw* (grav), men oldn. gröf, *saŋ* (sang), *staŋ* (stang), men oldn. söngr, stöng, *sal* (sadel), men oldn. söðull, *rask,* men oldn. röskr, *malgə* (malke), men oldn. mjólka, *mel,* men oldn. mjöl, *melk* (mælk), men oldn. mjölk og fl. — *mar* (marv), men oldn. mergr, *lap,* men oldn. leppr, *bar* (bar), men oldn. berr, *luᵊr* (lår), men oldn. lær og fl. — Ligeledes *nar* (når), men oldn. nær. — Afvigende fra skriftspr. mangler i-omlyd i *star* (stær ɔ: sturnus), oldn. stari. — I omlyden synes at mangle i *fulə* (at fylde), *bulə* (byld).

§ 112. Oprind. kort selvlyd er forlænget i sprogarten i følgende tilfælde:

1) Foran oprind. rð, rt[1]): *hu°r* (hård), oldn. harðr, *bour* (bord), oldn. borð, *jour* (jord), oldn. jörð, *sour* (en svær), oldn. svörðr, *møyrə* (myrde), oldn. myrða, *hærə* (hærde), oldn. herða — *vu°rdə* (vorte), oldn. varta, *sourt* (sort), oldn. svartr, *sourtnə* (sortne), *urt* (urt), oldn. urt, *støyrdə* (styrte), *sværdə* (sværte), oldn. sverta (§ 74).

2) Foran oldn. ld er oprind. a forlænget og fremtræder som i foregående tilfælde som *u°*: *ku°l* (kold), oldn. kaldr (§ 74). Ligeledes findes langt *e* i *kelə*[2]) (kilde), *gelə* (at gilde), oldn. kelda, gelda, *helə* (hilde), *selə* (sælde ɔ: sigte igjennem et såld).

3) Foran oprind. mb, nd er oldn. a, e forlænget: *kåm* (kam), oldn. kambr, *våm* (vom), oldn. vömb, *kæmə* (kæmme), oldn. kemba. — *sån* (sand), oldn. sandr, *rån* (rand), oldn. rönd, *ån* (ånd), oldn. önd, *læn* (lend), *vænə* (vende), oldn. lend, venda (§ 74). Det er sandsynligt, at overgangen a > *å* engang har strakt sig til alle ord (se § 18, *β*).

Selvlyden i *hu°n* (hånd), *bu°n* (bånd) kan udgå fra oprindelig u-omlydt a; oldn. hönd, bönd, flt.

Også foran oprind. nn, nj findes i nogle ord lang selvlyd (se § 74).

4) Foran oprind. ng, nk er selvlyden i reglen lang: *gaŋ* (gang), oldn. gangr, *tåŋə* (tunge), oldn. tunga, *vræŋə* (vrænge), oldn. rengja, *haŋk* (hank), oldn. hönk, *måŋk* (munk), oldn. munkr, *skæŋgə* (skjænke), oldn. skenkja, *bræŋgə* (brink), *böŋgə* (bynke).

5) Foran oprind. mp, nt er selvlyden i reglen lang: *hamp* (hamp), oldn. hampr, *plandə* (plante), § 74.

6) Foran oprind. lt, lf, rk, rf, pt og enk. andre (se 74,

---

[1]) Denne selvlydsforlængelse må betragtes som en af de tidligst indtrufne, da oprind. kort a, o, u, ö, y, e fuldstændig er faldet sammen med oprind. langt a, o, u, y (oldn. á, ó, ú, ý), samt med oprind. æ, é. — Forlængelsen må have fundet sted på en tid, da forskjellen på a og á, på o og ó var blot kvantitativ.

[2]) Jeg anser det for umuligt her at bestemme den til grund liggende selvlyd.

β, γ, δ) findes hyppig selvlydsforlængelse: *salt* (salt), *kal* (kalv), *kiergə* (kirke), oldn. kirkja, *ar* (arv), oldn. arfr, *låvt* (loft), oldn. lopt.

§ 113. Foran oprind. enkelt-medlyd har sprogarten muligvis engang havt gjennemført selvlydsforlængelse (§ 77). Nu findes den regelmæssig kun i ord af mere end én stavelse, ganske som i skriftspr. Exx. *mavə* (mave), oldn. magi, *svålə* (svale), oldn. svala, *vovə* (at våge), oldn. vaka, *tålə* (tåle), oldn. þola, *hulə* (at hule), oldn. hola, *movə* (muge), oldn. moka, *værə* (være), oldn. vera, *rövər* (ræve), oldn. refar, *heðə* (hede), oldn. hiti, *lövə* (leve), oldn. lifa. — Foran oprind. m er forkortelse atter indtrådt: *såmər* (sommer), oldn. sumar (§ 70).

I enstavelsesord er forkortelse atter indtrådt: *mað* (mad), oldn. mat-r, *bær*, no., oldn. ber. Den er i sprogarten regelmæssigere gjennemført end i almind. d.: *flað* (flad), oldn. flat-r, *bar*, to., oldn. ber-r (se § 69). — Levninger fra et tidligere kvantitetstrin findes rimeligvis i *að* (ad, bio.), oldn. at, *kåm* (kom, fort.), oldn. kom.

Anm. Den nu for störstedelen tabte selvlydsforlængelse foran oprind. enkeltselvlyd må være indtrådt senere end selvlydsforlængelsen foran oprind. rð, rt, ld (§ 112), da lyden er forbleven helt adskilt fra oprind. langt a, langt o (oldn. á, ó)[1]. Den er rimeligvis også senere end forlængelsen foran oprind. mb, nd (§ 112). — Ved selvlydsforlængelsen blev oprind. kort u (oldn. u) = oprind. langt u (oldn. ú): *gul* (gul), oldn. gul-r = *sur* (sur), oldn. súr-r; oprind. kort i (oldn. i) = oprind. langt i (oldn. í): *steiə* (en stige), oldn. stigi = *veiə* (vie), oldn. vígja. — Selvlydsforlængelsen må være indtrådt för forkortelsen af oprind. lang selvlyd (og oprind. tvelyd).

---

[1]) Eller med andre ord, selvlydsforlængelsen er indtrådt på en tid, da forskjellen på oldn. a og oldn. á var ikke blot kvantitativ, men også kvalitativ.

b) Oprindelig lang selvlyd.

§ 114. Oprind. lang selvlyd og oprind. tvelyd (oldn. á, ó, ú, ý, é, í, æ, œ, au, ey, ei, jú) fremtræder under følgende former:

1) Oprind. langt a (oldn. á) fremtræder:

a) som *ụ*^{o}: *ụ*^{o}*l* (ål), oldn. áll (§ 61).

b) foran oprind. n som langt *å*: *lạ̊n* (lån), oldn. lán (§ 19).

c) undtagelsesvis som langt *a*: *slạ* (at slå), oldn. slá (§ 12).

Forkortet fremtræder oprind. langt a som *a, å* (§ 72).

2) Oprind. langt o (oldn. ó) fremtræder:

a) som *ou*: *stoụr* (stor), oldn. stórr (§ 55).

b) som langt *å*: *klạ̊v* (klog), oldn. klókr, *tạ̊m* (tom), oldn. tómr (§ 14).

Forkortet fremtræder oprind. langt o som *å* (§ 72).

3) Oprind. langt u (oldn. ú) fremtræder

a) som langt *u*: *hụs* (hus), oldn. hús (§ 26).

b) undtagelsesvis som *ou*: *doụn* (dun), oldn. dúnn (§ 56).

Forkortet fremtræder oprind. langt u som *u, å* (§ 72).

4) Oprind. langt y (oldn. ý, ældre d. y) fremtræder

a) som *øy*: *nøỵ* (ny), oldn. nýr (§ 57).

b) undtagelsesvis som langt *y*: *skỵ* (en sky), oldn. ský (§ 37).

Forkortet fremtræder oprind. langt y som *y* (§ 72).

5) Oprind. langt e (oldn. é)[1]) fremtræder

a) som *i*^{e}: *sị*^{e} (se) (§ 65).

b) som langt *æ*: *lạ̈e* (læ), oldn. hlé (§ 42).

c) som langt *e*: *fle̱də* (flette), oldn. flétta (§ 49).

Forkortet fremtræder oprind. langt e som *æ, e.*

6) Oprind. langt i (oldn. í) fremtræder

a) som ei: *greịs* (gris), oldn. gríss (§ 59).

b) undtagelsesvis som langt *i*: *lị* (lig), oldn. líkr (§ 53).

Forkortet fremtræder oprind. langt i som *i, y* (§ 72).

---

[1]) Fremtræder undertiden i oldn. som j: sjá (se) for ældre *séa.

7) Oldn. æ fremtræder

a) som langt *œ*: *klœə* (klæde), oldn. klæði (§ 42).

b) som langt *e*: *seðə* (et sæde), oldn. sæti (§ 49).

Forkortet fremtræder oldn. æ som *œ* (§ 42).

8) Oldn. œ fremtræder som

a) *yø*: *fyøə* (føde), oldn. fœða (§ 64).

b) som langt *ø*: *søð* (sød), oldn. sœtr (§ 34).

c) som langt *ö*: *grön* (grön), oldn. grœnn (§ 28).

Forkortet fremtræder oldn. œ som *ö* (§ 28).

9) Oldn. au (ey), ældre d. ø fremtræder:

a) som *yø*: *lyøs* (løs), oldn. lauss, *lyøsə* (at løse), oldn. leysa (§ 64).

b) som langt *ø*: *bløð* (blød), oldn. blautr (§ 34).

c) som *ö*: *öjə* (öje), oldn. auga, *tröjə* (tröje), oldn. treyja (§ 28).

d) som langt *y*: *yə* (øge), oldn. auka, *ry* (røg), oldn. reykr (§ 40).

e) i et par ord som *œ*: *gœmə* (gjæmme), *glœmə* (glemme), oldn. geyma, gleyma (§ 42).

Forkortet fremtræder oldn. au (ey) som ö, ø (§ 72).

10) Oldn. ei, ældre d. e fremtræder

a) som *ie*: *bien* (ben), oldn. bein (§ 65).

b) som langt *e*: *feð* (fed), *lej* (leg), oldn. feitr, leikr (§ 48).

c) i et par ord som langt *œ*: *hœndə* (hente), oldn. heimta, *sœŋgə* (sinke), oldn. seinka.

Forkortet fremtræder oldn. ei som *e, œ* (§ 72).

11) Oldn. jú (jó), ældre d. iu fremtræder

a) som *yw*: *lyws* (lys), ældre d. lius, oldn. ljós (§ 38).

Forkortet fremtræder oprind. iu som *y, ö* (§§ 38, 31).

12) Oldn. jó, ældre d. io fremtræder

a) som *yø*: *syø* (sø), oldn. sjór, ældre d. sio (§ 64).

§ 115. Oprind. lang selvlyd (ell. tvelyd) fremtræder gjennemgående som stødtonet selvlyd ligesom i almind. dansk (§ 80). — Det oprind. kvantitetsforhold er ofte bevaret, hvor forkortelse findes i skriftspr.

a) Forkortelse er indtrådt foran *w* (= oldn. g, f): *law* (lav), oldn. lágr, *döw* (døv), oldn. daufr, *röw* (rev, fort.), oldn. reif, *knyw* (kniv), oldn. knífr; foran *m* i nogle ord: *slim* oldn. slím. Foran *ð* (= oldn. t, ð) er oprind. langt u, y, i forkortet: *við* (hvid), oldn. hvítr (se § 72).

b) Lang selvlyd (ell. tvelyd) er afvigende fra skriftspr. bevaret foran *m*: *tåm* (tom), oldn. tómr, *yᵊm* (øm), jfr. oldn. aumr, *tyᵊmə* (at tømme, en tømme), oldn. tœma og oldn. taumr; foran *n*: *grön* (grön), oldn. grœnn, *lön* (lön), oldn. laun, *glæmə* (glemme), oldn. gleyma; foran *st*: *hyᵊst* (høst), oldn. haust, *reistə* (riste), oldn. rísta, *brøyst* (bryst), oldn. brjóst; foran t: *nat* (nat), oldn. nátt, *dødər* (døtre), oldn. dœtr, *fledə* (flette), oldn. flétta, *tret* (træt), oldn. þreyttr (se § 79).

c) Medlyd.

§ 116. Forlyden er gjennemgående som i almindelig d. (§ 85). — I efterlyden fremtræde de oprindelige medlyd under følgende former:

1) Oldn. pp, bb; tt, tj, dd; kk, kj, gg fremtræde henholdsvis som *p* (*b*), *t* (*d*), *k* (*g*): *tåp* (top), *slibə* (slippe), oldn. toppr, sleppa, *støp* (stub), jfr. oldn. stubbr; *met* (mæt), *hedə* (hætte), *flydə* (flytte), oldn. mettr, hetta, flytja, *bråt* (bråd), oldn. broddr; *sæk, nagə* (nakke), *tægə* (tække), oldn. sekkr, hnakki, þekja, *rök* (ryg), *bægə* (begge), oldn. hryggr, beggja (§§ 89, 90).

2) Oldn. p fremtræder som *v*: *gavə* (gabe), oldn. gapa, *syvə* (søbe), oldn. súpa, *kyᵊvə* (kjøbe), oldn. kaupa, *riᵉv* (reb), oldn. reip, *ævlə* (æble), oldn. epli, *avdən* (aften), oldn. aptann (§ 93).

3) Oldn. t fremtræder

a) som ð: *gaðə* (gade), oldn. gata (§ 94).

b) foran *n, l* er det bortfaldet: *van* (vand), oldn. vatn, *vinə* (vidne), oldn. vitna, *nelə* (nælde), ældre d. netlæ, *vålə* (valle), ældre d. watlæ (§ 106).

4) Oprind. k fremtræder

a) efter *a, å, o* som *v, w* (*u*): *hạvə* (hage), oldn. haka, *taw* (tag), oldn. þak, *kråv* (krog), oldn. krókr, *vọvə* (at våge), oldn. vaka, *ọvə* (uge), ældre d. ukæ, *vounə* (vågne), oldn. vakna, *drounə* (drukne), § 93.

b) efter *ö ø, æ, e* som *j* (*i*): *söjn* (sögn), oldn. sýkn, *röjdə* (røgte), oldn. rœkta, *søjə* (søge), oldn. sœkja, *møi* (møg), oldn. mykr, *bæjər* (bæger), oldn. bikarr, *blẹj* (bleg), oldn. bleikr, *lẹjə* (lege, læge), oldn. leika og oldn. lækna, *bei* (beg), oldn. bik (§ 95).

c) efter *y, i* bortfalder oprind. k: *ly* (løg), oldn. laukr, *ri* (rig), jfr. oldn. ríkr (§ 105).

5) Oldn. g fremtræder

a) efter *a, å, o,* samt i nogle ord efter *ö* som *w* (*u*): *daw* (dag), oldn. dagr, *mawər* (mager), oldn. magr, *båw* (bov), oldn. bógr, *voun* (vogn), oldn. vagn, *höw* (en höj), oldn. haugr, *flöw, löw* (flöj, löj, fort.), oldn. flaug, laug, *löwərdə* (løverdag), oldn. laugardagr (§ 93).

b) efter *æ, ö* som *j*: *væj* (vej), oldn. vegr, *sæj* (sejg), oldn. seigr, *öjə* (öje), oldn. auga (§ 95).

c) efter *u, ei* bortfalder oldn. g: *ru* (rug), oldn. rúgr, *sụə* (suge), oldn. súga, *teiə* (tie), oldn. þegja (§ 105).

6) Oldn. f fremtræder som *v, w*: *grạvə* (grave), oldn. grafa, *aw* (af), oldn. af (§ 93).

7) Oldn. ð er bortfaldet: *beiə* (bie), oldn. bíða, *lạə* (en lade), oldn. hlaða (§ 104).

8) Oldn. m, n, r, s er bevaret: *kåmə* (komme), oldn. koma, *bi^e^n* (ben), oldn. bein, *gạlə* (gale), oldn. gala, *vænə* (være), oldn. vera, *blæsə* (blæse), oldn. blása (§§ 98, 99, 102, 103, 92).

9) Oldn. nd, nn fremtræder

a) efter *ö, æ* om *ŋ*: *söŋ* (synd), oldn. synd, *töŋ* (tynd), oldn. þunnr, *böŋər* (bønder), oldn. bœndr, *bæŋə* (binde), oldn. binda. *kæŋ* (kind), oldn. kinn (§ 101).

b) (efter *a, å, u, u^o^*) som *n*: *san* (sand), oldn. sandr, *mun* (mund), oldn. munnr (§ 99).

10) Oldn. ns, rl fremtræder som *s, l*: *tåsk* (torsk), oldn. þorskr, *kaḷ* (karl), oldn. karl (§ 107).

11) Oldn. ld, ll er *l* (§ 102). — Oldn. lf, lg, lj, lgj; rð, rf, rg, rj, rgj er *l; r* (§§ 102, 103).

---

§ 117. Den foregående fremstilling viser, at sprogartens nuværende skikkelse kun tilnærmelsesvis er fremkommen ved lovbundne, regelmæssige lydforandringer. Grunden til en del uregelmæssigheder er det (som jeg formener) lykkedes mig at påvise: *baw̥l* (bål), § 12, *nọ̈r* (ned), § 33, *vå̱və* (vade), *lå̱vən* (lådden), § 104. I enkelte tilfælde ere uregelmæssighederne fremkomne derved, at sprogarten har ombyttet sin oprindelige, ad lydlig vej udviklede, form med den almind. danske: *lögə* (lukke), nu: *logə*, § 16, 31[1]). Forandringer af denne art ere ikke sjældne i vor tid, og jeg anser det for ikke usandsynligt, at enkelte ord kunne være „lavede om" allerede i midten af forrige årh., og hvis gamle form derfor nu er fuldstændig glemt (se § 18, *β*). I mange tilfælde er det desuden umuligt at afgjöre, om et ord altid har hørt hjemme i sprogarten, eller om det er et lån fra skriftspr., optaget i de seneste tider. I sidste tilfælde forklarer den afvigende form sig selv.

---

[1]) Ingen af de i indeværende årh. indtrådte lydbevægelser kunne betragtes som fremkomne ved en fortsat fremadskriden i det spor, sprogarten i tidligere tider under andre kulturforhold må have fulgt. De forandringer, der nu finde sted, bestå blot i en tilnærmelse til eller fuldstændig optagelse af den almind. danske form: *lå̱t* (loft), *ö̱ə* (öje), nu: *lå̱vt, ö̱jə; båwsər* (buxer), nu: *bogsər*. De indtræde enkeltvis. Alle sige *æŋ, kvæŋə* (ind, kvinde), mange sige endnu: *væŋ* (vind, to.), *bæŋə* (binde), *bröŋ* (brønd) og fl. Næsten helt gået af brug er *væŋ* (vind, no.), *væŋvə* (vindue), *töŋə* (tønde), *böŋər* (bønder), *söŋər* (sønder), *flöŋə* (flynder), *möŋdə* (mynte). Den nyere udtale er *veṇ, benə, brøṇ, venvə, tønə, bøṇər, flønə, møndə.*

— Heri kan måske søges grunden til *æ* i *svæl* (svælg), jfr. § 49; til kort *æ* i *sænə* (sende)[1], § 74 *α*[1]). — Jeg antager, at sprogarten overalt har havt *wt, jt, ws, js* istedenfor som nu ofte *gt, gs.* De gamle have sagt *båwsər, sæjs, öjsə* (buxer, sex, øxe). Almind. er *hæjdə, ræjdəð, löjdə* (hægte, rigtig, lygte) og fl., se § 96. — Jeg antager, at oldn. ð overalt har været forsvundet (§§ 94, 104). De gamle sagde *smiᵉə* (at smede), nu: *smeðə.* Mærkelig er her den forskjellige selvlyd foran oprind. t (*e, ø*) og foran oprind. ð (*iᵉ, yᵉ*): *feð* = oldn. feitr, *søð* = oldn. sœtr, men: *briᵉð* = oldn. breiðr, *ryᵉð* = oldn. rauðr (se §§ 104, 93, 46). — Exx. på bortkastelse af oprind, t gives aldeles ikke. Også *sviðrə* (svire) kan tyde på optagelsen af et *ð* på en tid, da kjendskabet til dannet dansk var meget usikker og svævende[2]).

Den gammeldanske lydforbindelse øgh (= oldn. aug) synes ikke at have udviklet sig på samme måde i alle ord: *höw* (en höj), *flöw, löw* (flöj, löj, fort.), men *öə* (öje)[3]). En mulighed er der for, at der bagved *öə* ligger en form **övə* (jfr. §§ 8, 93), og at *v* er forsvundet efter lang, åben, ikke-stødtonet selvlyd (jfr. *låt,* loft). — Uregelmæssig er *gaŋ* (gang), *laŋ* (lang), § 74, men *staŋ* (stang), *saŋ* (sang), *taŋ* (tang), *traŋ* (trang)[4]). — Uregelmæssig er *kvælə* (kvæle), men *selə* (sælge), oldn. kvelja, selja.

---

[1]) De gamle sige meget hyppig *skigə boð* (skikke bud).

[2]) Hermed kan sammenlignes en form *frøð* (et frø), der undertiden høres. Formen er dannet i analogi med *brøð* (et brød) for det mere gammeldags *bryᵉ.*

[3]) Det hedder nu *öjə,* men denne form er dannet efter skriftspr.

[4]) Selvlyden er kort i de ord, der på oldn. have omlyd: stöng, söngr o. s. v.

22. **Thomas a Kempis** i dansk Oversætt. fra 15. Aarh., udg. af F. Rønning. 2. Hefte. Bogladepris: 2 Kr.
23. **O. Kalkar,** Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 8. Hefte. Bogladepris: 4 Kr.
24. **Danmarks christelige Prædikanters Gjensvar paa Prælaternes Klagemaal,** udg. paa ny af H. F. Rørdam. Bogladepris: 1 Kr.
25. **Thomas a Kempis** i dansk Oversætt. fra 15. Aarh., udg. af F. Rønning. 3. Hefte (Slutn.). Bogladepris: 2 Kr.
26. **O. Kalkar,** Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 9. Hefte. Bogladepris: 3 Kr.
27. **H. F. Feilberg,** Bidrag til en Ordbog over jyske Almuesmål. 1. Hefte. Bogladepris: 2 Kr.
28. **Lægebogen i det arnamagn. Haandskr. 187. 8vo,** udg. af V. Såby. 2. Hef (Slutn.). Bogladepris: 2 Kr. 50 Øre.
29. **O. Kalkar,** Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 10. He. Bogladepris: 3 Kr.
30. **C. M. C. Kvolsgaard,** Fiskerliv i Vesterhanherred, skildret i Egnens Mundaı Bogladepris: 1 Kr. 50 Øre.
31. **P. K. Thorsen,** Bidrag til nörrejysk Lydlære. Bogladepris: 2 Kr.
32. **O. Kalkar,** Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 11. Hefte. Bogladepris: 3 Kr.
33. **H. F. Feilberg,** Bidrag til en Ordbog over jyske Almuesmål. 2. Hefte. Bogladepris: 2 Kr.
34. **O. Kalkar,** Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 12. Hefte. Bogladepris: 2 Kr. 50 Øre.
35. **Blandinger,** udg. ved Samfundets Sekretær. 4. Hefte. Bogladepr.: 1 Kr. 50 Øre.
36. **Tobiæ Komedie,** et dansk Skuespil fra c. 1600, udg. af S. Birket Smith. Bogladepris: 3 Kr.
37. **P. K. Thorsen,** Sprogarten på Sejerø. 1. Hefte. Bogladepris: 1 Kr. 35 Øre.
38. **O. Kalkar,** Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 13. Hefte. Bogladepris: 2 Kr.

Til Udgivelse forberedes:

O. Kalkar, Ordbog til det ældre danske Sprog. 14. Hefte.
H. F. Feilberg, Bidrag til en Ordbog over jyske Almuesmål. 3. Hefte.
Blandinger, udg. ved Samfundets Sekretær. 5. Hefte.
P. K. Thorsen, Sprogarten på Sejerø. 2. Hefte (Slutn.).

Universitets-Jubilæets danske Samfund

har udgivet følgende Skrifter:

1. **O. Kalkar**, Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700 . 1. Hefte. Bogladepris: 3 Kr.
2. **S. Peders trende Døtre**, udg. af V. Såby. Bogladepris: 1 Kr.
3. **Blandinger**, udg. ved Samfundets Sekretær. 1. Hefte. Bogladepris: 2 Kr. 50 Øre.
4. **Gamle jydske Tingsvidner**, udg. af O. Nielsen. 1. Hefte. Bogladepris: 3 Kr. 50 Øre.
5. **O. Kalkar**, Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 2. Hefte. Bogladepris: 3 Kr. 50 Øre.
6. **O. L. Grønborg**, Optegnelser på Vendelbomål, udg. af O. Nielsen. 1. Hefte. Bogladepris: 2 Kr. 50 Øre.
7. **O. Kalkar**, Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 3. Hefte. Bogladepris: 2 Kr. 50 Øre.
8. **Blandinger**, udg. ved Samfundets Sekretær. 2. Hefte. Bogladepris: 2 Kr. 50 Øre.
9. **Gamle jydske Tingsvidner**, udg. af O. Nielsen. 2. Hefte (Slutn.). Bogladepris: 2 Kr. 50 Øre.
10. **O. Kalkar**, Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 4. Hefte. Bogladepris: 4 Kr.
11. **H. F. Feilberg**, Plan for en Ordbog over jydsk Folkemål. Bogladepris: 50 Øre.
12. **Lægebogen i det arnamagn. Haandskr. 187. 8vo**, udg. af V. Såby. 1. Hefte. m. Facsim. Bogladepris: 2 Kr. 50 Øre.
13. **O. L. Grønborg**, Optegnelser på Vendelbomål, udg. af O. Nielsen. 2. Hefte. Bogladepris: 2 Kr.
14. **O. Kalkar**, Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 5. Hefte. Bogladepris: 2 Kr. 50 Øre.
15. **O. Nielsen**, Olddanske Personnavne. Bogladepris: 2 Kr. 50 Øre.
16. **O. Kalkar**, Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 6. Hefte. Bogladepris: 3 Kr. 50 Øre.
17. **Blandinger**, udg. ved Samfundets Sekretær. 3. Hefte. Bogladepr.: 1 Kr. 50 Øre.
18. **En cristelig Wnderuisning, hworlunde mandt scall giøre sitt Scrifftemaall**, udg. af C. J. Brandt. Bogladepris: 1 Kr.
19. **Thomas a Kempis** i dansk Oversætt. fra 15. Aarh., udg. af F. Rønning. 1. Hefte. Bogladepris: 2 Kr.
20. **O. Kalkar**, Ordbog til det ældre danske Sprog (1300—1700). 7. Hefte. Bogladepris: 3 Kr.
21. **O. L. Grønborg**, Optegnelser på Vendelbomål, udg. af O. Nielsen. 3. Hefte (Slutn.). Bogladepris: 2 Kr.

Universitets-Jubilæets danske Samfund. Nr. 46.

SPROGARTEN PÅ SEJERØ

SKILDRET

AF

P. K. THORSEN.

UDGIVET

AF

UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND.

2. HEFTE.

KJØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1889.

Titelblad vil følge med 3. Hefte, hvormed Bogen sluttes.

Styrelsen for Universitets-Jubilæets danske Samfund

bestaar for Tiden af:

J. F. Schlegel
Geheimeconferentsraad, Styrelsens Formand.

C. J. Brandt Præst. **O. Jespersen** Cand. mag. **O. Nielsen** Arkivar, Dr. phil. **V. Såby** Docent.

S. Birket Smith Universitetsbibliothekar. **G. Stephens** Professor, Dr. phil.

Kasserer: Boghandler **C. Reitzel.** Løvstræde 7. Kjøbenhavn. K.
Sekretær: Underbibliothekar ved det store kongelige Bibliothek **C. Weeke.**

Indmeldelse af nye Medlemmer modtages i C. A. Reitzel's Boglade samt af Samfundets Sekretær, Underbibliothekar C. Weeke.

Ny tiltrædende Medlemmer kunne, for saa vidt Oplaget strækker til, erholde hvad der af Samfundet er udgivet før deres Indtrædelse for 3/4 Bogladepris.

Medlemmer af »Selskabet for Indsamling af Folkeminder«, der indmeldes i Samfundet, erlægge som Medlemsbidrag ikkun 6 Kr. 50 Øre aarlig.

Med »Landsmålsföreningarna i Uppsala, Helsingfors ock Lund« har Styrelsen for Universitets-Jubilæets danske Samfund sluttet en Overenskomst, i Følge hvilken Medlemmer af Samfundet kunne erholde det af nævnte Landsmaalsforeninger udgivne Tidsskrift »Nyare Bidrag till Kännedom om de svenska Landsmålen ock svenskt Folklif« til nedsat Betaling, d. e. til 2 Kr. 40 Øre pr. Aargang. De af Samfundets Medlemmer, som maatte ønske at benytte sig af denne Ret, ville behage at gjøre Anmeldelse derom til Samfundets Sekretær, til hvem Betalingen erlægges ved Modtagelsen af en Aargangs første Hefte.

Samfundets Hovedkommissionær er Boghandler **R. Klein.** Pilestræde 40. Kjøbenhavn. K.

Böjningslære.

---

a) Kjön.

§ 118. Den sejerøske sprogart har bevaret de oprindelige tre grammatiske kjön. Fordelingen af navneordene på de forskjellige kjön stemmer temmelig nöje overens med gammel dansk og med oldn.

A) Hankjön.

§ 119. Til hankjön høre ord, der betegne mandspersoner, samt på et par undtagelser nær (§ 126) ord, der uden angivelse af det naturlige kjön betegne mennesker eller personer i almindelighed: *ba̱vər* (bager), *bæjlər* (bejler), *bunə* (bonde), *brouər* (broder), *bruðgåm̩* (brudgom), *dein̩* (degn), *dö̱vəl* (djævel), *drœ̣ŋ* (dreng), *dvæ̣r* (dverg), *dyᵊðiŋ* (dødning), *æŋəl* (engel), *fa̱r* (fader), *faŋə* (fange), *fja̱ndə* (fjante), *fi̱nə* (fjende), *gæst* (gjæst), *høyrə* (hyrde), *hi̱ᵉlər* (hæler), *jæ̱jər* (jæger), *kal̩* (karl), *keldriŋ* (kjæltring), *kåŋə* (konge), *krabạt* (krabat), *krystər* (kryster), *krœmər* (kræmmer), *krøwliŋ* (krøbling), *kusk, låw̩s* (lods), *magər* (makker), *mạn* (mand), *matråw̩s* (matros), *måŋk* (munk), *na̱bou̩* (nabo), *nạr* (nar), *nysə* (nisse), *pa̱və* (pave), *praŋər* (pranger), *præst, råliŋ* (rolling), *röjdər* (røgter), *skæl̩m* (skjælm), *skreðər* (skrædder), *skydə* (skytte), *smeð* (smed), *sta̱gəl* (stakkel), *stim̩bər* (stymper), *svåw̩ər* (svoger), *sön, ti̱ᵉnər* (tjæner), *tåsə* (tosse), *tviliŋ* (tvilling), *tyksak, tyw̩*

(tyv), *vårol* (varulv), *væn* (ven). — Afvigende fra oldspr. er *trål* (trold) af hankjön[1]).

§ 120. Af hankjön ere ligeledes nationalitets- og hjemstedsnavne: *merikanər* (amerikaner), *danskər* (dansker), *æŋəlsman* („engelskmand" ɔ: englænder), *fynbou* (fynbo), *taliænər* (italiener), *jywðə* (jyde), *mønbou* (mønbo), *nourman* (nordmand), *rusman* („rusmand" ɔ: russer), *samsiŋ* (samsing), *selænər* (sjællænder), *svænskə* (svensker), *tyskər* (tysker). — *åðbou* (odbo)[2]), *røsiŋ* (refsnæsbo)[3]), *kounstråbər* (kongstrupper), *mastråbər* (mastrupper), *væstbou* (vestbo)[4]) o. fl.

§ 121. Særnavne for hannen og ungen blandt husdyr ere af hankj.: *andræk* (andrik), *beðə* (bede), *båk* (buk), *galt* (galt), *gasə* (gase), *hanə* (hane), *valp* (hvalp), *kal* (kalv), *keliŋ* (killing), *kyliŋ* (kylling), *årnə* (orne), *plak* (plag), *stuð* (stud), *tywr* (tyr), *vrænsk* (vrinsk), *vær* (vædder), *eliŋ* (ælling).

§ 122. Af hankjön ere endvidere følgende ord: *avdən* (aften), *awər* (ager), *alər* (alder), *aŋgəl* (ankel), *arm* (arm), *arnə* (arne), *ar* (arv), *agsəl* (axe, oldn. öxull), *bagə* (banke), *baŋk* (en bank), *bark* (bark, oldn. börkr), *bas*, *bið* (en bid, oldn. biti), *biliŋ* (billing), *belgə* (bjælke), *björn* (björn), *blis*, *blåk* (blok), *blyant* (blyant), *blæst*, *bålt* (bold, oldn. böllr, og bolt), *båm* (bom), *båsə* (bossel), *båw* (bov), *bran* (brand), *bræms* (brems), *bråt* (bråd, oldn. broddr), *bröŋ* (brønd), *buə* (bue), *bov* (bug), *bån* (bund), *båŋgə* (bunke), *bosk* (busk), *bøy* (by), *bulə* (byld), *belə* (bælg), *bæŋk* (bænk), *biermə* (bærme), *bøf* (boeuf), *böjlə* (böjle), *buoð* (båd), *buos* (bås), *daw* (dag), *dalər* (daler), *dam* (dam), *damp* (damp), *dans* (dands), *dawrə* (davre), *dæj* (dejg), *dåm* (dom), *dræk* (drik), *dröm* (dröm), *dråvə* (dråbe), *dov* (dug, oldn. dúkr), *dåŋk* (dunk), *dosk* (dusk), *dyəð* (død), *eləfant* (elefant), *iem* (em, oldn. eimr), *ænə* (ende), *falk* (falk), *fawn* (favn), *feil* (fil), *fæŋər* (finger), *fisk*, *fjøwər* (fjord), *fieriŋ* (fjærding), *fiesiŋ* (fjæsing), *flap* (flab), *fli* (flig),

---

[1]) Bornh.: intk.

[2]) Én fra Sjællandsodde, [3]) fra Refsnæs.

[4]) Én fra *kounstråp* (Kongstrup), fra *mastråp* (Mastrup) (se s. 1), fra vestenden af Sejerø.

flåk (flok), *flæp̣* (flæb), *flöj̣* (flöj), *fọuð* (fod), *fụl* (fugl), *gafəl* (gaffel), *gạŋ* (gang), *gaw̯l* (gavl), *glåḳ* (glug), *grefəl* (griffel), *grẹis* (gris), *gryð̣* (grød), *gryᵒə* (grøde), *gåm̯p* (gump), *gụᵒr* (gård), *halm* (halm), *hạls* (hals), *ham̯* (ham), *hamər* (hammer), *hạmp* (hamp), *ha̱nskə* (handske), *ha̱rə* (hare), *hạrm* (harm), *hat, ha̱və* (have), *hawrə* (havre), *he̱ðə* (hede, oldn. hiti), *hæjrə* (hejre ɔ: bromus), *hæst* (hest), *himəl* (himmel), *jårt* (hjort), *jæ̱rnə* (hjærne), *hå̱vən* (hob), *hå̱lm* (holm), *håw̯* (hov), *håmlə* (humle), *håm̯ər* (hummer), *hun̯* (hund), *hæk, hæ̱l* (hæl), *hy̯* (høg), *hør, höw̯* (höj), *höw̯l* (hövl), *eilə* (igle), *il̯* (ild), *eịs* (is), *kåm* (kam), *kạrm* (karm), *kat, kigərt* (kikkert), *kæ̱l* (kjedel), *køwlə* (kjole), *kö̱və* (kjæbe), *köwt* (kjæft), *kelər* (kjælder), *kæp* (kjæp), *kæ̱rnə* (kjærne, oldn. kjarni), *ki̱ᵉrdəl* (kjærtel), *klạmp* (klamp), *klap* (en klap), *klat, klæŋ̯t* (klint), *klæŋdə* (klinte), *klås* (klods), *kluð* (klud), *klåm̯p* (klump), *knạk* (knage), *knast, knap, knewəl* (knevel), *knibəl* (knippel), *knyw̯* (kniv), *knoụ* (kno), *knål̯* (knold), *knụᵒrt* (knort), *knøp* (knub, ɔ: en huggeblok), *kåmən* (kommen), *kåst* (kost ɔ: cibus), *kọust* (kost ɔ: scopæ), *krạm* (kram ɔ: jærnbånd), *krạns* (krands), *krẹs* (kreds), *kroụ* (kro ɔ: ingluvies og taberna), *krå̱v* (krog), *kråp* (krop), *kul̯* (kulde), *kọrə* (kurv), *kvist, kụᵒs* (kås ɔ: cours), *la̱və* (lage ɔ: saltlage), *lap, lạs* (las), *li̱ᵉ* (le), *lẹj* (leg), *læm̯* (lem, oldn. hlemmr), *loụ* (lo), *låð* (en lod ɔ: jordlod), *låk* (lok), *lu̱ə* (lue), *læ̱və* (læbe), *lẹ̣æk* (læg, oldn. leggr), *lụᵒs* (lås), *mað* (mad), *mạr* (marv), *ma̱və* (mave), *mask, mæj̣səl* (mejsel), *mẹrəjan* (merian), *møð* (mjød), *må̱rən* (morgen), *mousə* (mose), *mun̯* (mund), *mụr* (mur), *må̱nə* (måne), *må̱nəð* (måned), *na̱ðər* (nadver), *nawlə* (nagle og navle), *nagə* (nakke), *nawər* (naver, oldn. nafarr), *næj̣l* (negl), *nö̱jlə* (en nögle), *nö̱və* (næve), *åṭ* (od, odde), *åðər* (odder), *oụl* (ol), *oụrm* (orm), *oust* (ost), *u̱ᵒdiŋ* (otting), *oụn* (ovn), *pạrk* (park ɔ: en dam), *pạrt* (part), *padə* (patte), *pẹls* (pels), *pæ̱n* (pen), *pæṇsəl* (pensel), *pị* (pig), *pæŋ̯* (pind), *pisk, pjal̯t* (pjalt), *plas* (plads), *plæ̱jəl* (plejel), *plet, plåw̯* (plov), *påt* (pot), *pousə* (pose), *påst* (post), *pram̯* (pram), *pröj̣l* (en prygl ɔ: en tyk kjæp), *prụᵒs* (prås), *pul̯* (puld), *påŋ̯* (pung), *pọṇs* (punsch), *pæ̱l* (pægel og pæl), *py̯ᵒl* (pøl), *py̯ᵒs* (pøs), *raw̯n* (ravn), *ræt* (ret), *rö̱vəl* (revle), *ræŋ̯* (ring),

råk (rok), *ru* (rug), *rök* (ryg), *röw* (ræv), *ry* (røg), *sabəl* (sabel), *selat* (salat), *saŋ* (sang), *seðəl* (seddel), *seilə* (sele), *senəp* (senop), *sæjdə* (en sigte), *sierp* (sirup), *skaðə* (skade ɔ: pica), *skaə* (skade ɔ: fortræd), *skavəl* (skagle), *skaməl* (skammel), *skaŋk* (skank), *skat, skou* (sko), *skåw* (skov), *skreliŋ* (skrælling), *skyə* (skygge), *slaðər* (sladder), *slat* (en sjat, en ringe levning), *slöw* (slev ɔ: en grydeske), *slåmp* (slump), *smav* (smag), *snabəl* (snabel), *snak, snyᵊ* (sne), *sneilə* (snegl), *snip, snåw* (snog), *såk* (sok[1]), oldn. sokkr), *spaə* (spade), *spes* (spids), *spenat* (spinat), *sporə* (spurv), *stas* (stads), *stavə* (stage), *stak, stål* (stald), *staŋk* (stank), *staw* (stav), *stavər* (staver), *stöwn* (stavn ɔ: forstavn på et skib), *stien* (sten), *steiə* (stige), *stelk* (stilk), *stjårt* (stjært), *ståk* (stok), *stoul* (stol), *stålbə* (stolpe), *stårk* (stork), *stårm* (storm), *stræŋ* (streng), *striməl* (strimmel), *stråp* (strop), *strøm* (strøm), *støp* (stub), *ståmp* (stump), *star* (stær ɔ: sturnus), *stöwlə* (stövle), *sult* (sult), *såm* (sum), *såmp* (sump), *sut, svåmp* (svamp), *svan* (svane), *sveð* (sved), *svæŋəl* (svingel), *sour* (en svær, oldn. svörðr), *sværm* (sværm), *søyl* (syl), *sæk, særk* (særk), *syᵊ* (sø), *syᵊm* (en søm), *söwn* (sövn), *tagə* (en tak ɔ: en stjært, et horn), *tamp* (tamp), *tånə* (tande), *tap, tarm* (tarm), *tavə* (tave ɔ: en trævl af hør eller hamp), *tien* (ten), *teisəl* (tidsel), *tiər* (tiger), *timə* (time), *timəjan* (timian), *tip, tål* (told ɔ: en prop), *tåp* (top), *tourn* (torn), *tåsk* (torsk), *tåt* (tot), *travə* (en trave), *tråmf* (trumf), *tröwl* (trævl), *truᵒð* (en tråd), *tuð* (tud), *telə* (tælle), *tæskəl* (tærskel), *tøfəl* (tøffel), *tøst* (tørst), *töjlə* (töjle), *åŋə* (unge), *vålə* (valle), *vånə* (vane), *våŋ* (vang), *vandə* (vante), *varmə* (varme), *vask, væj* (vej), *væst* (en vest), *velə* (villie), *væŋ* (vind), *væŋə* (vinge), *væŋdər* (vinter), *voun* (vogn), *vål* (vold ɔ: en dæmning, et gjærde), *vejə* (væge), *veliŋ* (vælling), *vöw* (væv), *öŋəl* (yngel), *örn* (örn), *uᵒl* (ål), *ånə* (ånde), *uᵒs* (ås).

§ 123. Hvor der findes uoverensstemmelse mellem oldn., ældre og gl. (øst-)d. på den ene side og det nuvær. skriftspr. på den anden, slutter sprogarten sig til oldn.-gl. d. Hankjön

---

[1]) En sok på en hestefod.

som i oldsproget ere således følgende ord: *kål* (et kuld)[1], *leð* (led, oldn. liðr), *læm* (et lem, oldn. limr), *ly* (et løg, oldn. laukr), *san* (sand, oldn. sandr), *sjål* („skjold“ ɔ: en plet, jfr. oldn. skjöldr), *stæð* (sted, oldn. staðr).

§ 124. Hvor der findes uoverensst. mellem oldn. på den ene side og ældre og gl. (øst-)dansk på den anden, slutter sprogarten sig til gl. d. Hankjön ere *tæn* (tand, men oldn. *tönn*, huk.)[2], *saw* (sav, men oldn. sög, huk.)[3], *hyᵊst* (høst, men oldn. haust, intk.), *såmər* (sommer, men oldn. sumar, intk.), *seð* (sæd ɔ: semen, men oldn. sáð, sæði, intk.)[4], *löŋ* (lyng, men oldn. lyng, intk.), *ræjn* (regn, men oldn. regn, intk.), *fråst* (frost, men oldn. frost, intk.)[5], *vein* (vin, men oldn. vín, intk.)[6], *tuᵒr* (tår, men oldn. tár, intk.).

§ 125. Afvigende fra oldn. ere følgende hankjönsord,

α) der i oldn. ere af hunkjön: *bøst* (børste), *diᵉl* (del), *fruᵒə* (fråde), *griᵉn* (gren), *haŋk* (hank), *klou* (klo), *klöw* (klov, oldn. klauf), *kruᵒs* (krås), *logt* (lugt), *maŋgəl* (manke), *stej* (steg)[7], *tenə* (tiende), *tragt*.

β) der i oldn. ere af intetkjön: *flouð* (flod), *fourm* (form), *galə* (galde), *veðə* (hvede), *kalk* (kalk), *kövlə* (kjævle), *kærə* (kjærv),

---

[1]) Ældre d.: hak.

[2]) Wimmer: „Navneordenes böjning i ældre dansk“, § 53, anm.

[3]) „Kand oc en Øxe rose sig mod den, som hugger met hende: Eller en saw traadze mod den, som sawer met hannem“. Esaias, 10, 15 (Chr. IIIs bibel).

[4]) I ældre d. huk. (Wimmer: „Navneordenes böjning i ældre dansk“, § 34). Bornh.: huk. — Gl. d.: hak.: „Jeg vil gøre din Sæd saa mangfoldig, at hand skal icke kunde telis“, 1 Mosebog 16, 10. — „I skulle Saa eders Sæd forgeffuis, oc eders Fiende skulle opæde hannem“, 3 Moseb. 26, 16 (Chr. IIIs bibel).

[5]) I bornh. er „regn“ og „frost“ intk. — I gl. d. er „frost“ både hak. og intk.

[6]) Ældre d.: intk.

[7]) Bornh.: huk.

ku°l (kål), *pourt* (port), *ri°ə* (rede), *rawnə* (rogn), *span* (en spand), *spåt* (spot), *strei* (streg).

Til Hankjönnet hörer *spæjl* (spejl)[1].

B) Hunkjön.

§ 126. Til Hunkjönnet høre ord, der betegne kvindespersoner: *bruð* (brud), *du°dər* (datter), *drånin* (dronning), *æŋgə* (enke), *fastər* (faster), *kæliŋ* (kælling), *marə* (mare), *mouər* (moder), *måstər* (moster), *pejə* (pige), *søstər* (søster), *ty°s* (tøs).

Ord, der betegne mennesker i almindelighed ere regelmæssig af hak. (§ 119). Hunkjön ere dog *pærsoun* (person), *slaðrə* (sladre, én der løber med sladder), *kujoun* (kujon).

§ 127. Særnavne for hunnen blandt husdyr ere af hunkjön: *an* (and), *geð* (gjed), *gylt* (gylt ɔ: en sogris), *gu°s* (gås), *hy°nə* (høne), *kou* (ko), *kveiə* (kvie), *sou* (so).

§ 128. Af hunkjön ere endvidere følgende ord: *aborə* (aborre), *agork* (agurk), *alən* (alen), *alək* (allike), *almənagə* (almanak), *aŋst* (angst), *art* (art), *askə* (aske), *aveis* (avis), *bal* (ballie ɔ: en vaskerballie), *banə* (bane), *bagə* (bakke ɔ: en brødbakke), *pærgəmudə* (bergamot), *bli°* (ble), *blæjn* (blegn), *blåmə* (blomme), *blerə* (blære), *båv* (bog), *bålə* (bolle), *borə* (burre), *bret* (bredde), *brægə* (brikke), *bræŋə* (bringe), *bræŋgə* (brink), *brou* (bro), *bogt* (bugt), *bulə* (bule), *byə* (byge), *böŋgə* (bynke), *bøyrə* (byrde), *bøj* (bøg), *bøyrə* (bør ɔ: trillebør, bærebør), *bøsə* (bøsse), *bydə* (bøtte), *båjə* (böje), *bön* (bön), *bönə* (bönne), *bårə* (båre), *dragt, dram* (dram), *duə* (due), *dåk* (dug, oldn. dögg), *dågə* (dukke), *dvålə* (dvale), *dywdə* (dybde), *døynə* (dyne), *döŋə* (dynge), *dör* (dör), *du°sə* (dåse), *eðək* (edike), *ej* (eg, oldn. eik), *ejə* (ege ɔ: hjulege), *æŋ* (eng), *fåmili* (familie), *faŋst* (fangst), *farə* (fare og farve), *fart* (fart), *fastə* (faste), *febər* (feber), *fæjl* (fejl), *finə* (figen), *fenə* (finne), *fjæl, fi°r* (fjær), *flaskə* (flaske), *fleisə* (flise), *fluə* (flue),

---

[1]) Gl. d.: hak.: „Wi see nu igennem en spegel i it mørckt Ord", 1 Corinth. 13, 12 (Chr. IIIs bibel).

flöŋə (flynder), *fløðə* (fløde), *flöjdə* (flöjte), *flu°* (flå), *fragt, fragə* (frakke), *frønsə* (fryndse), *fry°* (en frø), *får* (fure), *fer* (fyr ɔ: fyrretræ), *felə* (fælde og fælge), *fæləð* (fælled), *færsəl* (færdsel), *fy°ə* (føde), *gaðə* (gade), *gavə* (gave), *jæjt* (gigt), *jour* (gjord), *gær* (gjær), *glændə* (glente), *glæə* (glæde), *gly°ð* (glød), *graw* (grav), *gri°v* (en greb ɔ: møggreb), *grelə* (grille), *greimə* (grime), *grun* (grund), *gryðə* (gryde), *gåŋgə* (gynge), *havə* (hage), *hagə* (hakke), *hanəl* (handel), *harbə* (harpe), *hasə* (hase), *haspə* (haspe), *hast, hawn* (havn), *heð* (hede, oldn. heiðr), *hæjlə* (hegle), *hi°lsən* (hilsen, oldn. heilsa og oldn. kveðja), *hæŋə* (hinde), *jælp* (hjælp), *jærdər* (en hjærter ɔ: spillekort), *håwdə* (hofte), *housə* (hose ɔ: strømpe), *huð* (hud), *huə* (hue), *veilə* (hvile), *væliŋ* (hvælving), *hyl* (hyld), *hylə* (hylde), *høyrə* (hyre), *hæjde* (hægte), *hedə* (hætte), *höjdə* (höjde), *hu°n* (hånd), *eðəsk* (irisk), *eistər* (ister), *jagt, jamər* (jammer), *jolə* (jolle), *jour* (jord), *kafə* (kaffe), *kavə* (kage), *kamæjl* (kamel), *kanə* (kande), *kanoun* (kanon), *kant* (kant), *kantniŋ* (kantning), *kabə* (kappe), *kardə* (karte), *katøfəl* (kartoffel), *karus* (karuds), *kasə* (kasse), *kasket* (kasket), *kæjlə* (kegle), *kæjdə* (kejte), *kelə* (kilde), *kilə* (kile), *kæŋ* (kind), *ki°rgə* (kirke), *kistə* (kiste), *keðə* (kjæde), *ki°rnə* (kjærne ɔ: smørkjærne), *kylə* (kjølle), *klavə* (klage), *klæmə* (klemme), *klæŋə* (klinge), *klæŋgə* (klinke ɔ: dörklinke), *klågə* (klokke), *kløðər* (en kløver ɔ: spillekort), *knivə* (knibe), *kouðə* (kode), *kravə* (krage), *krambə* (krampe), *kri* (krig), *kræŋlə* (kringle), *krounə* (krone), *krogə* (krukke), *kråmə* (krumme), *krøbə* (krybbe), *krögə* (krykke), *krølə* (krølle), *kovə* (kube), *kulə* (kugle og kule), *kånst* (kunst), *kur* (kur), *kvalmə* (kvalme), *kvart, kvent* (kvint ɔ: violinstrænge), *kværn* (kværn), *kywsə* (kyse), *kyst, kåjə* (köje), *kåvə* (kåbe), *laə* (lade), *last* (ɔ: skibslast), *læjsə* (lektie), *læn* (lend), *löwər* (lever), *lisə* (lidse), *leinə* (line, oldn. lína), *lenə* (linie), *lest* (list), *lestə* (liste), *låmə* (lomme), *låbə* (loppe), *loft* (luft), *lovə* (luge), *lur* (lur ɔ: kort slummer), *lus* (lus), *löjdə* (lygte), *lögə* (lykke og løkke), *ladə* (lægte), *læŋdə* (længde), *læŋə* (længe), *læŋsəl* (længsel), *lærə* (lære), *lærgə* (lærke), *löjn* (lögn), *løvə* (løve), *låvə* (låge), *makræjl* (makrel), *malə* (malle ɔ: en hægtekrog), *mark* (mark ɔ: ager), *mark* (ɔ: pengestykke), *mast,*

miᵉniŋ (mening), *midə* (midte), *mil* (mil), *milt* (milt), *mouðə* (mode), *mul* (muld), *mult* (mulkt), *mus* (mus), *mønt* (mynt), *möŋdə* (mynte), *melk* (mælk), *melgə* (mælke ɔ: avlestof i hanfiske), *mølə* (mølle), *nat* (nat), *natur* (natur), *nelək* (nellike), *nydə* (nytte), *nelə* (nælde), *næsə* (næse), *nøð* (nød, oldn. hnot), *nyᵊð* (nød, oldn. nauð), *nuᵒl* (nål), *ålə* (olie), *årdən* (orden), *pagə* (pakke), *panə* (pande), *pælə* (perle), *pivə* (pibe), *pæŋsə* (pindse), *peinə* (pine), *plaðə* (plade), *plavə* (plage), *plaŋgə* (planke), *plandə* (plante), *pouðə* (pode), *prægə* (prikke), *prövə* (prøve), *puðə* (pude), *pian* (pæon), *pærə* (pære), *pølsə* (pølse), *puᵒskə* (påske), *rað* (rad), *ravə* (rage), *ramə* (ramme), *raŋlə* (rangle), *rån* (rand), *ræjə* (reje), *ræjsə* (rejse), *ræm* (rem), *riᵉn* (ren), *rænə* (rende), *rændə* (rente), *rest, röwnə* (revne), *risə* (ridse), *røst* (rist), *rywə* (rive), *rou* (ro), *rouð* (rod), *rouə* (roe), *rous* (ros), *rousə* (rose), *rosein* (rosin), *rådə* (rotte), *ruðə* (rude), *ruðər* (ruder ɔ: spillekort), *rylə* (rulle), *råmbə* (rumpe), *rus* (rus), *rusə* (ruse), *röŋgə* (rynke), *rægə* (række), *røst, ruᵒ* (rå), *saft, saw* (sag), *salə* (salve), *senə* (sene), *sæŋ* (seng), *sei* (si), *seiə* (side), *sil* (sild), *sæŋgə* (sinke), *sjæl* (sjæl), *skal, skam* (skam), *skansə* (skandse), *skiᵉ* (ske), *skik, skænə* (skinne), *skywə* (skive), *skæbə* (skjæppe), *skøwrdə* (skjorte), *skåvə* (skove), *skårbə* (skorpe), *skul* (skovl), *skreft* (skrift), *skruə* (skrue), *skræk, skrænt* (skrænt), *skræbə* (skræppe), *skruᵒ* (skrå), *skuðə* (skude), *skofə* (skuffe), *skulər* (skulder), *skyl* (skyld), *skydə* (skyttel), *skuᵒl* (skål), *slet* (slette), *slöŋə* (slynge), *slægt, slöjfə* (slöjfe), *sluᵒ* (slå), *smeðə* (smedie), *smidə* (smitte), *smægə* (smække), *snaps, snærə* (snare), *sniᵉs* (snes), *snour* (snor), *snuðə* (snude), *sågə* (sokke ɔ: en kortskaftet strømpe), *soul* (sol), *sår* (sorg), *spar* (spader ɔ: spillekort), *speirə* (spire), *splæŋt* (splint), *spoulə* (spole), *sprægə* (sprække), *spröjdə* (spröjte), *stamə* (stamme), *stan* (stand), *staŋ* (stang), *stæmə* (stemme), *stægə* (stikke), *stimə* (stime), *stiᵉrnə* (stjærne), *straf, stran* (strand), *strilə* (strigle), *strægə* (strikke), *stribə* (strippe), *stråle* (stråle), *stuə* (stue), *stun* (stund), *stydə* (støtte), *sobə* (suppe), *svålə* (svale), *sveskə* (svedske), *sværdə* (sværte), *svyᵒvə* (svøbe), *syə* (syge), *syldə* (sylte), *söŋ* (synd), *sevə* (sæbe), *tabæl* (tabel), *tak* (oldn. þökk), *talə* (tale), *taŋ* (tang ɔ: forceps),

taŋgə (tanke), *taskə* (taske), *tawlə* (tavle), *tærs* (terts), *tið* (tid), *tiᵉrə* (tjære), *tåwdə* (toft), *tåwdə* (toft ɔ: rorbænk, oldn. þopta), *tåmə* (tomme), *tran, traŋ* (trang), *trabə* (trappe), *trisə* (tridse), *trou* (tro), *tråmə* (tromme), *tråsə* (trosse), *trøynə* (tryne), *træŋsəl* (trængsel), *tredə* (trætte), *tröjə* (tröje), *tuᵒsə* (tudse), *tuə* (tue), *toləpan* (tulipan), *tåŋə* (tunge), *tvåŋ* (tvang), *tveil* (tvivl), *tylt* (tylt), *töŋdə* (tyngde), *tærnə* (tærne), *töŋə* (tønde), *tuᵒ* (tå), *tåvə* (tåge), *tuᵒrə* (tåre), *ovə* (uge), *ulə* (ugle), *urt* (urt ɔ: herba), *vals* (vals), *vårə* (vare), *vivə* (vibe), *viə* (vidie), *væŋə* (vinde), *vibə* (vippe), *veisə* (vise), *visk, våm* (vom), *vuᵒrdə* (vorte), *vrest* (vrist), *vruᵒ* (vrå), *vogə* (vugge), *vægt, våw* (våge), *öŋk* (ynk), *æk* (æg ɔ: acies), *eldə* (ælte), *ærə* (ære), *ært* (ært), *yᵉ* (ø), *yᵉsə* (øse), *öjsə* (øxe), *uᵒ* (å), *ån* (ånd), *uᵒrə* (åre).

§ 129. Af hunkjön ere som i gl. og ældre (øst-)dansk *nej* (neg)[1], *søyn* (syn, oldn. sjón, huk.)[2]. Hunkjön er fremdeles *hæsə* (hæs)[3]. — Hunk. ere *breðə* (et bræt), *fyr* (et fyr ɔ: pharus), *smeilə* (et smil).

§ 130. Hvor det nuvær. skriftspr.-s fælleskjön er opstået af oprind. intk. flt., afviger også sprogarten på en enkelt undtagelse nær (§ 134) fra det oprindelige og har ligesom i reglen gl. d. hunkjön[4]: *bei* (bi), *gel* (gjæld), *jywl* (jul), *låw* (lov), *låŋə* (lunge), *lön* (lön), *mök* (myg), *sags* (sax), *sky* (sky), *taŋ* (tang ɔ: alga), *tæŋ* (ting), *tørə* (tørv). — Herhen må regnes *sevə* (siv, oldn. sef, intk.).

§ 131. Følgende oldn. hankjönsord ere i sprogarten af huk.: *fuᵒl* (fold), *gröwt* (grøft), *harə* (harve), *hæjrə* (hejre ɔ: ardea), *houstə* (hoste), *kyl* (kjøl), *klyᵉə* (kløe), *knåp* (knop), *kåp* (kop), *krabə* (krabbe), *kraft, maðək* (madike)[5], *maskə* (maske), *muᵒðə* (måde), *ret* (ret ɔ: en ret mad), *simə* (sime)[6],

---

[1]) Wimmer: „Navneordenes böjn. i ældre d.“, § 51.

[2]) Gl. d.: „en syn“, 1 Moseb. 15, 1 (Chr. IIIs bibel).

[3]) Vidensk. Selsk. Ordb. og Molbechs Ordb. have fællesk. (en Hæs). Svend Grundtvigs Ordb. har fællesk. og intk. (en og et Hæs).

[4]) I bornh. er „bi“, „myg“ og „sky“ intk. — Ellers huk.

[5]) Bornh. hak.

[6]) Oldn. sími, hak. og síma, intk. Ordet bör måske henføres til § 130.

skeliŋ (skilling)[1]), *slæə* (slæde), *smulə* (smule), *spourə* (spore), *spån, stei* (sti), *strywə* (strube), *sveiə* (svie), *töŋə* (tynge), *væk* (væg). — Følgende oldn. intetkjönsord ere i sprogarten af huk.: *baw* (bag), *lyð* (lyd), *selgə* (silke), *snyərə* (snøre), *urt* (urt ɔ: ølurt, oldn. virtr), *eskə* (æske).

§ 132. Ved endel ord er den lydlige uoverensstemmelse mellem den danske og den oldnordiske form af den beskaffenhed, at hin ikke kan antages at forudsætte denne. Sprogarten har her huk. ved følgende ord: *gneist* (gnist), *gåmə* (gumme), *hægə* (hikke), *knuðə* (knude), *løst* (lyst), *læŋgə* (lænke), *magt, møyrə* (myre), *mavə* (måge), *strivə* (stribe), *størgə* (styrke), *sål, tyəmə* (tømme).

§ 133. Ved en del gamle låneord afviger kjönnet fra oldn. Hunkjön ere *lambə* (lampe), *pris* (pris), *salmə* (salme), *skarə* (skare), *skoulə* (skole). Nyere låneord, eller, hvad der er ensbetydende hermed, ord, der gennem skriftsproget vedligeholdes i sprogarten, ere næsten altid huk.: *dal, halə* (hale), *hær* (hær), *sal* (sadel), *sal* (sal), *sæjr* (sejr). Herhen kunne måske enkelte af de § 131 nævnte ord (*spourə, hæjrə*) regnes. Huk. ere ligeledes ord, der kun i lånte udtryk bruges i forbindelse med kjendeord eller med ejestedord (§ 137): *ieð* (ed), *freð* (fred), *vål* (vold, oldn. vald)[2]).

C) Intetkjön.

§ 134. Intetkjön stemmer temmelig nöje overens med almind.d.: *blouð* (blod), *føl* (føl), *hus* (hus), *lam* (lam), *our* (ord), *skørt* (skjørt), *vraw* (vrag), *øl* o. fl. Hvor der fra gammel tid findes uoverensst. mell. oldn. og dansk, slutter sprogarten sig til det sidste: *jörnə* (hjörne), *syəm* (et søm). Se §§ 124, 125, 131. — Hvor skriftspr.-s fællesk. er opstået af oprind. intk. flt. har sprogarten i reglen huk. (§ 130). Dog er *nywrə* (nyre) intk. som i oldn. — Hvor overg. til intk. først i en sèn tid er indtrådt i dansk, har sprogarten i reglen

---

[1]) Hak. er dog sammens. *toskeliŋ* (toskilling), *firskeliŋ* (firskilling) o. fl. — Undt. *ienəstəskeliŋ* (enesteskilling, huk.).

[2]) Det hedder: *görə ieð* (gjöre ed); *ha freð, fo freð, i freð* (have f., få f., i f.); *mæ vål å magt* (med vold og magt).

bevaret de gamle kjön (§§ 123, 129). Dog er *kys*[1]), *såwn* (sogn)[2]) intk. — Intk. er *brøyn* (bryn), *mol* (møl), *lywnəð* (lyn, lynild), *hyvən* (hyben), *slåvən* (slåen ɔ: prunus), *hæŋsəl* (hængsel), *tånə* (tone), *tåw* (tåge, støvsky)[3]).

§ 135. Vaklen mellem han- og hunk. findes ved følgende ord: *ask, bibəl* (bibel), *kærəst* (kjæreste), *kravə* (krave), *mavə* (mage), *pil* (pil ɔ: salix), *skövə* (skjæve), *skånərt* (skonnert).

b) Kjönsböjning.

A) Böjning i tre kjön.

§ 136. Tredie persons personlige stedord hedder i alle tre kjön

hak. *han* huk. *hun* intk. *deð, de, eð.*

§ 137. Hvor hak. og huk. i oldn. adskilles ved nn (hak.) og n (huk.), er adskillelsen bibeholdt i sprogarten i følgende tilfælde:

α) Det første talord

oldn.	hak. einn	huk. ein	intk. eitt
sejerøsk	- *eŋ* (én)	- *iᵉn*	- *it*

Anm. 1. Tidligere har hunkjönsformen været *jæn* eller måske *jen*.

Anm. 2. Ved talord over 20 overholdes böjningen temmelig nöje især af de ældre: *eŋ å tyvə* (*davər*, 21 dage), *iᵉn å træðvə* (*seiər*, 31 sider), *han fulər it å førə* (han fylder 41 år).

Anm. 3. Biordet „end“ sammensmelter med talordet „én“ (end én ɔ: endnu én, én til) og böjes

hak. *iŋneŋ*[4]) huk. *eniᵉn* intk. *eðnit*

---

[1]) Oldn. koss, hak. Gl. d.: „en kyss“, Rom. 16, 16 (Chr. IIIs bibel). Bornh. hak. — I kjælende tale til börn er ordet dog hak. i sejerøsk.

[2]) Gl. d., sjællandsk, bornh.: huk.

[3]) Bruges ved siden af *tåvə* (§ 128). — „Men der gick it Taag op aff iorden“, 1 Moseb. 2, 6. — „hans skin bryder igennem taaget“, Job, 37, 11 (Chr. IIIs bibel). — Jfr. udtr. gå i tåget, hen i tåget.

[4]) Accent på sidste stavelse.

β) Kjendeordet

hak. *iŋ* (en) huk. *en* intk. *eð*

γ) Ejestedord

oldn.	hak. mínn	huk. mín		intk. mítt
sejerøsk	- *meŋ* (min)	- *meịn* (§ 59)		- *mit*
oldn.	- þínn	- þín		- þítt
sejerøsk	- *deŋ* (din)	- *deịn*		- *dit*
oldn.	- sínn	- sín		- sítt
sejerøsk	- *seŋ* (sin)	- *seịn*		- *sit*

Den svækkede form

hak. *miŋ* (min)	huk. *men*	intk *með*
- *diŋ* (din)	- *den*	- *deð*
- *siŋ* (sin)	- *sen*	- *seð*

En gjensidig indvirkning må have gjort sig gjældende mellem talordet („én“) og ejestedordet („min“), mellem kjendeordet („en“) og ejestedordets svækkede form. I nedenstående skema angiver række I de ad lydlig vej udviklede former, og rækken II de ved analogi dannede former[1]).

I		II
eŋ	>	*meŋ (deŋ, seŋ)*
mit (dit, sit)	>	*it*
miŋ (diŋ, siŋ)	>	*iŋ*
en	>	*men (den, sen)*
eð	>	*með*

δ) Andre kjönsböjelige ord.

hak. *vægiŋ* (hvilken)	huk. *vægən*	intk. *vægəð*
- *me̲jiŋ* (megen)	- *me̲jən*	- *me̲jəð*
- *nu̲^{o}iŋ* (nogen)	- *nu̲^{o}ən*	- *nu̲^{o}əð*
- *œ̲jiŋ* (egen)	- *œ̲jən*	- *œ̲jeð*
- *œŋiŋ* (ingen)	- *œŋən*	- *edə*

[3]) Uberørte af analogidannelsen ere de usvækkede hunkjönsformer *ị^{e}n, meịn.* I sjællandske sprogarter derimod findes foruden krydsningsformer som de sejerøske tillige hunkjönsformen *mị^{e}n* (ved ligedannelse med *ị^{e}n*). Lyden *i^{e}* svarer i sjællandsk som i sejerøsk til skriftspr.-s lange e, men ikke til skriftspr.-s lange i. — I nogle egne af Sjælland findes intetkjönsformen *ị^{e}t*, i andre findes *it.*

Anm. 1. Intetkjönsformen *edə* er sjælden; den høres kun i stående forbindelser: *fu̥ᵒ, ha̩ få edə* (at få, have for intet ɔ: gratis). Istedenfor intetkjönsform bruges *edə nu̲ᵒəð* (ikke noget), *æŋən tæŋ* (ingen ting).

Anm. 2. Istedenfor hankjönsformerne *vægiŋ, me̲jiŋ* o. s. v. høres nu ofte især af de yngre *vægən, me̲jən* o. s. v. De øvrige tillægsord paa *-ən* (§ 142) have ingen særlig hankjönsform, men det er sandsynligt, at den er forsvunden i en ikke fjærn fortid. En levning er tilbage i ordsproget *iŋ lilə vå̲viŋ æ bæðər en iŋ stou̥r då̲viŋ* (en lille vovende[1]) er bedre end en stor doven).

B) Böjning i to kjön.

§ 138. Når de ovenanførte tilfælde (§§ 136—37) undtages, er kjönsböjningen ganske som i skriftspr. Intetkjönsformen tilföjer *t* eller *ð*.

vu̥ᵒr (vor)	intk. *vu̥ᵒrt*	Svækket form	*vår*	intk.	*vårt, vår*
ji̥ᵉr (eders)	- *ji̥ᵉrt*	— —	*jær*	-	*jært, jær*
dœ̩n (den)	- *deð*	— —	*dæn*	-	*de, eð*
dænə (denne)	- *dedə*				
vær (hver)	- *vært, vær*				
a̲ən, anən (anden)	- *a̲ənt, anəð*				

Det hedder hak. *iŋa̲ən, iŋna̲ən* (hinanden, hverandre) — huk. *ena̲ən*[2]). Intk. *iŋa̲ənt, iŋna̲ənt, ena̲ənt*[3]).

§ 139. Intetkjönsformen tilföjer *t* uden kvantitetsforandring: *a̩l* (al) — intk. *a̩lt, bar* — *bart, ble̩j* (bleg) — *ble̩jt, blæŋ* (blind) — *blæŋt, brou̥n* (brun) — *brou̥nt, dru̥* (dröj) — *dru̥t*[4]), *dåm̥* (dum) — *dåm̥t, dyw* (dyb) — *dywt, døyr* (dyr) — *døyrt, döw̥* (døv) — *döw̥t, fei̥n* (fin) — *fei̥nt, flað* (flad) — *flat, ful̥* (fuld) — *ful̥t, fœ̩l* (fæl) — *fœ̩lt, gal̥* (gal) — *gal̥t, gaməl* (gammel) — *gaməlt, gu̥ᵒl* (gold) — *gu̥ᵒlt, gråw* (grov) — *gråwt, grö̩n*

---

[1]) ɔ: rask, resolut.
[2]) Bruges iflæng med *iŋandrə, iŋnandrə, enandrə.*
[3]) F. ex. *snou sæj åm iŋna̲ənt* (at sno sig om h. ɔ: at sammenfiltres).
[4]) ɔ: som der er forslag i: *dru̥t bry̥ᵒ* (dröjt brød).

(grön) — *grọ̈nt, gụl* (gul) — *gụlt, hạl* (halv) — *hạlt, hị^{e}l* (hel) — *hị^{e}lt, hị^{e}s* (hæs) — *hị^{e}st, höj̣* (höj) — *höj̣t, jöẉn* (jævn) — *jöẉnt, klạr* (klar) — *klạrt, klåv* (klog) — *klåvt, kụ^{o}l* (kold) — *kụ^{o}lt, kråṃ* (krum) — *kråṃt, kọ̈n* (kjön) — *kọ̈nt, laẉ* (lav) — *laẉt, leṇ* (lind) — *leṇt, loụn* (lun) — *loụnt, lỵ^{ø}s* (løs) — *lỵ^{ø}st, maẉər* (mager) — *maẉərt, mịl* (mild) — *mịlt, mỵ^{ø}rk* (mørk) — *mỵ^{ø}rgt, næṃ* (nem) — *næṃt, uṇ* (ond) — *uṇt, pæ̣n* (pæn) — *pæ̣nt, raŋ̣k* (rank) — *raŋ̣gt, rạr* (rar) — *rạrt, rị^{e}n* (ren) — *rị^{e}nt, rị* (rig) — *rịt, ruṇ* (rund) — *ruṇt, saṇ* (sand) — *saṇt, sæj̣* (sejg) — *sæj̣t, sị^{e}n* (sen) — *sị^{e}nt, skarp* — *skarbt, skæ̣r* (skjær) — *skæ̣rt, sköẉ* (skjæv) — *sköẉt, spes* (spids) — *spest, stæj̣l* (stejl) — *stæj̣lt, styẉ* (stiv) — *styẉt, stoụr* (stor) — *stoụrt, straṃ* (stram) — *straṃt, stærk* — *stærgt, suṇ* (sund) — *suṇt, sụr* (sur) — *sụrt, svåw* (svag) — *svåwt, svåŋ̣* (svang) — *svåŋ̣t, svæ̣r* (svær) — *svæ̣rt, taṃ* (tam) — *taṃt, traẉl* (travl) — *traẉlt, tyk* — *tygt, töŋ̣* (tynd) — *töŋ̣t, tọ̈r* (tör) — *tọ̈rt, usəl* (ussel) — *usəlt, vạrm* (varm) — *vạrmt, vịl* (vild) — *vịlt, væŋ̣* (vind) — *væŋ̣t, væ̣r* (værd) — *væ̣rt, ỵ^{ø}m* (øm) — *ỵ^{ø}mt.* — Afvigende fra skriftspr. høre herhen *lilə* (lille) — intk. *lilət.* — Det hedder *moụ* (moden) — intk. *moụt,*

Stødtone kan indtræde i *smal* — intk. *smạlt, svål* (sval) — *svålt* (ved siden af *smalt, svålt*). Stødtonen tabes i *vịð* (hvid) — intk. *vit* (§ 140, δ).

§ 140. Selvlydsforkortelse (oprind. kort eller forkortet selvlyd) indtræder i intetkjönsformen, i enkelte tilfælde forbunden med forandring i kvalitet og med stødtonetab.

α) Foran *rt*: *hụ^{o}r* (hård) — intk. *hart, soụrt* (sort) — intk. *sårt.*

β) Foran *ŋt* (skriftspr. *ngt*): *laŋ̣* (lang) — *laŋ̣t, vraŋ̣* (vrang) — *vraŋ̣t, åŋ̣* (ung) — *åŋ̣t, tåŋ̣* (tung) — *tåŋ̣t, stræŋ̣* (streng) — *stræŋ̣t.*

γ) Foran *mt*: *tåṃ* (tom) — *tåṃt, slæṃ* (slem) — *slæṃt.*

δ) Foran *t* (oldn. tt) indtræder som i skriftspr. selvlydsforkortelse ved *ou, y^ø*, langt *ø, i^e*, langt *e* (skriftspr. langt o, ø, e, §§ 34, 48, 64, 65): *goụ* (god) — *gåt, dỵ^{ø}ð* (død) — *døt, rỵ^{ø}ð* (rød) — *røt, bløð* (blød) — *bløt, søð* (sød) — *søt, brị^{e}ð*

(bred) — *bret*, *vrịeð* (vred) — *vret*, *hẹð* (hed) — *het*, *fẹð* (fed) — *fet*. — Det hedder *spœ̣* (spæd) — intk. *spœt̥* eller *spœt*.

§ 141. Lang selvlyd (eller tvelyd) beholdes i intetkjönsformen foran *t* (= oldn. tt) ved *u°*, *ei*, *øy* (skriftspr. langt å, i, y, §§ 61, 59, 57): *blụ°* (blå) — intk. *blụ°t*, *grụ°* (grå) — *grụ°t*, *rụ°* (rå) — *rụ°t*, *skrụ°* (skrå) — *skrụ°t*[1]), *smụ°* (små) — *smụ°t*, *vụ°ð* (våd) — *vụ°t*, *frei̯* (fri) — *frei̯t*, *vei̯* (vid) — *vei̯t*, *sei̯* (sid) — *sei̯t*, *nøy̯* (ny) — *nøy̯t*.

Det hedder *lyw̥s* (lys) — intk. *lyw̥st*.

§ 142. Tillægsord på *-ən* (skriftspr. -en) — på en enkelt undtagelse nær (§ 139) de samme som i skriftspr. — have bevaret den oprind. intetkjönsform på *-əð* (gl. d. -et): *å̲vən* (åben) — intk. *å̲vəð*, *då̲vən* (doven) — *då̲vəð*, *boḷən* (bullen) — *boḷəð*, *lå̲vən* (lådden) — *lå̲vəð*, *lå̲ŋgən* (lunken) — *lå̲ŋgəð*, *mu̲ən* (muggen) — *mu̲əð*, *moḷən* (mullen) — *moḷəð*[2]), *nø̲jən* (nøgen) — *nø̲jəð*, *rå̲ðən* (rådden) — *rå̲ðəð*, *svi̲eən* (sveden) — *svi̲eəð*, *uḷən* (ulden) — *uḷəð*, *vi̲esən* (vissen) — *vi̲esəð*. — Former på *-ənt* begynde at optages fra skriftspr.

C) Mangel af kjönsböjning.

§ 143. Herhen høre som i skriftspr. tillægsord, der ende *α*) på *ə* (skriftspr. e) — dog med en enkelt undtagelse, (§ 140) —: *yeə* (øde), *ba̲ŋə* (bange), *li̲ə* (lige), *β*) på *t*: *let*, *fast*, *hạlt* (halt). Endvidere høre herhen tillægsord, der ende *γ*) på *-əð*, hvilken endelse svarer såvel til skriftspr.-s -et som til skriftspr.-s -ig: *skaḷəð* (skaldet), *sprawḷəð* (spraglet), *mawḷəð* (magelig), *tåwḷəð* (tåbelig). — Kjönsböjning mangler ligeledes *glað* (glad).

§ 144. Tillægsord på *sk* kjönsböjes ikke: *bịesk* (besk), *fœsk* (færsk), *hask* (harsk), *låm̥sk* (lumsk), *rask*, *svei̯nsk* (svinsk).

---

[1]) Ligeledes *skrụ°s* (skrås, bio.), *po skrụ°s* (på skrås).
[2]) *moḷəð bryᵊ* (mullent brød).

c) Talböjning.

A) Navneord.

§ 145. Navneordenes flertalsform dannes som i skriftspr. af entalsformen ved tilföjelse *α*) af *r*, *ər* eller *β*) af *ə* eller *γ*) af *n* eller *δ*) uden tilföjelse.

α) Flertalsform ved tilföjelse af *r*, *ər*.

De navneord, der i skriftspr. danne flertalsform ved tilföjelse af r, er eller e, og hvis entalsform (i sprogarten) ikke ender på *r*, tilföje på få undtagelser nær *r*, *ər* i flt. Exx. *blerə* (blære) — flt. *blerər*, *bå̱ŋgə* (bunke) — *bå̱ŋgər*, *bulə* (byld) — *bulər*, *beldə* (bælte) — *beldər*, *flåk* (flok) — *flågər*, *gilə* (gilde) — *gilər*, *gæ̱st* (gjæst) — *gæ̱stər*, *ha̱rə* (hare) — *ha̱rər*, *houəð* (hoved) — *houəðər*, *hat* — *hadər*, *hæst* (hest) — *hæstər*, *hol* (hul) — *holər*, *kat* — *kadər*, *kæp* (kjæp) — *kæbər*, *löjdə* (lygte) — *löjdər*, *læ̱və* (læbe) — *læ̱vər*, *pæ̱ŋər* (penge), *sags* (sax) — *sagsər*, *ska̱vdə* (skaft) — *ska̱vdər*, *skørt* (skjørt) — *skørdər*, *sön* — *sönər*, *væn* (ven) — *vænər*.

Hvor flt. i skriftspr. dannes uden tilföjelse, slutter sprogarten sig regelmæssig dertil. Endelse *r*, *ər* få dog *fæ̱jl* (fejl) — flt. *fæjlər*, *knæ̱* (knæ) — *knæ̱r*, *stru̱ᵒ* (strå) — *stru̱ᵒr*, *bry̱ᵒ* (brød) — *bry̱ᵒr*, *tru̱* (trug) — *tru̱r*. Det hedder *ræ̱jn* (regn) — flt. *ræjnər*.

β) Flertalsform ved tilföjelse af *ə*.

Herhen høre de navneord, der i skriftspr. danne flt. ved tilföjelse af e, og hvis entalsform (i sprogarten) ender på *r*: *dvæ̱r* (dværg) — flt. *dvæ̱rə*, *gu̱ᵒr* (gård) — *gu̱ᵒrə*.

De navneord, hvis entalsform (i sprogarten) ender på *rə* (skriftspr. rv), tabe i flt. stødtonen (§ 146): *ko̱rə* (kurv) — flt. *korə*, *spo̱rə* (spurv) — *sporə*.

γ) Flertalsform ved tilföjelse af *n*.

Herhen høre kun de to ord *ö̱jə* (öje) — flt. *ö̱jən*, *glarö̱iən* (glaröjne), *yᵒrə* (øre) — *yᵒrən*[1]).

---

[1]) eller *ö̱jnə*, *yᵒrnə* (§ 5).

δ) Flertalsform uden tilföjelse.

Det er på de ovennævnte undtagelser nær de samme no. som i skriftspr., for den allerstörste del intetkjönsord. Exx. *ạr* (ar), *bị^{e}n* (ben), *bær*, *bụ^{o}n* (bånd), *doụn* (dun), *dyẉr* (dyr), *føl*, *gröj̣n* (gryn), *jyẉl* (hjul), *hoụrn* (horn), *kar*, *lạm* (lam), *lyẉs* (lys), *læs*, *lụ^{o}r* (lår), *oụr* (ord), *par*, *ry^{ə}r* (rør), *skæŋ̣* (skind), *sveịn* (svin), *sy^{ə}m* (søm), *sụ^{o}r* (sår), *tal*, *vẹs* (vers), *ẹk* (æg), *ụ^{o}r* (år), *bạrn* (barn) — flt. *bọ̈rn*. — Herhen høre *bẹst* (bæst ɔ: hest)[1], *låṭ* (et lod ɔ: blylod).

Endvidere høre som i skriftspr. herhen hankjönsordene *skoụ* (sko), *mạn* (mand) — flt. *mẹn*, hunkjönsordene *gụ^{o}s* (gås) — flt. *gæs*, *lụs* (lus), *mụs* (mus) ent. og flt., *mịl* (mil).

Fremdeles høre herhen en del ord, der almind. bruges som samlingsnavne: *fisk*, *ụ^{o}l* (ål), *tåsk* (torsk), *sịl* (sild)[2], *lỵ* (løg)[3], *stị^{e}n* (sten)[4], *mök̦* (myg), *tøṛə* (tørv).

§ 146. Stødtone forsvinder som i skriftspr. i flertalsformen: *grị^{e}v* (en greb ɔ: møggreb) — flt. *grị^{e}vər*, *skị^e* (ske) — *skị^{e}ər*, *trụ^{o}ð* (en tråd) — *trụ^{o}ðər*, *huḍ* (hud) — *huðər*, *kluḍ* (klud) — *kluðər*, *bụ^{o}ð* (båd) — *bụ^{o}ðər*, *bråṭ* (en bråd) — *brådər*, *rök̦* (ryg) — *rögər*, *glåk̦* (glug) — *glågər*, *vẹk* (væg) — *vẹgər*, *kråv* (krog) — *kråvər*, *hỵ* (høg) — *hyər*, *höẉ* (höj) — *höwər*, *tyẉ* (tyv) — *tywər*, *knyẉ* (kniv) — *knywər*, *voụn* (vogn) — *vounər*, *blæj̣n* (blegn) — *blæjnər*, *haẉn* (havn) — *hawnər*, *naẉn* (navn) — *nawnər*, *faẉn* (favn) — *fawnər*, *fụl* (fugl) — *fulər*, *skụl* (skovl) — *skulər*, *gaẉl* (gavl) — *gawlər*, *tröẉl* (trevl) — *tröwlər*, *ræṃ* (rem) — *ræmər*, *såṃ* (sum) — *såmər*, *kåṃ* (kam) — *kåmər*, *sy^{ə}m* (en søm) — *sy^{ə}mər*, *klåṃp* (klump) — *klåmbər*, *tråṃf* (trumf) — *tråmfər*, *bræṃs* (brems) — *bræmsər*, *böṇ* (bön) — *bönər*, *rị^{e}n* (ren) — *rị^{e}nər*, *huṇ* (hund) — *hunər*, *lạn* (land) — *lanər*, *bröŋ̣* (brønd) — *bröŋər*, *pæŋ̣* (pind) — *pæŋər*, *påŋ̣* (pung) — *påŋər*, *ræŋ̣* (ring)

---

[1]) Som skjældsord hedder flt. *bæstər*.
[2]) Et flt. *silər* høres undertiden (§ 149).
[3]) Undertiden høres et flt. *lyr*.
[4]) Men *stị^{e}nər* (testiculi). Ligeledes i talemåden *to hụ^{o}rə stị^{e}nər mạlər edə gåt sạməl* (to hårde stene male ikke godt sammen).

— *ræŋər*, *æŋ* (eng) — *æŋər*, *dræŋ* (dreng) — *dræŋər*, *gaŋ* (gang) — *gaŋər*, *våŋ* (vang) — *våŋər*, *måŋk* (munk) — *måŋgər*, *bæŋk* (bænk) — *bæŋgər*, *kant* (kant) — *kandər*, *klæŋt* (klint) — *klæŋdər*, *krans* (krands) — *kransər*, *kånst* (kunst) — *kånstər*, *søyl* (syl) — *søylər*, *hæl* (hæl) — *hælər*, *stoul* (stol) — *stoulər*, *nuᵒl* (nål) — *nuᵒlər*, *hyl* (hyld) — *hylər*, *trål* (trold) — *trålər*, *valp* (hvalp) — *valbər*, *pjalt* (pjalt) — *pjaldər*, *stelk* (stilk) — *stelgər*, *kal* (kalv) — *kalər*, *hålm* (holm) — *hålmər*, *urt* (urt) — *urdər*, *part* (part) — *pardər*, *stjårt* (stjært) — *stjårdər*, *mark* (mark ɔ: ager) — *margər*, *særk* (særk) — *særgər*, *stårk* (stork) — *stårgər*, *arm* (arm) — *armər*, *las* (las) — *lasər*, *buᵒs* (bås) — *buᵒsər*, *luᵒs* (lås) — *luᵒsər*, *greis* (gris) — *greisər*, *hus* (hus) — *husər*, *sniᵉs* (snes) — *sniᵉsər*, *koust* (kost ɔ: feje-kost) — *koustər* og fl.

Ligeledes *mur* (mur) — *murə*, *nar* (nar) — *narə*, *dör* (dör) — *dörə*, *snour* (snor) — *snourə*, *bour* (bord) — *bourə*, *awər* (ager) — *awrə*, *svåwər* (svoger) — *svåwrə* og fl.

Anm. 1. Ved bortkastelse af det udlydende *ə* (§ 5) kunne navneord, hvis entalsform ender på *r* og mangler stødtone, få flt. = ent.: *vær* (vædder) — flt. *værə*, *vær*; *hamər* (hammer) — flt. *hamrə*, *hamər*; *såmər* (sommer) — flt. *såmrə*, *såmər*; *kelər* (kjælder) — flt. *kelrə*, *kelər*.

Anm. 2. Navneord, hvis flertalsforms efterlyd i oldn. er en medlydsforbindelse, have som i skriftspr. i reglen stødtone i flt. (§ 149). Stødtonen tabes dog i *næjl* (negl) — flt. *næjlər*, *fæŋər* (finger) — *fæŋrə*, *væŋdər* (vinter) — *væŋdrə*, *glyᵉð* (glød) — *glyᵉər*, *sæŋ* (seng) — *sæŋər*, *ært* (ært) — *ærdər*. — Det hedder *brouər* (broder) — *brøjrə*.

§ 147. I en del tilfælde indtræder selvlydsforlængelse i flt.

α) Foran *ð* (skriftspr. d): *blað* (blad) — flt. *blaðər*, *fað* (fad) — *faðər*, *rað* (rad) — *raðər*, *smeð* (smed) — *smeðər*, *leð* (led) — *leðər*, *låð* (en lod ɔ: jordlod) — *låðər*.

β) Foran *v*, *j* (skriftspr. b, g, v): *skaw* (skab) — *skavər*, *skiw* (skib) — *skivər*, *daw* (dag) — *davər*, *saw* (sag og sav) — *savər*, *snåw* (snog) — *snåvər*, *staw* (stav) — *stavər*, *graw* (grav) — *gravər*, *plåw* (plov) — *plåvər*, *skåw*, *skåw* (skov)

— *skåvər*, *båw* (bov) — *båvər*, *håw* (hov) — *håvər*, *vöw* (væv) — *vövər*, *röw* (ræv) — *rövər*, *strei* (streg) — *strejər*.

γ) Foran *l* (skriftspr. l, rl): *skal* — flt. *skalər*, *kaḷ* (karl) — *kalər*.

§ 148. Stødtone beholdes som i skriftspr. i flt., hvor rodselvlyden er og allerede i ældre d. var udlydende: *bøy* (by) — flt. *bøyr*, *sy*^{ø} (sø) — *sy*^{ø}*r*, *li*^{e} (le) — *li*^{e}*r*, *u*^{o} (å) — *u*^{o}*r*, *slu*^{o} (slå) — *slu*^{o}*r*, *vru*^{o} (vrå) — *vru*^{o}*r*, *brou* (bro) — *brour*, *tu*^{o} (tå) — *tœr*, *ru*^{o} (rå) — *rœr*, *kou* (ko) — *ky*^{ø}*r*, *sou* (so) — *sy*^{ø}*r*, *klou* (klo) — *kly*^{ø}*r*, *lou* (lo) — *lour*, *skru*^{o} (skrå) — *skru*^{o}*r*, *fry*^{ø} (en frø) — *fry*^{ø}*r*, *bei* (bi) — *beir*, *sky* (sky) — *skyr*, *trœ* (træ) — *trœr*, *knœ* (knæ) — *knœr*, *stru*^{o} (strå) — *stru*^{o}*r*, *knou* (kno) — *knour*, *sei* (si) — *seir*, *bli*^{e} (ble)[1]) — *bli*^{e}*r*. — Det hedder *krou* (kro ɔ: fuglekro og værtshus) — flt. *krour*.

Ved ligedannelse med de hernævnte flertalsformer findes stødtone i *bry*^{ø}*r* (brød, flt.), *trur* (trug, flt.)[2]). Flertalsformerne med *r* må her være dannede efter at rodselvlyden ved tabet af ð og g var bleven udlydende. Sammenlign *ski*^{e}, oldn. skeið, huk. — flt. *ski*^{e}*ər* (uden stødtone, § 146)[3]).

§ 149. Hvor flertalsformen i oldn. består af én stavelse (tredie stærktböjede klasse), er stødtonen som i skriftspr. i reglen (§ 146, anm. 2) bevaret: *fouð* (fod) — flt. *føðər*, oldn. fœtr, *rouð* (rod) — *røðər*, oldn. rœtr, *nøð* (nød ɔ: nux) — *nøðər*, oldn. hnøtr, *ej* (eg) — *ejər*, oldn. eikr, *båv* (bog) — *bøjər*, oldn. bœkr, *bunə* (bonde) — *böŋər* (bønder), oldn. bœndr, *an* (and) — *œnər* (ænder), oldn. endr, *hu*^{o}*n* (hånd) — *hœnər*, oldn. hendr, *tœn* (tand) — *tœnər*, oldn. tennr, *staŋ* (stang) — *stœŋər*, oldn. stengr, *taŋ* (tang) — *tœŋər*, oldn. tengr. Herhen høre *meðər* (midder), *gneðər* (gnidder ɔ: luseæg).

§ 150. Afvigende fra skriftspr. findes stødtone i *geð*

---

1) Men oldn. knúi, sía, blæja.
2) Ent. *bry*^{ø}, *tru*.
3) Ligeledes *lyr* (løg, flt.), men *hyər* (høge), §§ 145, 146.

(gjed) — flt. *geðər*[1]), oldn. geitr, *nat* (nat) — *nedər*, oldn. nætr, *du°dər* (datter) — *dødər*, oldn. dœtr)[2]); *nej* (neg, huk.) — *nejər*, *kæŋ* (kind) — *kæŋər*, oldn. kinnr; *ræŋər*, oldn. rendr[3]). Stødtone har *brøyst* (bryst) — flt. *brøystər* (jfr. § 148), *blåmst* (blomst) — flt. *blåmstər* (§ 152).

§ 151. Omlyd findes gjennemgående som i skriftspr. (§§ 148—50). Fra flertal er som i skriftspr. omlyden trængt ind i ental i *næjl* (negl) — flt. *næjlər*, men oldn. nagl — flt. negl; *nøð* (nød ɔ: nux) — *nøðər*, men oldn. hnot — hnøtr; *glyᵊð* (gløð) — *glyᵊər*, men oldn. glóð — glœðr; *brøyn* (bryn), men oldn. brún — brýnn. Desuden *tæn* (tand) — flt. *tænər*, men ældre d. tan — flt. tændær; *bu°n* (bånd), ent. og flt., men oldn. band — flt. bönd[4]). — Omvendt er som i skriftspr. entallets selvlyd trængt ind i flertalsformen i *mus* (mus), *lus* (lus), ent. og flt., men oldn. mús — mýss, lús — lýss.

---

[1]) Kun som skjældsord. Som navn på dyret hedder flt. *geðər*, men må i dette tilfælde betragtes som lånt form. Der findes ingen gjeder pa Sejerø.

[2]) Endnu i Chr. IIIs bibel: døtter; flt.

[3]) Wimmer: „Navneordenes böjn. i ældre d. § 46—56. — *rån* (oldn. rönd) betyder en stribe, særlig en vævet stribe i töj; flt. deraf er *rånər*. Denne flertalsform bruges også om de røde årer på halvmodne bygkjærner: *kournəð stu°r i di ryᵊə rånər* (kornet står i de røde r.). — Betydning „yderste kant“ er lånt og hedder derfor *ran*. — Flt. *rænər* bruges næsten kun om striber af fedt eller snavs på klæder eller husgeråd: *møyrænər* (møg-r.). — Flt. af *stran* (strand) vil hedde *stranər*, når der er anledning til brug af flertal. — *far* (fader), *mouər* (moder) mangle flt. — Flt. *bøðər* (bøder, oldn. bœtr) er lånt. Det samme er tilfældet med flt. af *bøj* (bøg), oldn. bœkr, flt. — Hvor lydforbindelsen er uimodtagelig for stødtone, bliver den etymologiske sammenhæng ukjendelig: *vrest* (vrist) — flt. *vrestər*, oldn. ristr, flt.; *søstər* (søster) — flt. *søstrə, søstər* (§ 5), oldn. systr, flt. Endnu i Chr. IIIs bibel hedder flt. søster.

[4]) Der kan undertiden høres et ent. *røð* (rod), men almind. har formen aldrig været.

§ 152. I et enkelt tilfælde er som i skriftspr. en form, der oprind. var fælles for begge tal, bleven opfattet som en blot flertalsform, hvilket har givet anledning til dannelsen af en særlig entalsform: *blåmstər* (blomster) — ent. *blåmst*, huk., men oldn. blómstr, ent. og flt. — Den stødtonede flertalsform bevarer mindet om det oprind. forhold (§ 149, jfr. § 146). — På samme måde er af flt. *flöŋər*, *flöŋrə* (§ 5) opstået ent. *flöŋə*, huk. (en flynder)[1].

B) Stedord og tillægsord.

§ 153. Stedord og tillægsord talböjes i alt væsentligt som i skriftspr., i flt. tilföjes *ə*: *menə* (mine), *denə* (dine), *senə* (sine), *vårə* (vore), *jærə* (eders)[2], *vægə* (hvilke), *nuºnə*, *nuºən* (nogle), *æjnə*, *æjən* (egne), *æŋnə*, *æŋən* (ingen)[3], *di* (de) — svækket form *di* — *disə* (disse)[4]. — Ligeledes *brat* — flt. *bradə*, *fast* — *fastə*, *hask* (harsk) — *haskə*, *knap* — *knabə*, *met* (mæt) — *medə*, *rask* — *raskə*, *tyk* — *tygə*.

Anm. 1. Som i skriftspr. indskydes *d* i *andrə*, *andər* (andre), jfr. § 160. Ligeledes *iŋandrə*, *iŋandər* — *iŋnandrə*, *iŋnandər* — *enandrə*, *enandər* (hinanden, hverandre), §§ 5, 137.

Anm. 2. Det oprind. lydforhold er bevaret i *gal* (gal) — flt. *galnə*, *galən*[5]), gl. d. galen — flt. galne.

§ 154. Stødtonen tabes som i skriftspr. i flt. (jfr. § 146): *feð* (fed) — flt. *feðə*, *heð* (hed) — *heðə*, *søð* (sød) — *søðə*, *bløð* (blød) — *bløðə*, *vuºð* (våd) — *vuºðə*, *við* (hvid) — *viðə*, *sæj* (sejg) — *sæjə*, *höj* (höj) — *höjə*, *blej* (bleg) — *blejə*, *klåv* (klog) — *klåvə*, *styw* (stiv) — *stywə*, *tåm* (tom) — *tåmə*, *yºm* (øm) — *yºmə*, *slæm* (slem) — *slæmə*, *tam* (tam) — *tamə*, *broun* (brun) — *brounə*, *grön* (grön) — *grönə*, *kön* (kjön)

---

1) Gammeldags. Nu mest *flønə* — flt. *flønər*.

2) Det synes at være oprind. svækkede former (§ 137).

3) Se § 5.

4) Istedenfor *dænə* (denne) siges almind. *dænə herə*, *dænə herən*, *dænə hæsən*, *dænə hæsəns* — flt. *di herə*, *di herən*, *di hæsən*, *di hæsəns*.

5) *galnə kadər fo rövəð skæŋ* (gale katte få revet skind).

— *könə*, *ri^{e}n* (ren) — *ri^{e}nə*, *un* (ond) — *unə*, *blæŋ* (blind) — *blæŋə*, *töŋ* (tynd) — *töŋə*, *tåŋ* (tung) — *tåŋə*, *stræŋ* (streng) — *stræŋə*, *vraŋ* (vrang) — *vraŋə*, *jöwn* (jævn) — *jöwnə*, *raŋk* (rank) — *raŋgə*, *al* (al) — *alə*, *hul* (hul) — *hulə*, *gul* (gul) — *gulə*, *hi^{e}l* (hel) — *hi^{e}lə*, *ful* (fuld) — *fulə*, *mil* (mild) — *milə*, *hal* (halv) — *halə*, *ku^{o}l* (kold) — *ku^{o}lə*, *stæjl* (stejl) — *stæjlə*, *trawl* (travl) — *trawlə*, *stålt* (stolt) — *ståldə*, *klar* (klar) — *klarə*, *døyr* (dyr) — *døyrə*, *stour* (stor) — *stourə*, *hu^{o}r* (hård) — *hu^{o}rə*, *sourt* (sort) — *sourdə*, *varm* (varm) — *varmə*, *lyws* (lys) — *lywsə*, *ly^{o}s* (løs) — *ly^{o}sə*, *hi^{e}s* (hæs) — *hi^{e}sə*, *bi^{e}sk* (besk) — *bi^{e}skə*, *låmsk* (lumsk) — *låmskə*, *tret* (træt) — *tredə*, *slet* (slet ɔ: jævn, glat) — *sledə*, *ret* (ret) — *redə*, *våməl* (vammel) — *våmlə*, *mawər* (mager) — *mawrə*, *snöwər* (snever) — *snöwrə*, *vewər* (væver) — *vewrə*[1]. — Lang selvlyd er beholdt i *tör* (tör) — flt. *törə*.

Anm. Naar det udlydende *ə* bortkastes (§ 5), kunne tillægsord, hvis entalsform mangler stødtone, blive ens i begge tal (§ 153; jfr. § 146, anm. 1): *gaməl* (gammel) — flt. *gamlə*, *gaməl*; *usəl* (ussel) — *uslə*, *usəl*. — Herhen høre ord på *-ən*: *åvən* (åben) — flt. *åvnə åvən* o. s. v. (§ 142).

§ 155. Hvor rodselvlyden ved medlydstab er bleven udlydende, forsvinder ligeledes stødtonen i flt.: *bri^{e}ð* (bred) — *bri^{e}ə*, *vri^{e}ð* (vred) — *vri^{e}ə*, *ry^{o}ð* (rød) — *ry^{o}ə*, *dy^{o}ð* (død) — *dy^{o}ə*, *spæ* (spæd) — *spæə*, *vei* (vid) — *veiə*, *sei* (sid) — *seiə*, *ri* (rig) — *riə*, *gou* (god) — *gouə*, *mou* (moden) — *mouə*, *dru* (dröj) — *druə*.

§ 156. I en del tilfælde indtræder selvlydsforlængelse i flt. (jfr. § 147).

α) Foran *ð* (skriftspr. d): *flað* (flad) — flt. *flaðə*, *glað* (glad) — *glaðə*.

---

[1]) Stødtone beholdes i flt. som i skriftspr. i *sembəl* (simpel) — flt. *semblə*, *sembəl*; *dåwəlt* (dobbelt) — flt. *dåwəldə*, *dåwəlt*; *æŋgəl* (enkel), *spæŋgəl* (spinkel), *svæŋəl* (svimmel), *dåŋgəl* (dunkel), *skælmsk* (skjælmsk), *ægəl* (ækel), *elændəð* (elændig), *arəð* (arrig), *karəð* (karrig).

β) Foran *v* (skriftspr. b, v): *dyw* (dyb) — flt. *dyvə*, *gråw*, *gråw* (grov) — *gråvə*, *döw* (døv) — *dövə*, *sköw* (skjæv) — *skövə*, *law* (lav) — *lavə*.

γ) Foran *l*: *smal* — flt. *smalə*, *svål* (sval) — *svålə*. Ligeså *gal* (gal) — flt. *galnə* (§ 153).

δ) Foran *r*: *bar* — flt. *barə*.

Desuden forekommer forlængelse i flt. i en del tilfælde, hvor ent. nu har kort selvlyd, men hvor den antagelig i en nær fortid har været lang (§§ 79, *α*; 74, *γ*): *let* — flt. *ledə*, *tet* (tæt) — *tedə*, *skarp* — *skarbə*, *stærk* — *stærgə*. — Det hedder *spes* (spids) — flt. *spesə*.

§ 157. Talböjning mangle tillægsord med oprindelig udlydende rodselvlyd[1]): *frei* (fri), *nøy* (ny), *blu°* (blå) o. fl. (§ 141). — Uböjelige ere ord på *ə*: *baŋə* (bange).

Anm. Ved bortkastelse af udlydende *ə* (§ 5) kunne tillægsord på *-əð* (§ 143) blive uforandrede i flt.: *arəð* (arrig) — flt. *arəðə*, *arəð*; *færəð* (færdig) — *færəðə*, *færəð*; *bråvəð* (broget) — *bråvəðə*, *bråvəð*.

d) Gradsböjning.

§ 158. Sammenligningsgraderne dannes som i skriftspr. ved tilföjelse af *-ərə*, *-rə* (comparativ) og *-əst*, *-st* — flt. *-əstə* (superlativ) — ved udeladelse af det udlydende *ə* (§ 5): *-ər*, *-r*; *-əst*, *-st*. — Ex. *rask* — *raskərə* — *raskəst* (raskere, raskest).

§ 159. Comparativ taber stødtonen som i skriftspr.: *dåm* (dum) — *dåmərə*, *bri°ð* (bred) — *bri°ərə*, *við* (hvid) — *viðərə*, *tåŋ* (tung) — *tåŋərə*, *ku°l* (kold) — *ku°lərə*, *vei* (vid) — *veiərə*, *teit* (tidt) — *teiərə* o. s. v. (jfr. § 154). — Stødtonen tabes ligeledes i *frei* (fri) — *freiərə*, *nøy* (ny) — *nøyərə*. — Selvlydsforlængelse indtræder som ved flertalsdannelsen (§ 156): *flað* (flad) — *flaðərə*, *law* (lav) — *lavərə*, *smal* — *smalərə*, *skarp* — *skarbərə*, *stærk* — *stærgərə*, *spes* (spids) — *spesərə*, *let* — *ledərə*.

Anm. 1. Selvlydsforkortelse indtræder i *slæm* (slem) — *slæmərə*, *kön* (kjön) — *könərə* eller *köndrə* (§ 160).

---

[1]) Jfr. *skou* (sko), no., flt., samt § 148.

Anm. 2. Stødtonen beholdes ved *blu̥ᵒ* (blå) — *blu̥ᵒrə, blu̥ᵒr* o. s. v. (§§ 157, 141).

Anm. 3. Comparativendelsen bortkastes almind. efter *r*: *bar* — höjere gr. *ba̱rə, ba̱r* (§ 5), *ra̩r* (rar) — *ra̱rə, su̩r* (sur) — *su̱rə, tö̩r* (tör) — *tö̱rə, svæ̩r* (svær) — *svæ̱rə, døyr* (dyr) — *døyrə, hu̩ᵒr* (hård) — *hu̱ᵒrə, maw̩ər* (mager) — *mawrə, sna̩rt* (snart) — *sna̱rə.*

§ 160. Imellem *ŋr* (skriftspr. nr, oprind. nnr), *lr* (oprind. llr) indskydes som i skriftspr. *d*: *mæŋdrə, mæŋdər* (§ 5, mindre), *eldrə, eldər* (ældre). — Indskud af *d* forekommer desuden i *kö̩n* (kjön) — höjere gr. *köndrə, köndər* (ved siden af *könərə, könər*).

§ 161. Stødtonede comparativformer: *he̩lər* (heller, oldn. heldr), *mi̩ᵉr* (mere, oldn. meir), *fö̩r* (för, oldn. fyrr), *bæ̩ðər* (bedre, oldn. betr), *væ̩r* (værre, oldn. verr), *læ̩ŋər* (længer, oldn. lengr).

§ 162. Ved superlativformerne er skjellet mellem oprind. -est og oprind. -st endnu kjendeligt, idet stødtonen mangler i første tilfælde, men kan indtræde i sidste. Stødtone mangler i *ry̩ᵒð* (rød) — höjeste gr. *ry̩ᵒəst, bri̩ᵉð* (bred) — *bri̱ᵉəst, glað* (glad) — *gla̱ðəst, flað* (flad) — *fla̱ðəst, fe̩ð* (fed) — *fe̱ðəst, he̩ð* (hed) — *he̱ðəst, vu̩ᵒð* (våd) — *vu̱ᵒðəst, vi̩ð* (hvid) — *viðəst, klå̩v* (klog) — *klå̱vəst, ri̩* (rig) — *ri̱əst, ble̩j* (bleg) — *ble̱jəst, y̩ᵉm* (øm) — *y̱ᵉməst, tam̩* (tam) — *taməst, fe̩in* (fin) — *feinəst, brou̩n* (brun) — *brounəst, grö̩n* (grön) — *grö̱nəst, fæ̩l* (fæl) — *fæ̱ləst, gu̩l* (gul) — *gu̱ləst, fu̩l* (fuld) — *fuləst, ku̩ᵒl* (kold) — *ku̱ᵒləst, stå̩lt* (stolt) — *ståldəst, bar* — *ba̱rəst, kla̩r* (klar) — *kla̱rəst, tö̩r* (tör) — *tö̱rəst, hu̩ᵒr* (hård) — *hu̱ᵒrəst, fy̩ᵉr* (før) — *fy̱ᵉrəst, sou̩rt* (sort) — *sourdəst, my̩ᵉrk* (mørk) — *myᵉrgəst, stærk* — *stæ̱rgəst, ly̩ᵉs* (løs) — *lyᵉsəst, let* — *le̱dəst, re̩t* (ret) — *re̱dəst.*

§ 163. Stødtonen findes som i reglen i skriftspr. i *höj* (höj) — höjeste gr. *höj̩əst* (oldn. hæstr), *la̩ŋ* (lang) — *læ̩ŋəst* (oldn. lengstr), *mæŋdrə* (mindre) — *mæ̩ŋəst* (oldn. minstr), *eldrə* (ældre) — *e̩ləst* (oldn. ellztr), *å̩ŋ* (ung) — *ö̩ŋəst* (oldn. yngstr), *u̩ð* (ud) — *y̩ðəst* (yderst, oldn. ýztr), *æ̩ŋ* (ind) — *æ̩ŋəst* (inderst, oldn. innstr), *öw̩ər* (over) — *ö̩vəst* (øverst, oldn. øfstr), *nö̩r* (ned) — *næ̩st* (nederst, oldn. neztr), *unər*

(under) — *unəst* (underst), *helər* (heller) — *heləst* (helst, oldn. helztr), *næst* (næst), *seiəst* (sidst). — Afvigende fra skriftspr. er den etymologiske sammenhæng vedligeholdt i *tåŋ* (tung) — höjest. gr. *tåŋəst* (oldn. þyngstr), *töŋ* (tynd) — *töŋəst* (oldn. þynnstr), *law* (lav) — *lawəst* (oldn. lægstr), *stour* (stor) — *styəst* (oldn. stœrstr) (jfr. § 150). — Stødtonen beholdes i flt. I en del tilfælde findes vaklen mellem stødtonet og ikke-stødtonet superlativ: *frei* (fri) — höjest. gr. *freiəst* og *freiəst*, *nøy* (ny) — *nøyəst* og *nøyəst*, *sei* (sid) — *seiəst* og *seiəst*, *vei* (vid) — *veiəst* og *veiəst*, *teit* (tit) — *teiəst* og *teiəst*, *dru* (dröj) — *druəst* og *druəst*, *mou* (moden) — *mouəst* og *mouəst*, *dyw* (dyb) — *dywəst* og *dyvəst*, *styw* (stiv) — *stywəst* og *stywəst*, *sæj* (sejg) — *sæjəst* og *sæjəst*, *stram* (stram) — *straməst* og *straməst*, *dåm* (dum) — *dåməst* og *dåməst*, *næm* (nem) — *næməst* og *næməst*, *tåm* (tom) — *tåməst* og *tåməst*, *slæm* (slem) — *slæməst* og *slæməst*, *pæn* (pæn) — *pænəst* og *pænəst*, *kön* (kjön) — *könəst* og *könəst*, *stræŋ* (streng) — *stræŋəst* og *stræŋəst*, *mil* (mild) — *miləst* og *miləst*, *smal* — *smaləst* og *smaləst*, *døyr* (dyr) — *døyrst* og *døyrəst*. De stødtonede former ere vist de almindeligste.

§ 164. I lighed med *nærməst*, *nærməst* (nærmest), *meləmst*, *meləmst* (mellemst) hedder det *fårəmst*, *fårəmst* (forrest), *midəmst* (midterst, i midten). Det hedder *bavəmst*, *bavəmst* (bagerst) og *bavənst*, *bavənst*.

§ 165. Omlyd findes som i skriftspr. i

åŋ (ung)	höjere gr.	*öŋrə*	höjeste gr.	*öŋəst*
laŋ (lang)	—	*læŋrə*	—	*læŋəst*
stour (stor)	—	*styərə*	—	*styəst*
uð (ud)	—		—	*yðəst*

e) Bestemthed.

§ 166. Navneordenes bestemte form dannes som i skriftspr. ved tilföjelse af kjendeordet: *-iŋ* (hak.), *-ən*, *-n* (huk.); *-əð*, *-ð* (intk.); *-ənə*, *-nə* (flt.)[1]). Exx. hankjön: *hæst* (hest) — best. *hæstiŋ*, flt. *hæstərnə*; *havə* (have) — best. *haviŋ*, flt. *havərnə*,

[1]) Eller *-nə*, *-n* (§ 5).

skou (sko) — best. *skouiŋ*, flt. *skouənə*; *væŋdər* (vinter) — best. *væŋdriŋ*, flt. *væŋdrənə*. — Hunkjön: *hu°n* (hånd) — best. *hu°nən*, flt. *hænərnə*; *pejə* (pige) — best. *pejən*, flt. *pejərnə*; *dör* (dör) — best. *dörən*, flt. *dörənə*; *mus* (mus) — best. *musən*, flt. *musənə*. — Intetkjön: *lyws* (lys) — best. *lywsəð*, flt. *lywsənə*; *ærmə* (ærme) — best. *ærməð*, flt. *ærmərnə*; *hus* (hus) — best. *husəð*, flt. *husərnə*; *bour* (bord) — best. *bourəð*, flt. *bourənə*; *y°rə* (øre) — best. *y°rəð*, flt. *y°rnənə*.

§ 167. I en del tilfælde indtræder stødtone eller selvlydsforlængelse eller både stødtone og selvlydsforlængelse.

α) Foran ð (skriftsp. d): *mað* (mad) — best. *maðiŋ*; *blað* (blad) — best. *blaðəð*; *fað* (fad) — best. *faðəð*; *hað* (had) — best. *haðəð*; *boð* (bud) — best. *boðəð*; *skoð* (skud) — best. *skoðəð*, flt. *skoðənə*; *beð* (bed) — best. *beðəð*; *leð* (led, oldn. liðr) — best. *leðiŋ*; *leð* (led, oldn. hlið) — best. *leðəð*, flt. *leðənə*; *fjeð* (fjed) — best. *fjeðəð*, flt. *fjeðənə*; *smeð* (smed) — best. *smeðiŋ*; *kleð* (klid) — best. flt. *kleðənə*; *stæð* (sted) — best. *stæðiŋ*.

β) Foran *v*, *w* (skriftspr. b, g, v): *gaw* (gab) — best. *gavəð*, flt. *gavənə*; *skaw* (skab ɔ: klædeskab) — best. *skavəð*; *dyw* (dyb) — best. *dyvəð*; *skiw* (skib) — best. *skivəð*; *knew* (kneb) — best. *knevəð*, flt. *knevənə*; *baw* (bag) — best. *bavən*; *taw* (tag, oldn. tak og þak) — best. *tavəð*; *vraw* (vrag) — best. *vravəð*, flt. *vravənə*; *saw* (sag) — best. *savən*; *faw* (fag) — best. *favəð*, flt. *favənə*; *flaw* (flag) — best. *flavəð* og *flawəð*, flt. *flavənə* og *flawənə*; *raw* (rav) — best. *ravəð*; *saw* (sav) — best. *saviŋ*; *slaw* (slag) — best. *slavəð*, flt. *slavənə*; *law* (lag) — best. *lavəð* og *lawəð*, flt. *lavənə* og *lawənə*; *daw* (dag) — best. *daviŋ* og *dawiŋ*; *åw* (åg) — best. *åvəð*, flt. *åvənə*; *låw* (låg) — best. *låvəð*, flt. *låvənə*; *våw* (våge, oldn. vök) — best. *våvən*; *tåw* (tåge, gl. d. taag) — best. *tåvəð*; *snåw* (snog) — best. *snåviŋ*; *dråw* (et drog) — best. *dråvəð*; *låw* (lov) — best. *låvən*; *skåw* og *skåw* (skov) — best. *skåviŋ*; *båw* (bov) — best. *båviŋ* og *båwiŋ*; *plåw* (plov) — best. *plåviŋ* og *plåwiŋ*; *tåw* (tov) — best. *tåvəð*, flt. *tåvənə*; *språw* (sprog) — best. *språvəð*, flt. *språvənə*; *naw* (nav) — best. *navəð*, flt. *navənə*; *staw* (stav) — best. *staviŋ*; *håw* (hov) — best.

håviŋ og *håwiŋ*; *röw* (ræv) — best. *rọviŋ*; *vöw* (væv) — best. *vọviŋ*; *skröw* (skræv) — best. *skrọvəð*; *röw* (rev) — best. *rọvəð*; *dröw* (drev) — best. *drọvəð*; *bröw* (brev) — best. *brọvəð* og *bröwəð*; *slöw* (en slev) — best. *slọviŋ* og *slöwiŋ*; *stöw* (støv) — best. *stọvəð*; *klöw* (en klov) — best. *klọviŋ*.

γ) Foran *j* (skriftspr. g): *møy* (møg) — best. *mọjəð*, *bei* (beg) — best. *bẹjəð*, *kvei* (kvæg) — best. *kvẹjəð*, *strei* (streg) — best. *strẹjiŋ*.

δ) Foran *n*: *tran* — best. *traṇən*, *han* (en han, et handyr) — best. *haṇiŋ*, *svan* (svane) — best. *svaṇiŋ*, *spån* — best. *spåṇən*, *væn* (ven) — best. *væṇiŋ*, *skæn* (skin) — best. *skæṇəð*, *træn* (trin) — best. *træṇəð*, flt. *træṇənə*; *ten* (tin) — best. *teṇəð*, *sön* — best. *söṇiŋ*.

ε) Foran *l*: *skal* — best. *skaḷən*, *tal* — best. *taḷəð*, flt. *taḷənə*; *sål* — best. *såḷən* og *sålən*; *hol* (hul) — best. *hoḷəð*; *kol* (kul) — best. *koḷəð*, flt. *koḷənə*; *nål* (nul) — best. *nåḷeð*, *fjæl* — best. *fjæḷən*, *skæl* (skjæl) — best. *skæḷəð*, flt. *skæḷənə*; *mel* — best. *meḷəð*, *øl* — best. *øḷəð*, *føl* — best. *føḷəð*, flt. *føḷənə*; *mol* (møl) — best. *moḷəð*.

ζ) Foran *r*: *kar* — best. *kaṛəð* og *karəð*, flt. *kaṛənə*; *par* — best. *paṛəð*, flt. *paṛənə*; *svår* (svar) — best. *svåṛəð*, flt. *svåṛənə*; *vår* (et vår ɔ: dynevår) — best. *våṛəð*, flt. *våṛənə*; *får* (fure) — best. *fåṛən*, *bær* — best. *bæṛəð* og *bærəð*, flt. *bæṛənə* og *bærənə*; *hør* — best. *høriŋ*, *smør* — best. *smøṛəð*.

§ 168. Den bestemte form af tillægsord falder som i skriftspr. i de allerfleste tilfælde fuldstændig sammen med flertalsformen (se §§ 153—57): *ryᵉə* (røde), *nøy* (ny, nye), *g̱alnə* (gale), *eldrə* (ældre), *elstə* (ældste), o. s. v. — Undtagelse danner som i skriftspr. *ạən*, *anən* (den anden) — intk. *ạənt*, *anəð*; *æ̱jiŋ* (min egen) — intk. *æ̱jəð*. — *də i̱ᵉnt* (det ene).

f) Forholdsformer.

§ 169. De personlige stedord

	1. pers.	2. pers.		1. pers.	2. pers.
ent. nævnef.	*jei* (jeg)	*du* (du)	flt. nævnef.	*vi* (vi)	*i* (I)
- afhf.	*mæj* (mig)	*dæj* (dig)	- afhf.	*vås* (os)	*jær* (eder)

3. person

ent. nævnef.	hak. *han*	huk. *hun*	intk. *deð* (det)
- afhf.	- *ham*	- *hinə* (hende)	- *deð*
- ejef.	- *hans*	- *hinə* (hendes)	- (*des*)
flt. nævnef.		*di* (de)	
- afhf.		*dåm*, *di* (dem)	
- ejef.		*dörə* (deres)	

Anm. 1. Stødtonen tabes i de svækkede former: *vi, i, di, du, dåm.* — *jei* hedder svækket: *je*; *deð* hedder *de, əð.* Foran ord, der begynde med en medlyd svækkes *mæj, dæj, sæj* (sig) til *mæ, dæ, sæ*[1]).

Anm. 2. Formen *di* må være opstået ved ligedannelse med *vi, i.* *vås* må være opstået ved ligedannelse med *vi, vuᵒr* (vor); *j*-lyden i *jær, jiᵉr* (§ 138) må på samme måde være fremkommen under indflydelse af *i*[2]).

Anm. 3. Ejeformerne *hinə*, *dörə* ere gammeldags, men høres dog ikke sjælden endnu. De nyere former ere *hinəs, dörəs.*

Anm. 4. Ejeformen *des* bruges kun i udtryk som *des snarə* (des snarere), *des helər* (des heller), *jo — des*: *jo miᵉr des bæðər* (jo mer des bedre).

§ 170. Udenfor de personlige stedord er brugen af ejeform sjælden, og den dannes overalt som i skriftspr. ved tilföjelse af *s*: *nuᵒəns* (nogens, nogles), *dæns* (dens). — Der høres også undertiden *væms, væms* (hvis ɔ: ejeform af hvem). — Almindelig er ejeform ved egennavne og ved ord, der betegne en person: *sörəns* (Sörens), *kestəns* (Kirstens) o. s. v.; *jæns* (Jens) — ejef. *jænsəs* eller *jæns*; *neiəls* (Niels) — *neiəlsəs* eller *neiəls*; *pær* (Per) — ejef. *pæs, sön* — ejef. *söns* o. fl.,

---

[1]) *la mæ guᵒ* (lad mig gå), men *la mæj avə mæ* (lad mig age med).

[2]) Den lydret udviklede form vilde være **ær.* — I det talte sprog er ordfølgen *i — jær* (I — eder, I — eders) særdeles hyppig: *ta i jær i vårə* (tag I eder i vare!), *gi i jær te fres* (giv I eder tilfreds!), *slou i jær* (slog I eder?), *har i jær båv mæ* (have I eders bog med?), *hodan bår i jær að* (hvordan bar I eder ad?).

fa̱r (fader) — ejef. *fa̱s*; *mouər* (moder) — *mous*, *brouər* (broder) — *brous*, *søstər* (søster) — *søs*, *fastər* (faster) — *fas*, *måstər* (moster) — *mås*, *fạbər* (farbroder) — *fạbs*, *mạ̊bər* (morbroder) — *mạ̊bs* (§ 107). — Det hedder *en mil væ̱js*, *iŋ fi̱ᵉriŋ væ̱js* (en mils vej, en fjærding vej).

§ 171. Efternavne på *-sœn* (-sen)[1]) ere i reglen forkortede i ejeform, idet *s* er udfaldet:

pœ̱r (Peder)[2])	*pœ̱sən* (Pedersen)	*pœ̱ns* (Pedersens)

Selv et *s* fra foregående stavelse kan bortfalde:

la̱vs (Lars)	*la̱vsən* (Larsen)	*la̱vəns* (Larsens)

I endel egennavne er bortkastelsen af *s* overført til nævneformen:

neiəls (Niels)	*neịlən* (Nielsen)	*neịləns*, *neịls* (Nielsens)
på̱vəl (Povl)	*påẉlən* (Povlsen)	*påẉləns påẉls* (Povlsens)
oulə (Ole)	*oulən* (Olsen)	*ouləns*, *oụls* (Olsens)
sö̱rən (Sören)	*sö̱rən* (Sörensen)	*sö̱rəns* (Sörensens)
jørən (Jørgen)	*jøṛən* (Jørgensen)	*jøṛəns* (Jørgensens)
krestən (Kristen)	*krestən* (Kristensen)	*krestəns*, *kres* (Kristensens)

Efternavne, der ende på *nsən*, bortkaste i ejef. *əns*:

jœ̱ns (Jens)	*jœnsən* (Jensen)	*jœns* (Jensens)
må̱ns (Mogens)	*månsən* (Mogensen)	*måns* (Mogensens)
ha̱ns (Hans)	*haṇsən* (Hansen)	*haṇs* (Hansens)

Det hedder

anəs (Anders)	*aṇəsən* (Andersen)	*aṇəs*[3]) (Andersens)
rạsməs (Rasmus)	*rạsməsən* (Rasmussen)	*rạsməs*[4]) (Rasmussens)

---

[1]) Folk af landalmuen benævnes altid enten ved fornavn alene eller ved for- og efternavn. Kun standspersoner, kjøbstadfolk og i det hele folk, der regne sig udenfor bondestanden, benævnes ved det blotte efternavn, der i så tilfælde udtales som i skriftspr.

[2]) Formen er på vej til at uddø. Kun folk over 40års-alderen kaldes *pœ̱r*, yngre kaldes *pẹdər*. — På et endnu tidligere tidspunkt har ejef. *pœ̱ns* begyndt at gå af brug. Om nulevende personer siges *pœ̱səns*.

[3]) *aṇəsən*, *aṇəs* er gammeldags. Nu mest *aṇərsən*, *aṇərs*.

[4]) Eller *rạsəms*, *rạsəmsən*, *rạsəms* (jfr. § 5). — *rạsməs* bruges næppe mere. Nu *rasməs*. — *rạsməsən*, *rạsməs* bruges om enkelte ældre folk.

Anm. Det synes, som ovenfor antydet, rimeligt at måtte antages, at *s* først er tabt i ejeformen (*-səns* > *-əns*), hvor bortkastelsen findes konsekvent gjennemført, medens der forekommer et par exempler med bevaret *s* i nævnef. (*pæsən*, *lavsən*). Endvidere synes det ikke usandsynligt, at bortkastelsen af *s* er foregået i sammenhæng med opgivelsen af den regelmæssige brug af ejeformen -sens i gl. d.: mandsens > mandens. Den svækkede form -sens (af gl. d. -søns) må jo helt have faldet sammen med -sens (af oldn. -sins).

§ 172. Sprogarten har som skriftspr. bevaret levninger af et tidligere sprogtrins ejeformer i faste forbindelser: *uᵒrsəns tið* (årsens tid), *lansəns fålk*, *skik* (landsens folk, skik), *dawsəns lyws* (dagens lys), *vær dawsəns daw* (hver evige, eneste dag), *a alə lywsəns kræfdər* (af alle livsens kræfter), *po hawsəns bån* (på havsens bund), *jærdəns glað* (hjærtensglad), *nåsəns bryᵒ*, *four* (nådsens brød, foder), *guᵒ po grawsəns brieð* (gå på gravsens bred). Som stednavn forekommer *hærskavəns* („herskabets")[1].

§ 173. I faste udtryk forekommer, styret af *te* (til), ejef., væsentlig som i skriftspr.: *te als* (til alters), *te aŋgərs* (t. ankers), *te biens* (t. bens), *rask t. b.* (rask t. b.), *tråðə*, *guᵒ uð t. b.*, *æŋ t. b.* (træde, gå ud, ind t. b. ɔ: træde fodtöj skjævt ud- eller indadtil), *værə uð te biens mæ nuᵒən* (være ud t. b. med nogen ɔ: være uven med nogen), *te blous* (t. blods), *te bours* (t. bords), *te båns* (t. bunds), *te bøys* (t. bys), *nou te daws* (nu t. dags), *suᵒ t. d.* (så t. d.), *te fals* (t. fals), *te flöws*[2], *te fous* (t. fods), *te fres* (t. freds), *te gawns* (t. gavns), *te håws* („til hobs")[3], *te krous* (t. kros), *te lans* (t. lands), *te lyws*

---

[1]) En jordstrækning, som ved udskiftningen af gårdene blev udtaget af godsejeren til skovplantning. Der blev imidlertid intet af plantningen, og det udtagne jordstykke blev senere delt mellem øens gårdejere i *hærskawlåðər* („herskabslodder"). — Sejerø hørte fordum under Krogerup gods (Rostgaard).

[2]) *kåmə te f.* (komme til f. ɔ: komme til at flyve). Siges om tungtflyvende fugle som høns, gæs.

[3]) ɔ: hulter til bulter. *alt te håws* (alt t. h. ɔ: rub og stub).

(t. livs), *te lå̩ns* (t. låns), *te lu̩ᵒrs* (t. lårs)[1]), *te ma̩ns* (t. mands), *te mu̩ᵒls* (t. måls), *te ou̩rs* (t. ords)[2]), *te pœ̩ls* (t. pæls), *drægə t. p.* (drikke t. p.), *te sa̩ls* (t. salgs), *te sæŋs* (t. sinds), *te sœ̩ŋs* (t. sængs), *te søs* (t. søs), *te tåbs* (t. tops), *te va̩ns* (t. vands), *te vœ̩rs* (t. vejrs), *te ves* („t. væds") [3]), *te u̩ᵒrs* (t. års).

§ 174. Endvidere forekommer der følgende levninger af gamle forholdsformer: *i drömə* (i drömme), *få fouðə* (for fode), *i gu̲ᵒrə* (i gårde), *gaməl i g.* (gammel i g.), *i hu̲sə* (i huse), *te hu̲sə* (til h.), *i hœnə* (i hænde), *i lywə* (i live), *tə mouðə* (til mode), *ödər munə* (efter munde)[4]), *mœ rouðə* (med rode), *rögə åp m. r.* (rykke op m. r.), *i sæŋə* (i sinde), *i sœ̲ŋə* (i sænge), *vœ̲rə i sœ̲ŋə* (være i s.)[5]), *i söwnə* (i sövne), *te søynə* (til syne), *ta te tagə* (tage til takke), *i tiðə* (i tide), *a u̲ᵒrə* (ad åre).

§ 175. Stedsbiord tilföje som i skriftspr. *ə*, når der betegnes eu væren, en forbliven på stedet: *bårt* (bort) — *bå̲rdə* (borte), *frœm̩* (frem) — *frœmə* (fremme), *hœn̩* (hen) — *hœnə* (henne), *jœm̩* (hjem) — *jœmə* (hjemme), *œŋ* (ind) — *œŋə* (inde), *nö̩r* (ned) — *nö̲rə* (nede), *åm̩* (om) — *åmə* (omme), *åp* (op) — *åbə* (oppe), *öw̩ər* (over) — *öwrə* (ovre), *uð̩* (ud) — *uðə* (ude). Fremdeles *aw* (af) — *a̲və*, *fra̩* (fra) — *fra̲ə*[6]).

g) Udsagnsord.

§ 176. Böjningen er i det væsentligste som i almind. dansk. Der findes ikke spor af person- eller talböjning. Fortids tillægsform er uböjet; kun intetkjönsformen bruges[7]).

---

[1]) *œŋ te l.* (ind t. l. ɔ: på lårets indvendige side).
[2]) *vœ̲rə t. o.* (være t. o. ɔ: være oppe at trættes).
[3]) *sla t. v.* (slå t. v. ɔ: vædde).
[4]) *snagə eŋ ö. m.* (snakke én e. m. ɔ: indsmigre sig hos én, sledske for én).
[5]) Men *go i sœ̩ŋ* (gå i sæng).
[6]) *ta aw* (tage af) — *vœ̲re a̲və* (være af): *ta låvəð aw* (tag låget af); *deð œ a̲və* (det er af). — *kåmə fra̩* (komme fra, komme bort fra), *blywə fra̲ə* (blive fra, blive borte fra).
[7]) Når tillægsformen er bleven rent tillægsord, findes former på *-ən*: *vogsən* (voxen), *svi̲ᵉən* (sveden), se § 142.

A) Stærktböjede udsagnsord.

§ 177. Endel udsagnsord have afvigende fra det almind. skriftspr. bevaret den oprind. stærke böjning: *galə* (gale), *malə* (male ɔ: molere); *gnavə* (gnave), *gravə* (grave), *avə* (age), § 180; *syvə* (søbe), § 182; ligeså *nøysə* (nyse), *fnøysə* (fnyse ɔ: fnise), *kywsə* (kyse), § 182. Minder om oprind. stærk böjn. er bevaret ved *suldə* (sulte), § 178, *hågə* (hugge), § 183. Stærkt böjes *knyðə* (knytte), § 182, sv. knyta — fort. knöt. — Overensstemmende med det nuvær. skriftspr., men afvigende fra gl. d. eller oldn., er stærktböjet *tvæŋə* (tvinde)[1], *tvæŋə* (tvinge)[2], § 178; *javə* (jage), § 180[3]); *pivə* (pibe)[3]), *stei* (stige), *viə* (vige), § 181[4]); *striðə* (stride)[4]).

Også *bræŋə* (bringe) § 178 kan høres stærktböjet; men ordet er ikke meget brugt.

§ 178. Første klasse.

		nutid	fortid		tillægsform		
bæŋə (binde)	§§ 44, 101	*bæŋər*	*bant*	§ 74, α	*bunəð*	§ 26	
fæŋə (finde)[5]		*fæŋər*	*fant*		*funəð*		
spæŋə (spinde)		*spæŋər*	*spant*		*spunəð*		
tvæŋə (tvinde)		*tvæŋər*	*tvant*		*tvunəð*		
væŋə (vinde)		*væŋər*	*vant*		*vunəð*		
svenə (svinde)		*svæŋər*	*svant*		*svunəð*		
spræŋə (springe)	§ 44	*spræŋər*	*spraŋk*		*språŋəð*	§ 74, α	§ 16, β, γ
tvæŋə (tvinge)		*tvæŋər*	*tvaŋ*		*tvåŋəð*		
bræŋə (bringe)		*bræŋər*	*braŋ*		*bråŋəð*		
drægə (drikke)		*drægər*	*drak*		*drågəð*		
stægə (stikke)		*stægər*	*stak*		*stågəð*		
jælbə (hjælpe)		*jælbər*	*jalp*		*jolbəð*	§ 22	
tæskə (tærske) § 107, α		*tæskər*	*task*		*toskeð*		

[1]) Gl. d. svagtböjet. [2]) Oldn. svagtböjet.
[3]) Gl. d. pibe — fort. pibede; jage — fort. jagede.
[4]) Gl. d. stige — fort. stigede; vige — vigede; stride — stridde.
[5]) beføle med hænderne.

	nutid	fortid	tillægsform
træfə (træffe)	*træfər*	*traf*	*trofəð* } §§ 21, 22
slibə (slippe) § 52, β	*slibər*	*slap*	*slobəð* }
fånæmə (fornemme)	*fånæmər*	*fånam*	*fånåməð* § 16, α
suldə (sulte)	*suldər*	*sult*	*suldəð*
söŋə (synge) } §§ 31, 89	*söŋər*	*saŋ*	*söŋəð*
sögə (synke) }	*sögər*	*sak*	*sögəð*
falə (falde)	*falər*	*falt* § 74, β	*fuləð*
hu^{o}lə (holde) § 62	*hu^{o}lər*	*hu^{o}lt*	*huləð*

Ligeså sammensætn. *fåbæŋə* (forbinde) — *fåbant, fåbunəð*; *fåvæŋə* (forvinde) — *fåvant, fåvunəð*; *bestægə* (bestikke) — *bestak, beståɡəð*; *fåfalə* (forfalde) — *fåfalt, fåfuləð*; *behu^{o}lə* (beholde) — *behu^{o}lt, behuləð*; *fåhu^{o}lə* (forholde) — *fåhu^{o}lt, fåhuləð*.

§ 179. Anden klasse.

	nutid	fortid	tillægsform
sti^{e}lə (stjæle) § 66	*sti^{e}lər*	*stål*	*ståləð* } § 14, α
bærə (bære)	*bær*	*bår*	*bårəð* }
skærə (skære)	*skær*	*skår*	*skårəð* }
værə (være)	*ær, æ*	*vå* § 18, α	*væəð, væt*
kåmə (komme) §§ 15, 70	*kåmər*	*kåm* § 77	*kåməð*
såvə (sove) § 14, α	*såvər*	*såw*	*såvəð*
gi (give)	*gir, gir*	*ga*	*giəð, geð*
giðə (gide)	*giðər*	*gað*	*giəð, git*
bi^{e}ə (bede) §§ 65, 104	*bi^{e}r*	*ba*	*bi^{e}əð*
seðə (sidde) } § 49, δ	*seðər, seðər*	*såð*	*seð, set*
eðə (æde) }	*eðər, eðər*	*ouð*	*eð, et*
legə (ligge)[1])		*lu^{o}* } § 61	
si^{e} (se) § 65	*si^{e}r*	*su^{o}* }	*si^{e}t*

[1]) Kun i fortid ere „ligge“ og „lægge“ holdte ude fra hinanden: *lu^{o}* (lå), *laə* (lagde). Navne- og nutidsform hedder *legə* — *legər* (stødtonet), *læjə* — *læjər*, sjældnere *lægə* — *lægər* (stødtonet). Fortidstillægsf. hedder *lavt*.

Ligeså *bestị*^{e}*lə* (bestjæle) — *bestål, beståləð*; *beskǣrə* (beskære) — *beskår, beskårəð*; *begi* (begive) — *bega, begịəð*; *fågi* (forgive) — *fåga, fågịəð*; *fåẹðə sǣj* (forræde sig) — *fåouð sǣj, fåẹð sǣj*; *fåsịə sǣj* (forse sig) — *fåsụ*^{o} *sǣj, fåsị*^{e}*t sǣj*.

§ 180. Tredie klasse.

		nutid	fortid		tillægsform
fạrə (fare)		*fạr*	*four*	§ 55	*fạrəð*
gạlə (gale)		*gạlər*	*goul*	§ 55	*gạləð*
mạlə (male ɔ: molere)		*mạlər*	*moul*	§ 55	*mạləð*
drạvə (drage)	§§ 93, α	*drạvər*	*drou*	§ 55	*drạvəð, drawð*
gnạvə (gnave)	§§ 93, α	*gnạvər*	*gnou*	§ 55	*gnạvəð, gnawð*
jạvə (jage)	§§ 93, α	*jạvər*	*jou*	§ 55	*jạvəð, jawð*
grạvə (grave)	§§ 93, α	*grạvər*	*grou*	§ 55	*grạvəð, grawð*
slạ (slå)		*slạr*	*slou*	§ 55	*slạvəð*
tạə (tage)		*tạr*	*tou*	§ 55	*tạəð*
stụ^{o} (stå) § 61		*stụ*^{o}*r*	*stou*	§ 55	*stụ*^{o}*əð*
lị^{e} (le) § 65		*lị*^{e}*r*	*lou*	§ 55	*lị*^{e}*ð*
svǣrə (sværge)		*svǣr*	*sour*	§ 55	*sourəð*
ạvə (age) § 93, β		*ạvər*	*åv* § 14, β		*ạvəð, åvəð*
lạðə, lạ		*lạðər, lar*	*lou, lo*		*lạəð, lat*

Ligeså *befạrə* (befare) — *befour, befạrəð*; *bedrạvə* (bedrage) — *bedrou, bedrạvəð*; *fåjạvə* (forjage) — *fåjou, fåjạvəð*; *begrạvə* (begrave) — *begrou, begrạvəð*; *beslạ* (beslå) — *beslou, beslạvəð*; *fåslạ* (forslå) — *fåslou, fåslạvəð*; *bestụ*^{o} (bestå) — *bestou, bestụ*^{o}*ð*; *fåstụ*^{o} (forstå) — *fåstou, fåstụ*^{o}*ð*; *fåsvǣrə* (forsværge) — *fåsour, fåsourəð*; *fålạ* (forlade) — *fålou, fålạð*.

§ 181. Fjerde klasse.

		nutid	fortid		tillægsform
biðə (bide)	§§ 72, β	*biðər*	*bẹð*	§ 48	*bẹð, bit*
liðə (lide)[1]	§§ 72, β	*liðər*	*lẹð*	§ 48	*lẹð*
skiðə (cacare)	§§ 72, β	*skiðər*	*skẹð*	§ 48	*skẹð, skit*
sliðə (slide)	§§ 72, β	*sliðər*	*slẹð*	§ 48	*slẹð, slit*

[1]) ɔ: stole på, jfr. oldn. líta.

		nutid	fortid		tillægsform	
smiðə (smide)	§ 72, β	*smịðər*	*smẹð*	§ 48	*smẹð, smit*	
striðə (stride)		*strịðər*	*strẹð*		*strẹð, strit*	
hiðə (hedde)		*hịðər*	*hẹð*		*hẹð, hit*	
gneiə (gnide)	§§ 59, 104	*gneịr*	*gnị^{e}ð, gnẹð*	§§ 65, 117	*gnị^{e}ð, gnẹð*	
leiə, leị (lide)[1]		*leịr*	*lị^{e}ð, lẹð*		*lị^{e}ð, lẹð*	
reiə (ride)		*reịr*	*rị^{e}ð, rẹð*		*rị^{e}ð, rẹð*	
skreị (skride)		*skreịr*	*skrị^{e}ð, skrẹð*		*skrị^{e}ð, skrẹð*	
sveiə, sveị (svide)		*sveịr*	*svị^{e}ð, svẹð*		*svị^{e}ð, svẹð*	
vreiə (vride)		*vreịr*	*vrị^{e}ð, vrẹð*		*vrị^{e}ð, vrẹð*	
feisə (pedere)		*feịsər*	*fị^{e}s*		*fị^{e}səð*	
grịvə (gribe)	§ 93, δ	*grịvər*	*grẹv*	§ 93, δ	*grẹvəð*	
nịvə (knibe)		*nịvər*	*nẹv*		*nẹvəð*	
pịvə (pibe)		*pịvər*	*pẹv*		*pẹvəð*	
slịvə (slibe)[2]		*slịvər*	*slẹv*		*slẹvəð*	
blywə (blive)	§§ 39, 72, α	*blyẉər*	*blöẉ*	§§ 32, 72, α	*blö̱vəð*	§ 32
drywə (drive)		*dryẉər*	*dröẉ*		*drö̱vəð*	
rywə (rive)		*ryẉər*	*röẉ*		*rö̱vəð*	
skrywə (skrive)		*skryẉər*	*skröẉ*		*skrö̱vəð*	
steị (stige)		*steịr*	*stẹj*	§ 48	*stẹjəð*	
skrịə (skrige)		*skrịr*	*skrẹj*		*skrẹjəð*	
svịə (svige)		*svịər*	*svẹj*		*svẹjəð*	
vịə, vị (vige)[2]		*vịr, vịər*	*vẹj*		*vẹjəð*	
hịvə (hive)[2]		*hịvər, hịvər*	*hẹv*		*hẹvəð*	

Ligeså *fåvreịə* (forvride) — *fåvrị^{e}ð, fåvrị^{e}ð*; *begrịvə* (begribe) — *begrẹv, begrẹvəð*; *fådryẉə* (fordrive) — *fådröẉ, fådrö̱vəð*; *beskryẉə* (beskrive) — *beskröẉ, beskrö̱vəð.*

§ 182. Femte klasse.

		nutid	fortid		tillægsform
bryðə (bryde)	§ 72, β	*bryðər*	*brøð*	§ 34	*brøð, bryt*
flyðə (flyde)		*flyðər*	*fløð*		*fløð, flyt*
knyðə (knytte)		*knyðər*	*knøð*		*knøð, knyt*

[1]) ɔ: 1) skride frem (*leị*), oldn. líða. 2) döje ondt (*leiə*). 3) synes om (*leị*).

[2]) Også svagtböjet, fort. *-əðə*, tillægsf. *-əð*, § 218.

	nutid	fortid	tillægsform
nyðə (nyde) } § 72, β	*nyð̣ər*	*nøð* } § 34	*nø̲ð, nyt*
snyðə (snyde)	*snyð̣ər*	*snøð*	*snø̲ð, snyt*
fåtryð̣ə (fortryde)	*fåtryð̣ər*	*fåtrøð*	*fåtrø̲ð, fåtryt*
skyẉðə (skyde) } § 38	*skyẉðər*	*skọð*	*sko̲ð, skot*
byẉə (byde)	*byẉər*	*bọð*	*bo̲ð*
syvə (søbe) } § 93, δ	*sy̦vər*	*sø̣v*	*sø̲vəð*
kryẉə (krybe)	*kryẉər*	*kröẉ*	*krö̲vəð*
fyə (fyge) } § 105	*fy̦r*	*fọv*	*fo̲vəð* } § 23
ryə (ryge)	*ry̦r*	*rọv*	*ro̲vəð*
stryə (stryge)	*stry̦r*	*strọv*	*stro̲vəð*
flyẉə (flyve)	*flyẉər*	*flöẉ* } § 93, α	*flö̲vəð*
lyẉə (lyve)	*lyẉər*	*löẉ*	*lö̲vəð*
fnøysə (fnyse)[1] } § 57	*fnøy̦sər*	*fnọs*	*fno̲səð*
frøysə (fryse)	*frøy̦sər*	*frọs*	*fro̲səð*
nøysə (nyse)	*nøy̦sər*	*nọs*	*no̲səð*
kyẉsə (kyse) § 38	*kyẉsər*	*kọs*	*ko̲səð*

Ligeså *fåskyẉðə* (forskyde) — fort. *fåskọð*, tillægsf. *fåskọð*; *fåbyẉə* (forbyde) — fort. *fåbọð*, tillægsf. *fåbọð*.

§ 183. Sjette klasse.

	nutid	fortid	tillægsform
gụ^{o} (gå) } § 61	*gụ^{o}r*	*gik*	*gu̲^{o}əð*
fụ^{o} (få)	*fụ^{o}r*	*fæk* § 44	*fu̲^{o}əð, fåt*
lỵ^{e}və (løbe) §§ 64; 93, δ	*lỵ^{e}vər*	*lỵ^{e}v*	*lỵ^{e}vəð*
gre̲ðə (græde) § 49, δ	*grẹðər, greð̣ər*	*grẹð*	*gre̲ð, grẹt*
hågə (hugge) § 17	*hågər*	*håk*	*hågəð*

Ligeså *fågụ^{o}* (forgå) — fort. *fågik*, tillægsf. *fågụ^{o}ð*.

§ 184. Analogidannelse har i sprogarten som i skriftspr. i höj grad grebet forstyrrende ind i den regelmæssige lydudvikling. Overensstemmelse i lydforhold (oprindelig eller i tidens løb udviklet) mellem sidestillede böjningsformer af for-

---

[1]) fnyse og fnise.

skjellige udsagnsord eller mellem böjningsformer indenfor samme udsagnsord have fremkaldt yderligere udjævninger og i nogle tilfælde fuldstændig ensartethed i lydforhold og böjning.

§ 185. I en del tilfælde har analogien bevirket fuldstændig opgivelse af det oprind. lydskifte i böjningsformerne. Det er ganske de samme udso. som i skriftspr.:

			tillægsform	fortid
A)	oldn.	sofa (sove)	sofit	svaf
	gl. d.	soffue	soffuet	soff
	sejerøsk	*så̠və*	*så̠vəð*	*såw* § 179
B)	oldn.	koma (komme)	komit	kvam, kom
	ældre d.	kumæ	kumæt	kam, kom
	gl. d.	komme	kommet	
	sejerøsk	*kåmə*	*kåməð*	*kåm* § 179
C)	oldn.	svelta (sulte)	soltit[1]	svalt, flt. sultu[2]
	gl. d.	svelte	*sulten	*svalt, flt. *sulte[3]
	sejerøsk	*suldə*	*suldəð*	*sult* § 178
D)	oldn.	hlaupa (løbe)	hlaupit	hljóp
	gl. d.	løbe	løbet	løb
	sejerøsk	*lyᵊvə*	*lyᵊvəð*	*lyᵊv* § 183
E)	oldn.	gráta (græde), nut. grætr	grátit	grét
	gl. d.	græde	grædet	græd
	sejerøsk	*gręðə*	*gręð, gręt*	*gręð* § 183

[1]) ældre øst-d. har i herhenhørende tillægsformer u, svarende til oldn., ældre vest-d. o (se §§ 22, 26).

[2]) Her og i det følgende anføres for nemheds skyld kun fortid flt. i fremsæt. måde og ikke tillige fort. forestillende måde, hvilke former i gl. d. helt faldt sammen. I virkeligheden må forestill. fortid, der var i almind. brug i dansk i det mindste det 16de årh. igjennem, antages at have været den allervigtigste factor i udjævningsprocessen.

[3]) * angiver her og i det følgende, at formen er mig ubekjendt fra den gl. literatur. — Bornh. og fynsk har bevaret det oprind. lydskifte: bornh. *swælta* — fort. *swalt*; fynsk *svældə* — fort. *svalt*.

			tillægsform	fortid
F)	oldn.	höggva (hugge)	höggvit	hjó, flt. hjoggu
	ældre d.	hoggæ	hoggæt	hio[1]; flt. hoggæ
	gl. d.	hugge	hugget	hug
	sejerøsk	*hågə*	*hågəð*	*håk* § 183

Anm. En del udso. af 4de og 5te kl. have ved siden af en böjning som i skriftspr. mangel af selvlydskifte: *biðə* (bide) — fort. *biḍə*; *liðə* (lide) — *liḍə*; *sliðə* (slide) — *sliḍə*; *smiðə* (smide) — *smiḍə*; *striðə* (stride) — *striḍə*; *gri̱və* (gribe) — fort. *grịv*, tillægsf. *gri̱vəð*; *ni̱və* (knibe) — *nịv*, *ni̱vəð*; *pi̱və* (pibe) — *pịv*, *pi̱vəð*; *sli̱və* (slibe) — *slịv*, *sli̱vəð*; *hi̱və* (hive) — *hịv*, *hi̱vəð*; *skri̱ə* (skrige) — fort. *skrịə*, tillægsf. *skri̱əð*; *vi̱ə* (vige) — *vịə*, *vi̱əð*; *bryðə* (bryde) — fort. *bryḍə*, tillægsf. *bryt*; *flyðə* (flyde) — fort. *flyḍə*; *knyðə* (knytte) — *knyḍə*, *knyt*; *nyðə* (nyde) — *nyḍə*; *snyðə* (snyde) — *snyḍə*; *fåtryḍə* (fortryde) — *fåtryḍə*, *fåtryt*. — Ligeså *hiðə* (hedde) — fort. *hiḍə*, tillægsf. *hit*; *syvə* (søbe) — fort. *syv*, tillægsf. *syvəð*.

§ 186. Lydudjævning, fremkaldt af analogi, har overflyttet udsagnsord fra én klasse til en anden:

A)	oldn.	falla (falde)	tillægsf.	fallit	fort.	féll
	ældre d.	fallæ	-	fallæt	-	fial, fiæl
	gl. d.	falde	-	faldet	-	fald, feld[2])
B)	oldn.	halda (holde)	-	haldit	-	hélt
	ældre d.	haldæ	-	haldæt	-	hialt

Fortidsformen fik på et tidligt sprogtrin samme selvlyd som 1ste og 2den klasses fortidsformer; dette har i gl. d. medført tilsvarende (til 2 kl. svarende) flertals- og tillægsformer: fulde, hulde og fuldet, huldet[3]). Sejerøsk har bevaret disse tillægsformer:

---

[1]) Den ikke-udjævnede fortidsf. findes i jysk.

[2]) Flere former forekomme i gl. d. Nuvær. jysk har bevaret ikke-udjævnede fortidsformer.

[3]) Flt. *fulde*, *hulde* er meget almind. i gl. d.; regelmæssigt i Chr. IIIs bibel. Tillægsf. *fuldet* er meget sjælden i gl. d., men findes dog enkelte gange: „Roland sade: hadde keyseren fong*et* meg breffue*n*, icke skulle th*et* haffuææ fulleth aff my*n* hand“, Brandt: Romantisk

falə (falde)	fort.	*falt*	tillægsf.	*fuləð*	§ 178
hu^{o}*lə* (holde)	-	*hu*^{o}*lt*	-	*huləð*	

Selvlydsoverensstemmelse i navne- og tillægsform med udso. af 3die kl. har bevirket fuldstændig overflytning:

C) oldn:	látit (tillægsf.)	navnef.	láta (lade)	fort.	lét
ældre d.	latæt	-	latæ	-	læt
gl. d.	ladet, lat	-	lade	-	lod
sejerøsk	*laað, lat*	-	*laðə, la*	-	*lou lou* § 180

Selvlydsoverensstemmelse i fortids- og tillægsform med udso. af 4de kl. har bevirket overflytning:

D) oldn.	hét (fort.)	tillægsf.	heitit	navnef.	heita (hedde)
ældre d.	het	-	hetæt	-	hetæ
gl. d.	hed	-	hedet	-	hede, hide[1])
sejerøsk	*heð*	-	*heð, hit*	-	*hiðə* § 181

§ 187. I fortidsformer ere som i skriftspr. oprind. nt, nn sammensmeltede til *nt*; oprind. lt, ll sammensmeltede til *lt*. Derimod ere, afvigende fra skriftspr., oprind. nk, ng holdte ude fra hinanden som *ŋk, ŋ*:

		tillægsform	fortid
A) oldn.	binda (binde)	bundit	[2])
-	finna (finde)	fundit, funnit	fann
ældre d.	bindæ	bundæt	bant
-	finnæ	funnæt	fan
gl. d.	binde	bundet	bant
-	finde	fundet	fan, fand, fant[3])
sejerøsk	*bæŋə*	*bunəð*	*bant* } § 178
-	*fæŋə*	*funəð*	*fann*

Digtning III, 154, 14. — Den almind. tillægsf. er som nu *fallet, faldet.* — Tillægsf. *huldet* er temmelig hyppig i gl. d., forekommer i Chr. IIIs bibel ved siden af *holdet*: „Det haffuer ieg huldet“, Matth. 19, 17. — „Du haffde dog vel maat behuldet hannem“, Apostl. gjern. 5, 4.

1) Navnef. *hide* er temmelig almind. i gl. d. især i reformationstiden (P. Lille). — Den tilhører den nuvær. sjællandske sprogart.

2) Oldn. har den assimilerede form: batt.

3) Chr. IIIs bibel har *fant*, sjældnere *fand.*

B) oldn.	halda (holde)	tillægsf.	haldit	fort.	hélt	
-	falla (falde)	-	fallit	-	féll	
ældre d.	haldæ	-	haldæt	-	hialt	
-	fallæ	-	fallæt	-	fial	
gl. d.	holde	-	holdet	-	holt	
-	falde	-	faldet	-	fald, falt	
sejerøsk	*hu̠°lə*	-	*huləð*	-	*hu̥°lt*	} § 178
-	*falə*	-	*fuləð*	-	*fa̧lt*	

		tillægsf.	fort. flt.	fortid	
C) oldn.	springa (springe)	sprungit	sprungu	[1]	
-	syngja (synge)	sungit	sungu	söng	
gl. d.	springe	sprunget	sprunge	spranck, sprang[2]	
-	siunge	sunget	sunge	sang	
sejerøsk	*sprœŋə*	*språŋəð*		*spraŋk*	} § 178
-	*söŋə*	*söŋəð*		*saŋ*	

§ 188. En del fortidsformer af 3die kl. ere forblevne uberørte af analogidannelse: *sla̧* (slå) — fort. *slou̧* (oldn. sló); *dra̱və* (drage) — fort. *drou̧* (oldn. dró)[3]; *gna̱və* (gnave) — fort. *gnou̧* (oldn. gnó). Ligeså *ja̱və* (jage) — fort. *jou̧*. — Herhen hører *gra̱və* (grave) — fort. *grou̧*[4]).

§ 189. Som i skriftspr. er *j* fra navne- og nutidsf. ført gjennem hele böjningen:

A) gl. d.	hiælpe, (hjælpe)	fort. halp	tillægsf.	hulpit[5])	
sejerøsk	*jœlbə*	- *ja̧lp*	-	*jolbəð*	§ 178

Derimod ere ikke udjævnede former bevarede:

---

[1]) Oldn. har den assimilerede form: sprakk.

[2]) M. Lorenzen: Gammeldanske krøniker: sprang, 11, 12; 40, 2. sprong, 10, 12. — Chr. IIIs bibel: spranck. — Bornh. har som sejerøsk bevaret den ikke-udjævnede fortidsf.

[3]) Gl. d. slo, dro. — At formerne *slog, drog* oprind. er orthografisk analogidannelse, viser den nuvær. almind. danske udtale. (Jfr. bov, oldn. bógr o. fl.).

[4]) Men oldn. gróf, gl. d. groff (Chr. IIIs bibel). — At *grou̧* ikke er lydret udviklet af den oldn.-gl. danske form, viser sammenligning med *hå̧w*, oldn. hófr.

[5]) Således stadig i Chr. IIIs bibel. — Sporadisk findes dog *hialp*, flt. *hiulpe*, tillægsf. *hiulpit* allerede i gl. d.

B) ældre østd.	stialæ (stjæle)	fort.	stal	tillægsf.	stolit	
gl. d.	stiæle	-	stal[1])	-	staalet[1])	
sejerøsk	*sti̯ᵉlə*	-	*stå̱l*	-	*stå̱ləð*	§ 179
C) oldn.	sverja (sværge)	fort.	sór	tillægsf.	svarit	
ældre d.	swæriæ	-	sor	-	soræt[2])	
gl. d.	swærie, swære	-	sor[1])	-	soret[1])	
sejerøsk	*svæ̱rə*	-	*sou̯r*	-	*sourəð*	§ 180

§ 190. Fra fortidsf. er selvlyden overført til tillægsf. som i skriftspr.[3]):

A) oldn.	kraup (krøb)	tillægsf.	kropit	
sv.	krøp	-	krupit	
sejerøsk	*kröw̯*	-	*krö̱vəð*	§ 182

Ligeså B) *syvə* (søbe) — fort. *sø̣v*, tillægsf. *sø̱vəð*. C) *flywə* (flyve) — fort. *flöw̯*, tillægsf. *flö̱vəð*. D) *lywə* (lyve) — fort. *löw̯*, tillægsf. *lö̱vəð*[4]).

Endvidere, afvigende fra skriftspr.,: E) *bryðə* (bryde) — fort. *brø̣ð*, tillægsf. *brø̱ð*. F) *flyðə* (flyde) — *flø̣ð*, *flø̱ð*. G) *nyðə* (nyde) — *nø̣ð*, *nø̱ð*. H) *snyðə* (snyde) — *snø̣ð*, *snø̱ð*. I) *fåtry̯ðə* (fortryde) — fort. *fåtrø̣ð*, tillægsf. *fåtrø̱ð*. J) *knyðə* (knytte) — fort. *knø̣ð*, tillægsf. *knø̱ð*. — Om selvlyden i tillægsf. *be̱ð* (bidt), *sle̱ð* (slidt), *sme̱ð* (smidt) er lydret udviklet eller opstået ved analogi, lader sig ikke afgjöre.

§ 191. Foran g (= ældre d., oldn. k) er i skriftspr. selvlyden overført fra fort. ent. til fort. flt. og til tillægsf.; i sprogarten har den modsatte bevægelse fundet sted:

---

1) Langt ned imod vor tid.

2) Tillægsf. sworæn i jyske lov antages af Lyngby (Udsagnsordenes böjning i jyske lov o. s. v., s. 21, not. 3) for ældre end skånske lovs soræt. Det må dog betragtes som tvivlsomt, om man her har en fortsættelse af oldn. svarinn > sworæn, eller om der i allerede i jyske lov foreligger en analogidannet form.

3) Ældre østd.-sv. har i tillægsf. af 5te kl. u svarende til ældre vestd.-oldn. o.

4) „Du haffuer icke liuet faar Menniskene, men faar Gud", Apostl. gj. (Chr. IIIs bibel).

A) oldn.	strokit (strøget)	fort. strauk,	flt. struku
gl. d.	struget	- strøg,	- *struge
sejerøsk	*strǫvəð*	- *strǫv* § 182	

B) *fyə* (fyge) — tillægsf. *fǫvəð*, fort. *fǫv*. C) *ryə* (ryge) — tillægsf. *rǫvəð*, fort. *rǫv*.

Overensstemmende hermed ere: D) *bywə* (byde) — tillægsf. *bǫð*, fort. *bǫð*. E) *skywðə* (skyde) — tillægsf. *skǫð*, fort. *skǫð*. F) *frøysə* (fryse) — tillægsf. *frǫsəð*, fort. *frǫs*. G) *fnøysə* (fnyse) — tillægsf. *fnǫsəð*, fort. *fnǫs*. H) *nøysə* (nyse) — tillægsf. *nǫsəð*, fort. *nǫs*. I) *kywsə* (kyse) — *kǫsəð*, *kǫs*.

§ 192. En lignende indvirkning fra tillægsf. på fortidsf. må have gjort sig gjældende i følgende tilfælde:

A) oldn.	borit (båret)	fort.	bar
ældre d.	boræt	-	bar
gl. d.	boret, baaret	-	bar, baar
sejerøsk	*bårəð*	-	*bår* § 179

Fremdeles B) *skærə* (skære) — tillægsf. *skårəð*, fort. *skår*. C) *stiᵉlə* (stjæle) — tillægsf. *ståləð*, fort. *stål*[1]).

Derimod må indvirkning på fortidsf. af „sidde“ søges i det gamle fort. flt.:

oldn.	sátu	ent.	sat (sad)
gl. d.	sade, saade	-	sad
sejerøsk		-	*sàð*[2]) § 179

§ 193. Fra navne- og nutidsf. er, afvigende fra skriftspr., selvlyden overført til tillægsf.

A) skriftspr.	synge	tillægsf.	sunget
sejerøsk	*söŋə*	-	*söŋəð* § 178
B) skriftspr.	synke	tillægsf.	sunket
sejerøsk	*sögə*	-	*sögəð* § 178

§ 194. Ligeledes er som i skriftspr. selvlyden fra nutids- og navnef. overført til tillægsf. i „få“, „gå“ og „stå“. Der-

---

[1]) Der kan her ikke søges indvirkning fra det gamle fort. flt., forestill. fort. (oldn. bar, flt. báru; gl. d. bar, flt. og forestill. fort. baare, bore). Sejerøsk langt *å* svarer til oprind. o, og ikke til oprind. á (§§ 14, 61).

[2]) Kort *å* kan udgå fra oprind. á.

imod er det oprind. lydforhold bevaret i tillægsf. af „slå“. Disse udsagnsords udvikling fremstilles skematisk således:

			nutid		tillægsform
oldn.	slá (slå)	oldn.	slær	oldn.	slegit
-	fá (få)	-	fær	-	fengit
-	ganga (gå)	-	gengr	-	gengit
-	standa (stå)	-	stendr	-	staðit
ældre d.	sla	ældre østd.	slar	ældre d.	slaghæt
-	fa	-	far	-	fanghæt
-	ganghæ	-	ganghær, gar	-	ganghæt
-	standæ	-	standær, star	ældre vestd.	stathæn[1])
gl. d.	slaa	gl. d.	slaar	gl. d.	slaget[2])
-	faa	-	faar	-	fanget, faaet[3])
-	gaa	-	gaar	-	ganget, gaaet[3])
-	staa	-	staar	-	standet, staaet[3])
sejerøsk	*sla*	sejerøsk	*slar*	sejerøsk	*slavəð*
-	*fu*^{o}	-	*fu*^{o}*r*	-	*fu*^{o}*əð*
-	*gu*^{o}	-	*gu*^{o}*r*	-	*gu*^{o}*əð*
-	*stu*^{o}	-	*stu*^{o}*r*	-	*stu*^{o}*əð*

§ 195. Lydudjævning har som i skriftspr. fundet sted i *stægə* (stikke):

---

1) Den ikke udjævnede tillægsf. findes endnu i jysk.

2) Tillægsf. *slaaet* er meget ung i skriftspr. — Den ikke udjævnede form findes i mange sprogarter (bornh., sjællandsk, jysk).

3) Chr. IIIs bibel har *fonget, gonget, stondet* (hyppigst) og *faaet, gaaet, staaet.* — „Det kunde vel haffue faaet Quiste“, Ezech. 17, 8. — „Du haffuer icke gaaet effter vnge Karle“, Ruth, 3, 10. — Lige indtil vor tid har, som bekjendt, *gange — ganget, stande — standet* fortsat sig hos digterne og i det kirkelige sprog. Men da der også skrives *ganger, stander,* og, længere tilbage i tiden, *fange* (få) — *fanger, fanget,* ja endog *slage* (slå), kan man være temmelig sikker på, at det er orthografiske analogidannelser. — I jysk har ikke-udjævnede former holdt sig i nutids tillægsf. „gangende“, „standende“.

oldn.	drakk	navnef.	drekka	tillægsf.	drukkit
-	stakk	-	stinga	-	stungit
gl. d.	drack	-	dricke	-	drucket
-	stack	-	stinge	-	stunget[1])
sejerøsk	*drak*	-	*drægə*	-	*drågəð*
-	*stak*	-	*stægə*	-	*stågəð* § 178

§ 196. Selvlydsoverensstemmelse i fortids- og tillægsformer (*ø*) med andre udso. af 5te kl. har fremkaldt gjennemført lighed i lydforhold (*y* i navnef.) i *syvə* (søbe):

oldn.	fort.	kraup	navnef.	krjúpa
-	-	saup	-	súpa
gl. d.	-	krøb	-	krybe
-	-	søb	-	sube
sejerøsk	-	*kröw*	-	*krywə*
-	-	*søv*	-	*syvə* § 182

§ 197. Selvlydsudjævning findes som i skriftspr. i de oprind. stærktböjede udso. *tuðə* (tude) og *klövə* (kløve):

oldn.	fort.	flt. þutu	tillægsf.	þotit[2])	navnef.	þjóta
gl. d.	-	*tude	-	tudet	-	tiude, tyde[3])
sejerøsk					-	*tuðə* § 218, *α*

oldn.	fort.	klauf	navnef.	kljúfa
gl. d.	-	kløff	-	*klyffue
sejerøsk			-	*klövə* § 218, *α*

§ 198. Hvor stammeudlyden i skriftspr. er d[4]) (gl. d. dh, d; ældre d. þ, th; oldn. ð) forudsætter sprogarten usammentrukne tillægsformer[5]). — Hvor stammeudlyden er *ð* (skriftspr. d;

---

[1]) Navnef. *sticke* og tillægsf. *stucken* kan undtagelsesvis findes allerede i midten af 16de årh. I bornh. skal ikke-udjævnede former have holdt sig til ned imod vor tid.

[2]) Til oldn. og ældre vestd. o svarer i tillægsf. af 5te kl. ældre østd. u.

[3]) „lad dem oc om afftenen tyde som Hunde, Oc løbe omkring i Staden“ Ps. 59, 7 (Chr. IIIs bibel).

[4]) Medlyden er tabt i sprogarten § 104.

[5]) Tillægsformer som *budt, bedt* for de ældre *budet, bedet* ere unge i skriftspr. og synes helt at mangle i sprogarterne.

gl. d. dh, d; ældre d., oldn. t) forudsætter sprogarten ligeledes usammentrukne tillægsformer. Ved siden heraf forekomme dog også sammentrukne[1]). — Endelsen *-əð* er bortfalden efter *ð*[2]).

α) *biᵉə* (bede) — tillægsf. *biᵉəð*, *gneiə* (gnide) — *gniᵉəð*, *leiə* (lide, oldn. líða) — *liᵉəð*, *reiə* (ride) — *riᵉəð*, *skrei* (skride) — *skriᵉəð*, *sveiə* (svide, svie) — *sviᵉəð*, *vreiə* (vride) — *vriᵉəð*, *bywə* (byde) — *boð*.

β) *laðə*, *la* (lade, oldn. láta) — tillægsf. *laəð* og *lat*, *bryðə* (bryde) — *brøð* og *bryt*, *flyðə* (flyde) — *fløð* og *flyt*, *knyðə* (knytte) — *knøð* og *knyt*, *nyðə* (nyde) — *nøð* og *nyt*, *snyðə* (snyde) — *snøð* og *snyt*, *fåtryðə* (fortryde) — *fåtrøð* og *fåtryt*, *skywðə* (skyde) — *skoð* og *skot*, *eðə* (æde) — *eð* og *et*, *greðə* (græde) — *greð* og *gret*, *seðə* (sidde) — *seð* og *set*, *giðə* (gide) — *giəð* og *git*, *biðə* (bide) — *beð* og *bit*, *liðə* (lide ɔ: stole på, jfr. oldn. líta) — *leð*, *sliðə* (slide) — *sleð* og *slit*, *smiðə* (smide) — *smeð* og *smit*, *hiðə* (hedde) — *heð* og *hit*.

B) Svagtböjede udsagnsord.

§ 199. Böjningen er væsentlig som i skriftspr. Fortidsformen dannes ved til stammen at föje *-də* (*t* §§ 5, 9; skriftspr. -te; gl. d. -de, -dhe, -te; ældre d. -dæ, -thæ, -tæ; oldn. -ði, -di, -ti) eller *-eðə* (*-əð*, § 5; skriftspr. -ede; gl. d. -edhe, -ede; ældre d. -aþi, -æthæ; oldn. -aði). I enkelte tilfælde fremtræder oldn. -ði, gl. d. -de i det nuvær. skriftspr. (det skrevne sprog) som -de; sprogarten har her som almind. dansk (det talte sprog) *-ə*, *-ðə*. — Fortidstillægsform dannes ved tilföjelse af *-t*, *-ð* (svarende til oprind. -t) eller af *-əð* (svarende til oprind. -et)[3]).

---

1) Ældre østd. har som oldn. usammentrukne tillægsformer: brutit (brudt), oldn. brotit. Ældre vestd. har sammentrukne: brot. — Nuværende jysk-fynske sprogarter have sammentrukne tillægsformer, bornh. har usammentrukne. — Nuværende sjællandsk vakler.

2) Også *-əð* som selvstændigt ord (skriftspr.-s *det*) bortfalder i sprogarten: *taəð* for *taəð əð* (ɔ: taget det), *je har taəð* (ɔ: jeg har taget det).

3) Intetkjönsformerne ere de til grund liggende, § 176.

Til den svage böjningsmåde henhøre på enkelte undtagelser nær (§ 177) de samme udso. som i skriftspr. og desuden *snẹjə* (snige) — fort. *snẹjdə*, tillægsf. *snẹjt*, § 208, oldn. sníkja, fort. sníkti; *gelə* (gjælde) — fort. *geldə*, tillægsf. *gẹlt*, § 202, *β*; *trægə* (trække) — fort. *tragdə*, tillægsf. *tragt*, § 215; *svæŋə* (svinge) — fort. *svæŋəðə*, tillægsf. *svæŋəð*, § 218, *α*. Ved siden af stærktböjede former (§§ 177, 181) forekomme *vịə* (vige) — fort. *vịəðə*, tillægsf. *vịəð*; *slịvə* (slibe) — fort. *slịvəðə*, tillægsf. *slịvəð*; *hịvə* (hive) — *hịvəðə*, *hịvəð*[1]).

Fordelingen af de svagtböjede udso. er omtrent som i skriftspr. Hvor der findes uoverensstemmelse mellem gl. d. og det nuvær. skriftspr., slutter sprogarten sig dog i reglen nærmest til det første. — En del udso. vakle mellem fortidsendelser *-də* (tillægsf. *-t*, *-ð*) og *-əðə* (tillægsf. *-əð*).

§ 200. Første klasse. Fortidsf. dannes ved til stammen at föje *-də* (*-tə*, §§ 5, 9). I enkelte fortidsf. er *d*-lyden (oldn. ð) tabt (§§ 204, 215). — Fortids tillægsf. dannes ved tilföjelse af *-t*, *-ð*.

§ 201. Stammeudlyden *m*. Fortidsendelse i skriftspr. -te (-ede), i gl. d. -de, i ældre d. -dæ, i oldn. -di:

			sejerøsk				
oldn. dreyma	fort. dreymdi	*drömə* (drømme)	fort. *drömdə*	tillf. *dröṃt*
- dœma	- dœmdi	*dömə* (dömme)	- *dömdə*	- *döṃt*
- tœma	- tœmdi	*tyᵒmə* (tømme)	- *tyᵒmdə*, *tømdə*	- *tyᵒmt*, *tøṃt*
- geyma	- geymdi	*gæmə* (gjemme)	- *gæmdə*	- *gæṃt*
- gleyma	- gleymdi	*glæmə* (glemme)	- *glæmdə*	- *glæṃt*
- kemba	- kembdi	*kæmə* (kæmme)	- *kæmdə*	- *kæṃt*
gl. d. klemme	- klemde	*klæmə* (klemme)	- *klæmdə*	- *klæṃt*
oldn. verma	- vermdi	*va̱rmə* (varme)	- *va̱rmdə*	- *va̱rmt*[2])

Fremdeles *tæmə* (tæmme) — fort. *tæmdə*, tillægsf. *tæṃt*[2]), oldn. temja, fort. tamdi; *læmə* (læmme) — fort. *læmdə*, tillægsf.

---

[1]) Der høres nu også fortidsf. som *suldəðə* (§ 178), *a̱vəðə*, *gra̱vəðə* (§ 180), *nøystə* (§ 182), *hågəðə* (§ 183) o. lign.

[2]) Også *va̱rməðə*, *va̱rməð*; *tæməðə*, *tæməð*.

lœṃt; *stœmə* (stemme) — *stœmdə, stœṃt*; *ramə* (ramme) — *ramdə, raṃt*; *rømə* (rømme) — *rømdə, røṃt.*

§ 202. Stammeudlyden *n, l.* I fortidsformer er som i skriftspr. *α*) oprind. nd (oldn.-gl. d. nd), nt (oldn. nt), *β*) oprind. ld (oldn.-gl. d. ld), lt (oldn. lt) sammensmeltede til *α*) *nd* (*ṇt*, §§ 5, 9), *β*) *ld* (*lt*, §§ 5, 9). — Jfr. § 74, *α*, *β*.

			sejerøsk		
α) oldn. brenna	fort. brendi	*brœnə* (brænde)	fort. *brœndə*	tillf. *brœṇt*
- kenna	- kendi	*kœnə* (kjende)	- *kœndə*	- *kœṇt*
- renna	- rendi	*rœnə* (rende)	- *rœndə*	- *rœṇt*
- enda	- endi	*œnə* (ende)	- *œndə*	- *œṇt*
- venda	- vendi	*vœnə* (vende)	- *vœndə*	- *vœṇt*
- senda	- sendi	*sœnə* (sende)	- *sœndə*	- *sœṇt*
gl. d. tende	- *tende	*tœnə* (tænde)	- *tœndə*	- *tœṇt*
jf. oldn. sýna	- sýndi	*søynə* (syne)	- *søyndə*	- *søyṇt*[1])
- venja	- vandi	*vœnə* (vænne)	- *vœndə*	- *vœṇt*[1])
- hefna	- hefndi	*höwnə* (hævne)	- *höwndə*	- *höẉnt*[1])
- nefna	- nefndi	*nöwnə* (nævne)	- *nöwndə*	- *nöẉnt*[1])
- stefna	- stefndi	*stöwnə* (stævne)	- *stöwndə*	- *stöẉnt*
- regna	- regndi	*rœjnə* (regne)	- *rœjndə*	- *rœjṇt*[1])
- nenna	- nenti	*nœnə* (nænne)	- *nœndə*	- *nœṇt*
- spenna	- spenti	*spœnə* (spænde)	- *spœndə*	- *spœṇt*

Fremdeles *unə* (unde) — fort. *undə*, tillægsf. *uṇt*; *löwnə* (levne) — *löwndə, löẉnt*; *mi^e^nə* (mene) — *mi^e^ndə, mi^e^nt*; *lånə* (låne) — *låndə, lånt*[2]); *ti^e^nə* (tjæne) — *ti^e^ndə, ti^e^nt*[2]); *skånə* (skåne) — *skåndə, skånt*[3]); *greinə* (grine) — *greində, greiṇt*; *veinə* (hvine) — *veində, veiṇt*; *peinə* (pine) — *peində, peiṇt*; *kleinə* (kline) — *kleində, kleiṇt*; *linə* (ligne) — *lində, liṇt*[3]).

		sejerøsk		
β) oldn. fylla	fort. fyldi	*fulə* (fylde)	fort. *fuldə*	tillf. *fuḷt*
- fella	- feldi	*felə* (fælde)	- *feldə*	- *feḷt*

---

[1]) Også *søynəðə, søynəð*; *vœnəðə, vœnəð*; *höwnəðə, höwnəð*; *nöwnəðə, nöwnəð*; *rœjnəðə, rœjnəð.*

[2]) Men oldn. lána, fort. -aði; þjóna, fort. -aði.

[3]) Også *skånəðə, skånəð*; *linəðe, linəð.*

		sejerøsk		
oldn. skilja	fort. skildi	*skylə* (skille)	fort. *skyldə*	tillf. *skylt*
- þola	- þoldi	*tålə* (tåle)	- *tåldə*	- *tålt*
- deila	- deildi	*di^{e}lə* (dele)	- *di^{e}ldə*	- *di^{e}lt*
- hvíla	- hvíldi	*veilə* (hvile)	- *veildə*	- *veilt*
- mæla	- mældi	*mu^{o}lə* (måle)	- *mu^{o}ldə*	- *mu^{o}lt*
- skýla	- skýldi	*skywlə* (skjule)	- *skywldə*	- *skywlt*
- sigla	- sigldi	*sæjlə* (sejle)	- *sæjldə*	- *sæjlt*
- hella	- helti	*helə* (helde)	- *heldə*	- *helt*
- spilla	- spilti	*spilə* (spilde)	- *spildə*	- *spilt*

Fremdeles *skylə* (skylde) — fort. *skyldə*, tillægsf. *skylt*; *skylə* (skylle) — *skyldə, skylt*[1]); *skelə* (skjælde) — *skeldə, skelt*; *melə* (melde) — *meldə, melt*; *stelə* (stille) — *steldə, stelt*[1]); *skrelə* (skrælle) — *skreldə, skrelt*[1]); *kalə* (kalde) — *kaldə, kalt*[2]); *peilə* (pille) — *peildə, peilt*[3]); *smeilə* (smile) — *smeildə, smeilt*[3]); *tveilə* (tvivle) — *tveildə, tveilt*; *fæjlə* (fejle) — *fæjldə, fæjlt*[3]); *spæjlə* (spejle) — *spæjldə, spæjlt*[3]); *stæjlə* (stejle) — *stæjldə, stæjlt*[3]); *pröjlə* (prygle) — *pröjldə, pröjlt*[3]); *tröjlə* (trygle) — *tröjldə, tröjlt*[3]); *bry^{o}lə* (brøle) — *bry^{o}ldə, bry^{o}lt.*

Herhen hører *kælə* (kælve) — *kældə, kælt.* Helt uregelmæssig er *vulə* (volde) — fort. *vult,* tillægsf. *vult.*

§ 203. Fortidsformens stammeudlyd *ŋ* (skriftspr. ng, nk). — Fortidsendelsen i skriftspr. -te (-ede); i gl. d. -de, -te; i oldn. -ði, -ti. — Selvlyden er kort i fortids- og tillægsf. (jfr. § 140, *β*).

		sejerøsk		
oldn. hengja	fort. hengði	*hæŋə* (hænge)	fort. *hæŋdə*	tillf. *hæŋt*
- rengja	- rengði	*vræŋə* (vrænge)	- *vræŋdə*	- *vræŋt*[4])
- sprengja	- sprengði	*spræŋə* (sprænge)	- *spræŋdə*	- *spræŋt*
		stæŋə (stænge)	- *stæŋdə*	- *stæŋt*[4])

---

[1]) Også *skyləðə, skyləð*; *steləðə, steləð*; *skreləðə, skreləð.*

[2]) Også *kaləðə, kaləð.* — Men oldn. kalla, fort. kallaði; ældre d. kallæ, fort. kallæthæ; gl. d. kalle, fort. kallede.

[3]) Også *peiləðə, peiləð*; *smeiləðə, smeiləð*; *fæjləðə, fæjləð*; *spæjləðə, spæjləð*; *stæjləðə, stæjləð*; *pröjləðə, pröjləð*; *tröjləðə, tröjləð.*

[4]) Også *vræŋəðə, vræŋəð*; *stæŋəðə, stæŋəð.*

		sejerøsk		
oldn. þröngja	fort. þröngði	*trœŋə* (trænge)	fort. *trœŋdə*	tillf. *trœŋt*
- hringja	- hringði	*rœŋə* (ringe)	- *rœŋdə*	- *rœŋt*[1]
- þyngja	- þyngði	*töŋə* (tynge)	- *töŋdə*	- *töŋt*[1]
- skenkja	- skenkti	*skœŋgə* (skjænke)	- *skœŋdə*	- *skœŋt*[1]

Fremdeles *mœŋə* (mænge) — fort. *mœŋdə*, tillægsf. *mœŋt*[1]; *slœŋə* (slænge) — *slœŋdə, slœŋt*; *låŋə* (lange) — *laŋdə, laŋt*[1]; *sœŋgə* (sænke) — *sœŋdə, sœŋt*[1], gl. d. fort. senckte; *stœŋgə* (stænke) — *stœŋdə, stœŋt*[1], gl. d. fort. stenckte; *tœŋgə* (tænke) — *tœŋdə, tœŋt*.

I en del tilfælde svarer *ŋ* til skriftspr.-s nd (§ 101): *mœŋə* (minde) — fort. *mœŋdə*, tillægst. *mœŋt*[1]; oldn. minna — fort. minti; *sköŋə* (skynde) — *sköŋdə, sköŋt*, men gl. d. fort. skyndede; *begöŋə* (begynde) — *begöŋdə, begöŋt*.

§ 204. Stammeudlyden *r*. — I fortidsformer fremtræder oprind. rð (ældre d. -rþ, -rth; gl. d. -rdh, -rd; skriftspr. -rt) som *-rd* (*-rt*, §§ 5, 9). — Hvor skriftspr. har -rd, er *d*-lyden tabt i sprogarten:

		sejerøsk		
oldn. fœra	fort. fœrði	*fy^{e}rə* (føre)	fort. *fy^{e}rdə*	tillf. *fy^{e}rt*
- heyra	- heyrði	*hy^{e}rə* (høre)	- *hy^{e}rdə*	- *hy^{e}rt*
- keyra	- keyrði	*ky^{e}rə* (kjøre)	- *ky^{e}rdə*	- *ky^{e}rt*
- hrœra	- hrœrði	*ry^{e}rə* (røre)	- *ry^{e}rdə*	- *ry^{e}rt*
- læra	- lærði	*lœrə* (lære)	- *lœrdə*	- *lœrt*
- spara	- sparði	*sparə* (spare)	- *spardə*	- *spart*[2]

Fremdeles *barə sœj* (bare sig) — fort. *bardə*, tillægsf. *bart*[2]; *klarə* (klare) — *klardə, klart*[2]; *vårə* (vare) — *vårdə, vårt*[3]; *nœrə* (nære) — *nœrdə, nœrt*; *törə* (tørre) — *tördə, tört*[2]; *sny^{e}rə* (snøre) — *sny^{e}rdə, sny^{e}rt*[2]; *svårə* (svare) — *svårdə, svart*[3]; *støyrə* (styre) — *støyrdə, støyrt*[2]; oldn. stýra, fort. stýrði.

---

[1]) Også *rœŋəðə, rœŋəð*; *töŋəðə, töŋəð*; *skœŋgəðə, skœŋgəð*, (gl. d. fort. skenckte); *mœŋəðə, mœŋəð*; *laŋəðə, laŋəð*; *sœŋgəðə, sœŋgəð*; *stœŋgəðə, stœŋgəð*; *mœŋəðə, mœŋəð*.

[2]) Også *sparəðə, sparəð*; *barəðə, barəð*; *klarəðə, klarəð*; *törəðə, törəð*; *sny^{e}rəðə, sny^{e}rəð*; *støyrəðə, støyrəð*.

[3]) Men oldn. vara (advare), svara — fort. -aði, gl. d. -ede.

I fortidsf. er *d*-lyden tabt:

gǫ̈rə (gjöre) fort. *gøwrə* § 36 tillægsf. *gøwrt*

- *tourə* (turde) - *tourt*

§ 205. I fortids- og tillægsformer er lang selvlyd bevaret foran oprind. tt (oldn. -tt; gl. d. -t, -tt). Derimod er selvlyden kort foran oprind. dd (oldn. -dd, ældre d.-gl. d. -dd).

					sejerøsk				
α)	oldn.	bœta	fort.	bœtti	*bøðə* (bøde)[1]	fort.	*bødə*	tillf.	*bøt*
	-	mœta	-	mœtti	*møðə* (møde)	-	*mødə*	-	*møt*
	-	feita	-	feitti	*feðə* (fede)	-	*fedə*	-	*fet*
	-	heita	-	heitti	*heðə* (hede)	-	*hedə*	-	*het*
	-	beita	-	beitti	*beðə* (bede)	-	*bedə*	-	*bet*
			-	mátti		-	*muᵒdə* (måtte)	-	*muᵒt*

Fremdeles *bløðə* (bløde ɔ: blødgjöre) — fort. *blødə*, tillægsf. *bløt*; *fløðə* (fløde)[2]) — *flødə*, *fløt*; *leðə* (lede ɔ: søge) — *ledə*, *let*[3]); *meðə* (mede)[4]) — *medə*, *met*; *keðə* (kjede) — *kedə*, *ket*[5]); *sveðəs* (svede) — *svedəs*, *sveds*; *veðə* (væde og vædde) — *vedə*, *vet*; men oldn. veðja (vædde) — fort. -aði. Det hedder *støðə* (støde) — fort. *stødə*, *stødə*; tillægsf. *støt*, *støt*.

					sejerøsk				
β)	oldn.	eyða	fort.	eyddi	*yᵉə* (øde)	fort.	*ødə*	tillf.	*øt*
	-	blœða	-	blœddi	*blyᵉə* (bløde)	-	*blødə*	-	*bløt*
	-	fœða	-	fœddi	*fyᵉə* føde)	-	*fødə*	-	*føt*
	-	glœða	-	glœddi	*glyᵉə* (gløde)	-	*glødə*	-	*gløt*
	-	neyða	-	neyddi	*nyᵉə* (nøde)	-	*nødə*	-	*nøt*
	-	breiða	-	breiddi	*briᵉə* (brede)	-	*bredə*	-	*bret*
	-	leiða	-	leiddi	*liᵉə* (lede)[6])	-	*ledə*	-	*let*
	-	gleðja	-	gladdi	*glæə* (glæde)	-	*glædə*	-	*glæt*
	-	klæða	-	klæddi	*klæə* (klæde)	-	*klædə*	-	*klæt*
	-	steðja	-	staddi	*stæə* (stede)[7])	-	*stædə*	-	*stæt*

[1]) ɔ: lappe, reparere. [2]) ɔ: skumme fløde af mælk.
[3]) Gl. d. lede — fort. lete, lette, men oldn. leita, fort. -aði.
[4]) ɔ: tage sigte. [5]) Også *keðəðə*, *keðəð*. [6]) ɔ: føre.
[7]) Særlig almindelig er lidef. *stæəs* (stedes ɔ: forholde sig rolig, stille), fort. *stædəs*; *han stæəs alrəð* (han er aldrig stille). Almind. er tillægsf. i forbind. *værə stæt* (være stedt), *han æ ilə stæt* (han er ilde stedt ɔ: han er i stor forlegenhed).

		sejerøsk		
gl. d. rede	fort. redde	*ri^{e}ə* (rede)	fort. *redə*	tillf. *ret*
- sprede	- spredde	*spri^{e}ə* (sprede)	- *spredə*	- *spret*
- skade	- skadde	*skaə* (skade)	- *skadə*	- *skat*[1]
- raade	- raadde	*ru^{o}ə* (råde)	- *rådə*	- *råt*
- traade	- traadde[2]	*tråðə* (træde)	- *trådə*	- *tråt*

Fremdeles *fri^{e}ə* (frede) — fort. *fredə*, tillægsf. *fret*[3]); *spæə* spæde) — *spædə, spæt; laðə* (lade ɔ: l. en bøsse) — *ladə, lat.* I endel ord er *d* fra fortidsf. overført til nutidsformen, § 217.

§ 206. Stammeudlyden *s*.

		sejerøsk		
oldn. leysa	fort. leysti	*ly^{ø}sə* (løse)	fort. *ly^{ø}stə*	tillægsf. *ly^{ø}st*
- lýsa	- lýsti	*lywsə* (lyse)	- *lywstə*	- *lywst*
- læsa	- læsti	*lu^{o}sə* (låse)	- *lu^{o}stə*	- *lu^{o}st*
- reisa	- reisti	*ræjsə* (rejse)	- *ræjstə*	- *ræjst*[4])
- kyssa	- kysti	*kysə* (kysse)	- *kystə*	- *kyst*

Fremdeles *rousə* (rose) — fort. *roustə*, tillægsf. *roust*[1]); *knusə* (knuse) — *knustə, knust,* men gl. d. fort. knusede; *blæsə* (blæse) — *blæstə, blæst; læsə* (læse) — *læstə, læst; veisə* (vise) — *veistə, veist*[1]); *y^{ø}sə* (øse) — *y^{ø}stə, y^{ø}st; asə* (ase) — *astə, ast*[5]); *masə* (mase) — *mastə, mast*[5]); *rasə* (rase) — *rastə, rast*[1, 5]); *brusə* (bruse) — *brustə, brust*[5]); *husə* (huse) — *hustə, hust*[5]); *susə* (suse) — *sustə, sust*[5]); men gl. d. fort. susede; *snusə* (snuse) — *snustə, snust*[5]); *væsə* (hvæse) — *væstə, væst*[5]); *pasə* (passe) — *pastə, past*[5]); *prisə* (prise) — *pristə prist*[1, 5]); *krasə* (kradse) — *krastə, krast*[5]) *fråsə* (frådse) — *fråstə, fråst*[5]); *spesə* (spidse) — *spestə, spest*[5]); *husə* (huske) — *hustə, hust; hæjsə* (hejse) — *hæjstə, hæjst*[5]); *knæjsə* (knejse)

[1]) Men oldn. skaða, hrósa, rasa, vísa, prísa, fort. -aði.

[2]) Oldn. *treðja — fort. traddi og troða — fort. trað.

[3]) Også *fri^{e}əðə, fri^{e}əð,* oldn. friða — fort. -aði.

[4]) De gamle have sagt *ri^{e}sə* (rejse sig) — fort. *ri^{e}stə,* § 65.

[5]) Også *asəðə, asəð; masəðə, masəð; rasəðə, rasəð; brusəðə, brusəð; husəðə, husəð; susəðə, susəð; snusəðə, snusəð; væsəðə, væsəð; pasəðə, pasəð; prisəðə, prisəð; krasəðə, krasəð; fråsəðə, fråsəð; spesəðə, spesəð; hæjsəðə, hæjsəð.*

— *knæjstə, knæjst; sansə* (sandse) — *sanstə, sanst*[1]), *ænsə* (ændse) — *ænstə, ænst*[1]); *ri^{e}nsə* (rense), — *ri^{e}nstə, ri^{e}nst*[1]); *hi^{e}lsə* (hilse) — *hi^{e}lstə, hi^{e}lst,* men oldn. heilsa — fort. heilsaði; *vogsə* (voxe) — *vogstə, vogst*[1]).

§ 207. Stammeudlyden *v* (skriftspr. b; oldn., ældre d. p): *dy^{ø}və* (døbe) — fort. *dy^{ø}vdə,* tillægsf. *dy^{ø}vt; ky^{ø}və* (kjøbe) — *ky^{ø}vdə, ky^{ø}vt; sty^{ø}və* (støbe) — *sty^{ø}vdə, sty^{ø}vt; svy^{ø}və* (svøbe) — *svy^{ø}vdə, svy^{ø}vt; tavə* (tabe) — *tavdə, tavt*[2]); *strævə* (stræbe) — *strævdə strævt; råvə* (råbe) — *råvdə, råvt,* men gl. d. fort. raabede; *gavə* (gabe) — *gavdə, gavt,* men gl. d. fort. gabede[3]); *skavə* (skabe) — *skavdə, skavt*[4]); *skravə* (skrabe) — *skravdə, skravt*[4]); *slævə* (slæbe) — *slævdə, slævt*[4]).

§ 208. Stammeudlyden *v, j* (skriftspr. g; ældre d., oldn. k): *bavə* (bage) — fort. *bavdə,* tillægsf. *bavt*[5]); *smavə* (smage) — *smavdə, smavt*[5]); *kåvə* (koge) — *kåvdə, kåvt*[5]); *knovə* (knuge) — *knovdə, knovt; brovə* (bruge) — *brovdə, brovt*[5]); *slovə* (sluge) — *slovdə, slovt; blejə* (blege) — *blejdə, blejt,* oldn. bleikja — bleikti; *lejə* (lege og læge) — *lejdə, lejt,* gl. d. fort. legte, lægte; *stejə* (stege) — *stejdə, stejt; søjə* (søge) — *søjdə, søjt.*

§ 209. Stammeudlyden *g, b* (skriftspr. kk, pp): *bågə* (bukke) — fort. *bågdə,* tillægsf. *bågt*[6]); *rögə* (rykke) — *rögdə, rögt*[6]); *trögə* (trykke) — *trögdə, trögt*[6]); *smögə* (smykke) — *smögdə, smögt*[6]); *slægə* (slikke) — *slægdə, slægt*[6]), oldn. sleikja — sleikði; *dybə* (dyppe) — *dybdə, dybt*[6]), gl. d. døppe — fort. døpte; *dråbə* (dryppe) — *dråbdə, dråbt*[6]), oldn. dreypa — fort. dreypti; *knabə* (knappe) — *knabdə, knabt*[6]), oldn. kneppa — fort. knepti.

---

[1]) Også *sansəðə, sansəð; ænsəðə, ænsəð; ri^{e}nsəðə, ri^{e}nsəð* (oldn. hreinsa, -aði); *vogsəðə, vogsəð.*

[2]) Men oldn. tapa, fort. -aði; ældre d. tapæthæ, gl. d. tabede.

[3]) Oldn. gapa, fort. gapti. Det hedder også *gavəðə, gavəð.*

[4]) Også *skavəðə, skavəð, skawð; skravəðə, skravəð, skrawð* (gl. d. fort. skrabede); *slævəðə, slævəð, slæwð* (gl. d. fort. sleffuede, Apostl. gjern. 14, 19, Chr. IIIs bibel).

[5]) Også *bavəðə, bavəð, bawð; smavəðə, smavəð, smawð;* gl. d. fort. bagede, smagede, kaagede, brugede.

[6]) Også *bågəðə, bågəð; rögəðə, rögəð; trögəðə, trögəð; smögəðə, smögəð; slægəðə, slægəð; dybəðə, dybəð; dråbəðə, dråbəð; knabəðə, knabəð.*

§ 210. Stammeudlyden *g* (skriftspr.-oldn. gg):

		sejerøsk		
oldn. byggja	fort. bygði	*bögə* (bygge)	fort. *bögdə*	tillf. *bögt*[1])
gl. d. brygge	- brugde	*brögə* (brygge)	- *brögdə*	- *brögt*[2])
		tögə (tygge)	- *tögdə*	- *tögt*[3])
- tigge	- tigde	*tægə* (tigge)	- *tægdə*	- *tægt*[3])

§ 211. En del udso., hvis stammeudlyd er *t*, have temmelig regelret bevaret de oprind. tillægsf., medens fortidsf., overensstemmende med det nuvær. skriftspr., have antaget endelsen *-eðə*.

		sejerøsk		
oldn. létta	fort. létti	*lẹdə* (lette)	fort. *lẹdəðə*	tillf. *lẹt*
- rétta	- rétti	*rẹdə* (rette)	- *rẹdəðə*	- *rẹt*
- slétta	- slétti	*slẹdə* (slette)	- *slẹdəðə*	- *slẹt*
- hitta	- hitti	*hidə* (hitte)	- *hidəðə*	- *hit*
- flytja	- flutti	*flydə* (flytte)	- *flydəðə*	- *flyt*
- setja	- setti	*sædə* (sætte)	- *sædəðə*	- *sæt*
- gipta	- gipti	*gywdə* (gifte)	- *gywdəðə*	- *gywt*
- skipta	- skipti	*skywdə* (skifte)	- *skywdəðə*	- *skywt*
gl. d. hente	- hente	*hœ̣ndə* (hente)	- *hœ̣ndəðə*	- *hœ̣nt*
oldn. elta	- elti	*eldə* (ælte)	- *eldəðə*	- *eḷt*
gl. d. velte	- velte	*veldə* (vælte)	- *veldəðə*	- *veḷt*
- kaste	- kaste[4])	*kastə* (kaste)	- *kastəðə*	- *kast*
gl. d. miste	- miste	*møstə* (miste)	- *møstəðə*	- *møst*
oldn. hrista	- hristi	*røstə* (ryste)	- *røstəðə*	- *røst*
- festa	- festi	*fæstə* (fæste)	- *fæstəðə*	- *fæst*
		kåstə (koste)	- *kåstəðə*	- *kåst*

En noget afvigende fortidsf. har *støyrdə* (styrte) — fort. *støyrt*, tillægsf. *støyrt*; gl. d. styrte — fort. styrte, tillægsf. styrt.

Anm. Ved siden af de ovenanførte tillægsformer høres nu hyppig *lẹdəð, rẹdəð, slẹdəð, hidəð, flydəð, sædəð, gywdəð, hœ̣ndəð, eldəð, kastəð, støyrdəð* o. s. v.

---

[1]) Gl. d. bygge — fort. bygde. — Det hedder også *bögəðə, bögəð*.

[2]) Den gamle tillægsf. var *bröjt*. — Det hedder også *brögəðə, brögəð*.

[3]) Også *tögəðə, tögəð; tægəðə, tægəð*.

[4]) Men oldn. kasta — fort. kastaði.

§ 212. Naar stammeudlyden er *v* (skriftspr. v; ældre d., oldn. f), *j* (skriftspr. j, g; ældre d., oldn. g), indtræder i tillægsform oprind. ft som *ẉð*, oprind. gt som *j̣ð*. — Fortidsf. har som det nuværende skriftspr. *-əðə*.

					sejerøsk			
α) oldn. krefja	fort. krafði	*krö̱və* (kræve)	fort.	*krö̱vəðə* [1])	tillf.	*kröẉð*
- lifa	-	lifði	*lö̱və* (leve)	-	*lö̱vəðə* [1])	-	*löẉð*

Fremdeles *hö̱və* (hæve) — fort. *hö̱vəðə*, tillægsf. *höẉð* [1]); *skrö̱və* (skræve) — *skrö̱vəðə*, *skröẉð*; *dö̱və* (døve) — *dö̱vəðə*, *döẉð*; *klö̱və* (kløve) — *klö̱vəðə*, *klöẉð*; *prö̱və* (prøve) — *prö̱vəðə*, *pröẉð*; *stö̱və* (støve) — *stö̱vəðə*, *stöẉð*.

					sejerøsk			
β) oldn. leiga	fort.	leigði	*læ̱jə* (leje)	fort.	*læ̱jəðə*	tillf.	*læj̣ð*
gl. d. eye	-	eyde	*æ̱jə* (eje)	-	*æ̱jəðə*	-	*æj̣ð*
- bøye	-	bøyde	*bö̱jə* (böje)	-	*bö̱jəðə* [1])	-	*böj̣ð*

Fremdeles *dræ̱jə* (dreje) — fort. *dræ̱jəðə*, tillægsf. *dræj̣ð* [1]); *fæ̱jə* (feje) — *fæ̱jəðə*, *fæj̣ð* [1]); *mæ̱jə* (meje) — *mæ̱jəðə*, *mæj̣ð*; *plæ̱jə* (pleje) — *plæ̱jəðə*, *plæj̣ð*; *væ̱jə* (veje) — *væ̱jəðə*, *væj̣ð* [1]); *dö̱jə* (döje) — *dö̱jəðə*, *döj̣ð* [1]); *fö̱jə* (föje) — *fö̱jəðə*, *föj̣ð* [1]); *plö̱jə* (plöje) — *plö̱jəðə*, *plöj̣ð* [1]); *smö̱jə* (smøge) — *smö̱jəðə*, *smöj̣ð*; *spö̱jə* (spøge) — *spö̱jəðə*, *spöj̣ð*.

§ 213. Når stammeudlyden er og altid har været en selvlyd, fremtræder oprind. t i tillægsf. ligeledes som *ð*. Fortidsformen har *-əðə -ðə* (§ 5). — Gl. d. har i fort. -de, tillægsf. *-t*.

oldn. ná	fort.	náði	sejerøsk	*ṉụº* (nå)	fort.	*ṉụºəðə*	tillf.	*nụºð*
gl. d. saa	-	saade	-	*sụº* (så)	-	*s̱ụºəðə*	-	*sụºð*
- bo	-	bode	-	*boụ* (bo)	-	*boụəðə*	-	*boụð*
- fri	-	fride	-	*freị* (fri)	-	*freiəðə*	-	*freịð*

Fremdeles *flụº* (flå) — *fḻụºəðə*, tillf. *flụºð*; *skrụº* (skrå) — *skṟụºəðə*, *skrụºð*; *spụº* (spå) — *sp̱ụºəðə*, *spụºð*; *gloụ* (glo) — *glouəðə*, *gloụð*; *groụ* (gro) — *grouəðə*, *groụð*; *moụ* (modne) — *mouəðə*, *moụð*; *roụ* (ro) — *rouəðə*, *roụð*; *skoụ* (sko) — *skouəðə*, *skoụð*; *snoụ* (sno) — *snouəðə*, *snoụð*; *toụ* (to) — *touəðə*, *toụð*; *seị* (si)

---

[1]) Der høres også fortidsf. med kort selvlyd *kröwəðə*, *löwəðə*, *höwəðə*; *böjəðə*, *dræjəðə*, *fæjəðə*, *væjəðə*, *döjəðə*, *föjəðə*, *plöjəðə*.

— *seiəðə, seið; fløy* (fly ɔ: overrække) — *fløyəðə, fløyð; søy* (sy) — *søyəðə, søyð; spøy* (spy) — *spøyəðə, spøyð; ty* (ty) — *tyəðə, tyð; sky* (sky) — *skyəðə, skyð; ski*^{e} (ske) — *ski*^{e}*əðə*[1], *ski*^{e}*ð; dy*^{e} (dø) — *dy*^{e}*əðə*[1], *dy*^{e}*ð*; *gy*^{e} (gjø) — *gy*^{e}*əðə, gy*^{e}*ð; sny*^{e} (sne) — *sny*^{e}*əðə, sny*^{e}*ð; stry*^{e} (strø) — *stry*^{e}*əðə, stry*^{e}*ð*[2]; *ty*^{e} (tø) — *ty*^{e}*əðə, ty*^{e}*ð*[2]; *kly*^{e} (klø) — *kly*^{e}*əðə, kly*^{e}*ð*[2].

Hvor selvlyden ved medlydstab er bleven udlydende, findes stødtonet tillægsf. i følgende ord: *beiə* (bie) — fort. *beiəðə*, tillægsf. *beið; veiə* (vie) — *veiəðə, veið; du* (due) — *duəðə, duð; huə* (hue ɔ: finde behag i) — *huəðə, huð; yə* (øge) — *yəðə, yð.*

§ 214. Særlig uregelmæssig böjes: *ha* (have) — nut. *har*, fort. *haðə*, tillægsf. *hat.*

§ 215. Omlyd findes i følgende ord, jfr. § 216.

				sejerøsk		
α)	ældre d. sæliæ	fort. saldæ	*selə* (sælge)	fort. *su*^{o}*ldə*	tillf. *su*^{o}*lt*
	- sighiæ	- sagthæ	*seiə* (sige)	- *saə*	- *savt*
	oldn. leggja	- lagði	*læjə* (lægge)[3]	- *laə*	- *lavt*
	gl. d. tige	- tagde	*teiə* (tie)	- *taw*	- *tawð*[4]
	oldn. þekja	- þakti	*tægə* (tække)	- *tagdə*	- *tagt*
	gl. d. flecke	- flacte	*flægə* (flække)	- *flagdə*	- *flagt*

Fremdeles *brægə* (brække) — fort. *bragdə*, tillægsf. *bragt; knægə* (knække) — *knagdə, knagt; rægə* (række) — *ragdə, ragt; strægə* (strække) — *stragdə, stragt; trægə* (trække) — *tragdə, tragt.* Man kan også høre *smægə* (smække) — *smagdə, smagt*[5]; *prægə* (prikke) — *pragdə, pragt*[5]; *sprægə* (sprække) — *spragdə, spragt*[5].

				sejerøsk		
β)	oldn. spyrja	fort. spurði	*spørə* (spørge)	fort. *spurdə*	tillf. *spurt*
	- smyrja	- smurði	*smørə* (smöre)	- *smurdə*	- *smurt*
	gl. d. giøre	- giorde	*görə* (gjöre)	- *gøwrə*	- *gøwrt*

[1]) Eller *dy*^{e}*ðə, ski*^{e}*ðə* — Halvlyden (*ə*) efter en selvlyd udgjør ikke nogen selvstændig stavelse. Se § 5, anm. 1.

[2]) Eller *strødə* (fort.), *strøt* (tillægsf.); *tødə, tøt*; *klødə, kløt*, § 205 *β*.

[3]) Også *legə, lægə* § 179.

[4]) Også *teið* (tillægsf.). — Gl. d.: tagt, tawt, tiet (tillægsf.).

[5]) Eller *smægəðə, smægəð; prægəðə, prægəð; sprægəðə, sprægəð.*

Anm. Om *logə* (lukke), gl. d. lycke — fort. lucte, oldn. lykja — fort. lukti; *slogə* (slukke), gl. d. slycke — fort. slucte, se § 16, anm. 1; § 31.

§ 216. Lydudjævninger og lydoverførelser mellem böjningsformer findes. Selvlyden er fra navnef. (og nutidsf.) overført til fortids- og tillægsform i følgende udso.:

				sejerøsk		
ældre. d.	sættæ	fort. sattæ	*sædə* (sætte)	fort. *sædəðə*	tillf. *sæt*
oldn.	kvelja	- kvaldi	*kvælə* (kvæle)	- *kvældə*	- *kvælt*
-	telja	- taldi	*telə* (tælle)	- *teldə*	- *telt*
			fåtelə (fortælle)	- *fåteldə*	- *fåtelt*
-	velja	- valdi	*vælə* (vælge)	- *vældə*	- *vælt*
gl. d.	huelle	- hualte	*velə* (hvælve)	- *veldə*	- *velt*
-	fylge	- fulde	*følə* (følge)	- *føldə*	- *følt*
oldn.	dylja	- duldi	*dølə* (dølge)	- *døldə*	- *dølt*

§ 217. Medlyd (*d*) er som i skriftspr. overført fra fortidsf. til navnef. i følgende udso.

gl. d. giede (at gætte)	fort. giette	sejerøsk	*gedə* (at gætte)
- skiøde (at skjøtte)	- skiøtte	-	*skydə* (at skjøtte)[1]
- splide (at splitte)	- splitte	-	*splidə* (at splitte)
oldn. styðja (at støtte)	- studdi	-	*stydə* (at støtte)

Fremdeles har sprogarten

oldn. ryðja (at rydde)	fort. ruddi	sejerøsk	*rydə* (at rydde)[2]
gl. d. sprude	- *sprutte	-	*sprudə* (at sprude)

Anm. Sprogarten har de lydret udviklede former *løyə* (lytte, oldn. hlýða — fort. hlýddi, gl. d. lyde — fort. lydde), *knyðə* (knytte, oldn. knýta — fort. knýtti), §§ 57, 72, *β*; 94, 104.

§ 218. Anden Klasse. Fortidsf. dannes ved til stammen at föje *-əðə* (skriftspr. -ede; gl. d. -ede, -edhe; ældre d.

[1]) Gl. d. skiøde om (skjøtte om), sejerøsk *skydə åm*

[2]) Sjællandsk har *rudə* (at rydde). Skriftspr.-s rutte, sejerøsk *rudə* må være af samme oprindelse. Ligeså skriftspr.-s stritte, sejerøsk *stridə*, af oldn. stríða (stride) — fort. stríddi; gl. d. stride — fort. stridde. Sejerøsk *spudə* (spytte) antages ligesom skriftspr.-s form at være opstået af en oprind. fortidsf. af „spy". Lydoverførelserne må væsentlig skyldes den gamle forestillende fortid (se § 185, not. 2).

-æthæ; oldn. -aði). — Fortidstillægsform dannes ved tilföjelse af *-əð* (skriftspr. -et; oldn. -at).

oldn.	þakka	fort.	þakkaði	tillægsf.	þakkat
gl. d.	tacke	-	tackede	-	tacket
sejerøsk	*tagə* (takke)	-	*tagəðə*	-	*tagəð*

Til denne böjningsmåde henhører ligesom i skriftspr. en stor mængde udso.:

α) Efterlyden usammensat: *klabə* (klappe), *nabə* (nappe), *tabə* (tappe), *dråbə* (dryppe), *håbə* (hoppe), *ståbə* (stoppe), *klibə* (klippe), *vibə* (vippe), jfr. § 209. — *padə* (patte), *kladə* (klatte), *spådə* (spotte), *pudə* (putte), *smudə* (smutte), *spudə* (spytte), *medə* (mætte), *pledə* (plette), *spredə* (sprætte), *vidə* (hvitte), *smidə* (smitte), *tidə* (titte), *snidə* (snitte), *splidə* (splitte), *stridə* (stritte), *skydə* (skjøtte), *stydə* (støtte), *rydə* (rydde), *bydə* (bytte), *nydə* (nytte), *rudə* (rutte), *sprudə* (sprude), *fl̤edə* (flette)[1], *g̤edə* (gætte), *tr̤edə* (trætte), *freidə* (fritte), jfr. §§ 211, 217. — *flagə* (flakke), *hagə* (hakke), *pagə* (pakke), *ragə* (rakke), *snagə* (snakke), *lågə* (lokke), *rågə* (rokke), *sågə* (sokke), *hægə* (hikke), *nægə* (nikke), *pægə* (pikke), *skigə* (skikke), jfr. §§ 209, 215, *α*. — *labə* (labe) — *ræðə* (redde), *tùðə* (tude), *b̤aðə* (bade), *h̤aðə* (hade), *m̤aðə* (made), *sk̤øðə* (skjøde), *pouðə* (pode), *rouðə* (rode), jfr. § 205, *α*. — *vogə* (vugge), *kigə* (kige) — *skafə* (skaffe), *strafə* (straffe), *skofə* (skuffe). — *fl̤avə* (flage), *kn̤avə* (knage), *m̤avə* (mage), *r̤avə* (rage), *vr̤avə* (vrage), *st̤avə* (stage), *l̤ovə* (luge), *m̤ovə* (muge), jfr. § 208. — *a̤və* (ave), *l̤avə* (lave), *pl̤avə* (plave), *s̤avə* (save), *våvə* (vove og vade), *st̤avə* (stave), *ø̤və* (øve), *klö̤və* (kløve) — *skamə* (skamme), *stamə* (stamme), *stramə* (stramme), *krámə* (krumme), *råmə* (rumme), *skámə* (skumme), *limə* (lime), *rimə* (rime), *svæmə* (svømme), *yᵒmə* (ømme), *syᵒmə* (sømme), jfr. § 201. — *banə* (bande), *blunə* (blunde), *grunə* (grunde), *bl̤anə* (blande), *l̤anə* (lande)[2], *str̤anə* (strande), *å̤nə* (ånde), *nonə* (nynne), *m̤anə* (mane), *d̤ånə* (dåne), *bl̤uᵒnə* (blåne), *gr̤uᵒnə* (gråne), *st̤iᵉnə* (stene), *lönə* (lönne), *drounə* (drukne), *vounə* (vågne), jfr.

---

[1]) Men oldn. flétta — fort. flétti; gl. d. flette — fort. flette.
[2]) Men oldn. lenda — fort. lendi.

§ 202, *α*. — *vanə* (vande), *bånə* (bunde), *rånə* (rådne), *vinə* (vidne), *rønə* (rødme). — *faŋə* (fange), *staŋə* (stange), jfr. § 203. — *tålə* (tolde), *sprelə* (sprælle), *drelə* (drille), *trilə* (trille), *kilə* (kildre), *rylə* (rulle), *skœlə* (skjele), *melə* (mele), *dalə* (dale), *malə* (male ɔ: pingere), *svålə* (svale), *strål* (stråle), *foulə* (fole), *soulə* (sole), *stoulə* (stole), *hulə* (hule), *skulə* (skovle), *kœlə* (kjæle), *feilə* (file), *speilə* (spile), *steilə* (stile), *nyᵊlə* (nøle), *syᵊlə* (søle), *salə* (sadle), *strilə* (strigle), jfr. § 202, *β*. — *gœrə* (gærde)[1], *hœrə* (hærde)[1], *jourə* (jorde), *verə* (værge)[1], *sørə* (sørge)[1], jfr. § 204. — *erə* (irre), *perə* (pirre), *sterə* (stirre), *terə* (tirre), *korə* (kurre), *knorə* (knurre), *snorə* (snurre) *narə* (narre), *parə* (parre), *suᵒrə* (såre), *bourə* (boure), *mourə* (more), *spourə* (spore), *lurə* (lure), *murə* *skurə* (skure), *speirə* (spire), *arə* (arve), *farə* (farve), *harə* (harve), *fourə* (fodre), *tyᵊrə* (töjre), *lerə* (logre). — *låsə* (losse), *blosə* (blusse), *krysə* (kryse), *lœsə* (læsse), *prœsə* (presse), *risə* (ridse), *visə* (hvæsse), jfr. § 206. —

β) Selvlyden udlydende ved medlydstab: *piə* (pege), *hiə* (hige), *suə* (suge), *truə* (true), *skyə* (skygge), *løyə* (lytte), jfr. § 213.

γ) Efterlyden sammensat: *dambə* (dampe), *stambə* (stampe), *trambə* (trampe), *dœmbə* (dæmpe), *kœmbə* (kæmpe), *krömbə* (krympe), *skœrbə* (skærpe), *sniᵉrbə* (snærpe), *haspə* (haspe), *gispə* (gispe) — *baŋgə* (banke), *saŋgə* (sanke), *våŋgə* (vanke), *låŋgə* (lunke), *gåŋgə* (gynge), *sœŋgə* (sinke), *öŋgə* (ynke), jfr. § 203. — *kalgə* (kalke), *malgə* (malke), *vålgə* (valke), *spargə* (sparke), *mœrgə* (mærke)[2], *vœrgə* (værke), *kniᵉrgə* (knirke), *vaskə* (vaske), *roskə* (ruske), *loskə* (luske), *leskə* (lædske), *mœskə* (mæske), *viskə* (hviske og viske), *lyskə* (lyske), *vrœnskə* (vrinske) — *œmdə* (ymte), *skœmdə* (skimte), *pandə* (pante), *plandə* (plante), *skrandə* (skrante), *vœndə* (vente)[3], *haldə* (halte), *saldə* (salte), *smeldə* (smelte), *svœrdə* (sværte), *hastə* (haste), *houstə* (hoste), *reistə* (riste), *restə* (reste), *hyᵊstə* (høste), *agdə* (agte), *magdə* (magte), *slagdə* (slagte), *tragdə*

---

[1]) Men oldn. gerða — fort. gerði; herða — fort. herði; verja — fort. varði; syrgja — fort. syrgði.

[2]) Men oldn. merkja — fort. merkti. — Også *mœrgdə, mœrgt.*

[3]) Men oldn. vænta — fort. vænti.

(tragte), *vogdə* (vogte), *logdə* (lugte), *dæjdə* (digte), *hæjdə* (hægte), *næjdə* (nægte), *slæjdə* (slægte), *röjdə* (røgte), *flöjdə* (flöjte), *spröjdə* (spröjte), jfr. § 211. — *falmə* (falme), *dolmə* (dulme), *hælmə* (helme), *stårmə* (storme), *harmə* (harme), *sværmə* (sværme), jfr. § 201. — *bolnə* (bulne), *skælnə* (skælne), *milnə* (mildne), *ki^{e}rnə* (kjærne), *eisnə* (isne), *vi^{e}snə* (visne), *ly^{ø}snə* (løsne), *sourdnə* (sortne), *tourdnə* (tordne), *my^{ø}rgnə* (mørkne), *fawnə* (favne), *gawnə* (gavne), *sawnə* (savne), *åvnə* (åbne), *dåvnə* (dovne), *håvnə* (hovne), *jöwnə* (jævne), *stywnə* (stivne), *röwnə* (revne), *lywnə* (lyne), *öjnə* (öjne), *tæjnə* (tegne), jfr. § 202, α. — *famlə* (famle), *samlə* (samle), *våmlə* (vamle), *bråmlə* (brumme), *måmlə* (mumle), *råmlə* (rumle), *tåmlə* (tumle), *stæmlə* (stimle), *vræmlə* (vrimle), *hanlə* (handle), *maŋlə* (mangle), *öŋlə* (yngle), *hawlə* (hagle), *nawlə* (nagle), *krawlə* (kravle), *sawlə* (savle), *stawlə* (stable), *vröwlə* (vrövle), *bæjlə* (bejle), *hæjlə* (hegle), *raslə* (rasle), *øslə* (ødsle), jfr. § 202 β. — *jamrə* (jamre), *hamrə* (hamre), *klamrə* (klamre), *plamrə* (plumre), *slåmrə* (slumre), *tømrə* (tømre), *hendrə* (hindre), *undrə* (undre), *fårdrə* (fordre), *slaðrə* (sladre), *sviðrə* (svire), *muðrə* (mudre), *løstrə* (lystre), *blåmstrə* (blomstre), *skæŋrə* (skingre), *slæŋrə* (slingre), *flawrə* (flagre), *bewrə* (bævre), *bæjrə* (bedre), *væjrə* (vægre). — *dansə* (dandse), *stansə* (standse).

§ 219. Tredie klasse.

kunə (kunne)	nut. *kan, ka*	fort. *kunə*	tillægsf. *kunt*
vilə (ville)	- *vel, ve*	- *vilə*	- *vilt*
skulə (skulle)	- *skal, ska*	- *skulə*	- *skult*
viðə (vide)	- *við*	- *vistə*	- *vist*
	- *mu^{o}* (må)	- *mu^{o}də*	- *mu^{o}t*

§ 220. Når undtages de § 219 nævnte tilfælde, tilföjer nutidsf. som i skriftspr. regelmæssigt *r*. Hvor nutidsf. oprind. er enstavelsesord, indtræder, som i reglen i skriftspr., stødtone, når lydforbindelsen er modtagelig herfor (se §§ 80—82).

α) Stødtonet rodselvlyd beholdes som i skriftspr.: *sla* (slå) — nut. *slar, gu^{o}* (gå) — *gu^{o}r, flu^{o}* (flå) — *flu^{o}r, su^{o}* (at så) — *su^{o}r, bou* (bo) — *bour, rou* (ro) — *rour, dy^{ø}* (dø) — *dy^{ø}r, sny^{ø}* (sne) — *sny^{ø}r, sky* (sky) — *skyr, søy* (sy) — *søyr, læ* (læ)

— *lœr, si^e* (se) — *si^er, sei* (si) — *seir* o. fl., § 213. — Også *du* (at due) — nut. *dur.*

β) Ikke-stødtonet rodselvlyd, udlydende ved medlydstab: *bi^eə* (bede) — nut. *bi^er, glœə* (glæde) — *glœr,* oldn. gleðr[1]); *gneiə* (gnide) — *gneir* o. fl. (§ 181), *taə* (tage) — *tar, fyə* (fyge) — *fyr* (§ 182), *yə* (øge) — *yr*[1]), *skriə* (skrige) — *skrir, viə* (vige) — *vir*[1]) o. fl. Det hedder *ru^oə* (råde) — nut. *ru^or,* oldn. ræðr[2]).

γ) Stammeudlyd *ð* (= oldn. t): *laðə* (lade)[3]) — nut. *laðər, eðə* (æde) — *eðər, eðər; seðə* (sidde) — *seðər, seðər; greðə* (græde) — *greðər, greðər, hiðə* (hedde) — *hiðər, biðə* (bide) — *biðər, liðə* (lide ɔ: stole på) — *liðər, bryðə* (bryde) — *bryðər, skywðə* (skyde) — *skywðər* o. fl. (§§ 181, 182). — Det hedder ligeledes *tråðə* (træde) — nut. *tråðər,* oldn. treðr.

δ) Stammeudlyd *v, w*: *avə* (age) — nut. *avər, dravə* (drage) — *dravər, gnavə* (gnave) — *gnavər, gravə* (grave) — *graver, javə* (jage) — *javər, såvə* (sove) — *såvər, grivə* (gribe) *grivər, nivə* (knibe) — *nivər, pivə* (pibe) — *pivər, syvə* (søbe) — *syvər, ly^evə* (løbe) — *ly^evər, bywə* (byde) — *bywər, drywə* (drive) — *drywər* o. fl. (§ 181), *flywə* (flyve) — *flywər, lywə* (lyve) — *lywər, krywə* (krybe) — *krywər.* — Det hedder *vövə* (væve) — nut. *vövər,* oldn. vefr; *hövə* (hæve) — *hövər,* oldn. hefr; *krövə* (kræve) — *krövər,* oldn. krefr.

ε) Stammeudlyd. *m, n, ŋ, l*[4]): *kåmə* (komme) — nut. *kåmər; klœmə* (klemme) — *klœmər, brœnə* (brænde) — *brœnər,* oldn. brennr; *rœnə* (rende) — *rœnər,* oldn. rennr; *skœnə* (skinne) — *skœnər; stønə* (stønne) — *stønər,* oldn. stynr; også *spœnə* (spænde) — *spœnər; bœŋə* (binde) — *bœŋər, spœŋə* (spinde) — *spœŋər, sprœŋə* (springe) — *sprœŋər, söŋə* (synge) — *söŋər*

---

1) Navnef. hedder også *glœ, y, vi.* — Nut. hedder også *glœər, yər, viər.*

2) Jfr. udtrykket „mennesket spår, men Gud rå'r". — Stødtonen kan også mangle i nut.: *ru^oər.* Navnef. kan være stødtonet: *ruₒ.* 3) ɔ: give det udseende af.

4) Hvor stammeudlyden i gl. d. er l, lg, li, mangler regelmæssig r i nutidsf.: stiele (stjæle) — nut. stiel, velie (vælge) — vel, qvelie (kvæle) — qvel, selie (sælge) — sel, telie (tælle) — tel, dylie (dølge) — dyl, skilie (skille) — skil, jfr. § 221.

o. fl. (§ 178), også *hæŋə* (hænge) — *hæŋər*; *falə* (falde) — *falər*, *huᵒlə* (holde) — *huᵒlər*; *galə* (gale) — *galər*, *malə* (male ɔ: molere) — *malər*, *stiᵉlə* (stjæle) — *stiᵉlər*, *gelə* (gjælde) — *gelər*, *velə* (vælde) — *velər*, *vulə* (volde) — *vulər*, *kvælə* (kvæle) — *kvælər*, *selə* (sælge) — *selər*, *vælə* (vælge) — *vælər*, *telə* (tælle) — *telər*, *skylə* (skille) — *skylər*, *dølə* (dølge) — *dølər*.

ζ) Stammeudlyd *s*: *fnøysə* (fnise) — nut. *fnøysər*, *frøysə* (fryse) — *frøysər*, gl. d. fryss, oldn. frýss; *nøysə* (nyse) — *nøysər*, *kywsə* (kyse) — *kywsər* (§ 182).

η) Sammensat stammeudlyd: *suldə* (sulte) — nut. *suldər*, *jælbə* (hjælpe) — *jælbər*, *veldə* (vælte) — nut. *veldər*[1]). — Det hedder *löwnə* (levne) — nut. *löwnər*, *nöwnə* (nævne) — *nöwnər*, *stöwnə* (stævne) — *stöwnər*.

§ 221. Hvor stammeudlyden er n, l (lg), s, mangler nutidsf. hyppig r i gl. d. (§ 220, ε, ζ). Sprogarten har som skriftspr. her stødtone: *tiᵉnə* (tjæne) — nut. *tiᵉnər*, gl. d. tiæn; *miᵉnə* (mene) — *miᵉnər*, gl. d. meen; *lånə* (låne) — *lånər*, *skånə* (skåne) — *skånər*, *greinə* (grine) — *greinər*, *veinə* (hvine) — *veinər*, *kleinə* (kline) — *kleinər*, *diᵉlə* (dele) — *diᵉlər*, gl. d. deel; *følə* (følge) — nut. *følər*, gl. d. fyl; *tveilə* (tvivle) — *tveilər*, gl. d. tuil; *talə* (tale) — *talər*, gl. d. tal; *malə* (male ɔ: pingere) — *malər*, *tålə* (tåle) — *tålər*, gl. d. taal; *muᵒlə* (måle) — *muᵒlər*, *veilə* (hvile) — *veilər*, *smeilə* (smile) — *smeilər*, *sæjlə* (sejle) — *sæjlər*, *fæjlə* (fejle), — *fæjlər*, *læsə* (læse) — *læsər*, gl. d. less; *blæsə* (blæse) — *blæsər*, gl. d. bless; *lywsə* (lyse) — *lywsər*, gl. d. liuss; *lyᵒsə* (løse) — *lyᵒsər*, gl. d. løss; *veisə* (vise) — *veisər*, gl. d. viss; *brusə* (bruse) — *brusər*, *knusə* (knuse) — *knusər*, *rousə* (rose) — *rousər*, *knæjsə* (knejse) — *knæjsər*, *ræjsə* (rejse) — *ræjsər*, *yᵒsə* (øse) — *yᵒsər*.

§ 222. Stødtone findes i nutidsf. af følgende udso. *æjə* (eje) — nut. *æjər*[2]), *unə* (unde) — *unər*[3]).

---

[1]) Også *veldər*. — Der høres *eldə* (ælte) — nut. *eldər* og *eldər*.
[2]) Gl. d. eye, nut. aa, der vilde kræve en stødtonet nutidsf.
[3]) Jfr. oldn. nut. ann, gl. d. and, der vilde kræve en stødtonet nutidsf.

§ 223. Hvor stammeudlyden er *r*, har sprogarten, afvigende fra skriftspr., bevaret de oprind. stødtonede nutidsformer[1]).

farə (fare)	nut.	*far*	gl. d.	far	oldn.	ferr
bærə (bære)	-	*bær*	-	bær	-	berr
skærə (skære)	-	*skær*	-	skær	-	skerr
sværə (sværge)	-	*svær*	-	suær	-	sverr
smørə (smøre)	-	*smør*	-	smyr	-	smyrr
spørə (spørge)	-	*spør*	-	spør	-	spyrr
görə (gjöre)	-	*gör*	-	giør		
	-	*tår* (tör)	-	taar		

§ 224. Hvor nutidsf. oprind. er tostavelsesord, mangler stødtonen: *beiə* (bie) — nut. *beiər*, *teiə* (tie) — *teiər*, *seiə* (sige) — *seiər*, *veiə* (vie og vide ɔ: udvide) — *veiər*, *hiə* (hige) — *hiər*, *piə* (pege) — *piər*, *træə* (træde)[2]) — *træər*, *bri^{e}ə* (brede) — *bri^{e}ər*, *y^{ø}ə* (øde) — *y^{ø}ər* o. fl. (§ 205 *β*); *gruə* (grue) — *gruər*, *huə* (hue) — *huər* (jfr. § 220, *β*); også *suə* (suge) — *suər*; *haðə* (hade) — *haðər*, *bøðə* (bøde) — *bøðər*, *rouðə* (rode) — *rouðər*, *feðə* (fede) — *feðər* o. fl. (§§ 205, *α*; 218, *α*; jfr. § 220, *γ*); også *tuðə* (tude) — *tuðər*; *lövə* (leve) — *lövər*, *skrövə* (skræve) — *skrövər*; *bavə* (bage) — *bavər*, *brovə* (bruge) — *brovər*, *kåvə* (koge) — *kåvər*, *ky^{ø}və* (kjøbe) — *ky^{ø}vər* o. fl. (jfr. § 220, *δ*); *ramə* (ramme) — *ramər*, *gæmə* (gjemme) — *gæmər*, *sy^{ø}mə* (sømme) — *sy^{ø}mər* o. fl.; *blanə* (blande) — *blanər*, *rånə* (rådne) — *rånər*, *dånə* (dåne) — *dånər*, *kænə* (kjende) — *kænər*, *sænə* (sende) — *sænər* o. fl.; *faŋə* (fange) — *faŋər*, *staŋə* (stange) — *staŋər* o. fl.; *dalə* (dale) — *dalər*, *bæjlə* (bejle) — *bæjlər*, *kalə* (kalde) — *kalər*, *felə* (fælde) — *felər*, *fulə* (fylde) — *fulər* o. fl. (jfr. §§ 220, *ε*; 221); *haldə* (halte) — *haldər*, *fæjə* (feje) — *fæjər* (jfr. §§ 220, *η*; 222).

§ 225. Stammeudlyd *r*. Endelsens *r* bortfalder (jfr.

---

1) Nutidsf. *farer*, *bærer*, *sværger*, *spørger* o. s. v. ere oprind. orthografiske analogidannelser. De ere meget sent indkomne i skriftspr. En nutidsf. *giører* var også ved at vinde hævd, men bukkede under.

2) ɔ: stikke tråd i et nåleöje.

§§ 145, β); 159, anm. 3); men ved mangel af stødtone skiller nutidsformen sig bestemt fra oprind. enstavelses-nutidsf. (§ 223).

fyᵊrə (føre)	nut.	*fyᵊrə*	gl. d.	fører	oldn.	fœrir
hyᵊrə (høre)	-	*hyᵊrə*	-	hører	-	heyrir
kyᵊrə (kjøre)	-	*kyᵊrə*	-	kiører	-	keyrir
ryᵊrə (røre)	-	*ryᵊrə*	-	rører	-	hrœrir
lærə (lære)	-	*lærə*	-	lærer	-	lærir

Ligeså *sparə* (spare) — nut. *sparə*, *svårə* (svare) — *svårə*, *vårə* (vare) — *vårə*, *suᵒrə* (såre) — *suᵒrə*, *törə* (törre) — *törə*, *støyrə* (styre) — *støyrə* o. fl. (§ 204).

§ 226. Af fortids forestillende måde har sprogarten et par rester i fast forbindelse: *je vårə te fres* (jeg var tilfreds! ɔ: jeg vilde være tilfreds)[1]), *der suᵒə du* (der så du! ɔ: der kan du se), *suᵒə du deð* (så du det! ɔ: ikke sandt!). Også nutidsf. bruges på samme måde: *dær siᵉr du* (der ser du! ɔ: der kan du se), *siᵉr du deð* (ser du det! ɔ: ikke sandt!)[2]).

§ 227. Bydeform er uböjelig: *stuᵒ* (stå), *guᵒ* (gå), *bæŋ* (bind), *bei* (bi), *kal* (kald) o. s. v.

§ 228. Lideform dannes ved, at der til stammen föjes *-s* eller *-əs*. Tilföjelse af *-əs*: *seiəs* (siges), *lavəs* (laves), *harməs* (harmes), *saŋgəs* (sankes ɔ: samles) o. s. v. — Kun lideformede bruges som i skriftspr. *davəs* (dages), *iᵉnəs* (enes), *færəs* (færdes), *kabəs* (kappes), *lögəs* (lykkes), *læŋəs* (længes), *ourəs* („ordes" ɔ: rygtes), *röjdəs* (rygtes), *stæəs* (stedes ɔ: være rolig, stille), *sveðəs* („svedes" ɔ: svede, oldn. sveitask), *sønəs* eller *synəs* (synes ɔ: tykkes), *eləs* (ældes).

§ 229. I en del tilfælde udgår sprogartens lideform fra den oprind. entalsform, den er uböjelig ɔ: bruges såvel i nutid flt. som i nævnef.:

---

1) Forskjellig fra *je vå te fres* (jeg var tilfreds), fortællende måde.

2) Forskjellig fra *der suᵒ du* (der så du), fortællende måde; *suᵒ du deð* (så du det?), *dær siᵉr du* (der ser du), *siᵉr du deð* (ser du det?).

α) Stødtonet lideform forekommer af følgende udsagnsord: *bræn*ə (brænde) — lidef. *bræns*, *spræŋ*ə (springe) — *spræŋs* (ɔ: parres), *kvæl*ə (kvæle) — *kvæls*, *gel*ə (gjælde) — *gels*, *vel*ə (hvælve) — *vels*, *føl*ə (følge) — *føls*, *døl*ə (dølge) — *døls*, *skyl*ə (skille) — *skyls*, *veil*ə (hvile) — *veils*, *svei*ə (svide) — *sveis*, *æj*ə (eje) — *æjəs*, *drav*ə (drage) — *dravs*, *ryw*ə (rive) — *ryws*, *flyv*ə (flyve) — *flyws*[1]), *sla* (slå) — *slas*, *ta*ə (tage) — *tas*[2]), *jælb*ə (hjælpe) — *jælbs*. — Det hedder *löwn*ə (levne, § 220, *η*) — lidef. *löwns*. — Det hedder *søyns* (synes[3]). — Også stødtonede fortidsformer findes: *sprаŋgs* (ɔ: parredes, fort. af *spræŋs*), *drous*, *slous*, *tous* (droges, sloges, toges, ent. og flt.), *jalbs*[4]).

Lideformen er stødtonet i nogle tilfælde, hvor handleformen mangler stødtone: *kæn*ə (kjende) — lidef. *kæns*, *spil*ə (spilde) — *spils*. — Det hedder *nöjs* (nöjes), *tryws* (trives).

β) Lideform mangler stødtone: *eð*ə (æde) — lidef. *es*[5]), *slið*ə (slide) — *slis*, *bið*ə (bide) — *bis*[6]), *skis*[7]), *bryð*ə (bryde) — *brys*, *gi* (give) — *gis*, *bær*ə (bære)[8]) — *bæs*, *gös* (gjæres).

§ 230. Nutids tillægsform dannes ved til stammen at föje *-iŋ*ə (jfr. § 101). — Stødtone mangler som i skriftsproget —: *gu*ᵒ (gå) — nut. tillægsf. *guᵒiŋ*ə, *bær*ə (bære) — *bæriŋ*ə, *slæv*ə (slæbe) — *slæviŋ*ə o. s. v.

---

[1]) *dær flyws å fars* (der flyves og fares ɔ: der rumsteres, der løbes vildt omkring).

[2]) ɔ: lege tagfat. — Det hedder også *taəs*.

[3]) ɔ: er til syne, kan skimtes, kan öjnes. Forskjelligt fra *søynəs* (blive synet, blive undersøgt, blive efterset) og fra *sønəs*, *synəs* (tykkes).

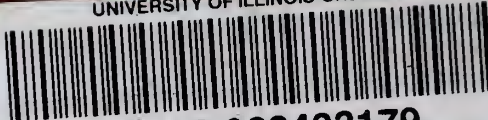
[4]) *di jalbs að* (de hj. ad ɔ: de hjalp hverandre gjensidig).

[5]) *es åp a mol å rost* (ædes op af møl og rust).

[6]) *na krøbən æ tåm*, *bis hæstərnə* (når krybben er tom, bides hestene).

[7]) *skis hæn* ɔ: ødsles bort til ingen nytte.

[8]) *de bæs* (eller *bærs*) *mæ får* (det bæres mig for, ɔ: det forekommer mig).

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 062433179